391A 67211

Jana Zachová

LATINA

PRO HISTORIKY A ARCHIVÁ

Výslovnost, přízvuk

Čtěte:

aequus, adiutorium, aedificō, amicus, missa, misi, appensiō, aqua, articulus, consensus, assigno, avaritia, caelum, capella, caput, causa, census, circa, civis, clārus, clericus, concilium, coniunx, sequor, consilium, oratio, scientia, contingo, datio, decima, denuntio, divitiae, deesse, exactio, muliebris, exspecto, ieiunium, neque, aedificium, occurro, obtineo, praesentia, successor, pretium, quaero, quia, ratio, resignatio, hostium, suadeo, requies, proelium, scriptura, taceo, utilitas, vicinus, vinculum, cognosco, patientia, universus, visitatio, exsequor, ius, caedes, clamo, carcer, quinque, quoque, caecus, sanguis, miser, praesidium, maiores, nitidus.

1.

Substantiva a adjektiva I. a II. deklinace, přivlastňovací zájmena.

domino episcopo, virorum et feminarum, amicos et inimicos, villae et oppida, summa pecuniarum, cum curia et agris, verba testamenti, amicum verum, formas varias, testamentum scriptum, viri multi, litteras nostras, plebano suo, multa castra, in ecclesiis vestris, ad castrum meum, dictam summam, cum vicinis nostris, in villam vicinam, cum femina pulchra, ex bonis liberis, cum agris cultis et incultis, multae pecuniae, per agrum meum, in libris bonis, in ecclesiam suam, pecunias debitas, rusticos bonos, bonorum variorum, populum liberum, viros claros, anno dicto, librorum multorum, annis variis, castra et curias, oppido et ecclesiae, annos multos.

amicus, i m.	přítel
annus, i m.	rok
bonus, a, um	dobrý
bona, orum n.	jmění, majetek, statky
castra, orum n.	vojenský tábor, ležení
castrum, i n.	hrad
clarus, a, um	jasný, slavný
cultus, a um	obdělaný
cum (+ 6.p.)	s,se; také spojka: když
curia, ae f.	dvůr, dvorec
dictus, a, um	řečený, tento
ecclesia, ae f.	církev, kostel
episcopus, i m.	biskup
ex (+ 6.p.)	z, podle
forma, ae f.	podoba, tvar
in (+ 4.p.)	d, na, k proti
(+ 6.p.)	v, při, na
incultus, a um	neobdělaný

inimicus, i m.	nepřítel
liber, era, erum	svobodný, volný
liber, bri m.	kniha
littera, ae f.	písmeno
litterae, arum f.	list, listina; literatura
multus, a, um	mnohý
oppidum, i n.	město
pecunia, ae f.	peníze
pecunia debita	dlužné peníze, dluh
per (+ 4.p.)	skrze, přes
plebanus, i m.	farář, plebán
populus, i m.	lid
providus, a, um	opatrný, prozíravý
rusticus, i m.	rolník, sedlák
scriptus, a, um	napsaný, písemný
summa, ae f.	množství, počet, částka
testamentum, i n.	závěť
varius, a, um	různý, rozmanitý
verus, a, um	pravý, opravdový
vicinus, a, um (i subst.)	sousední; soused
villa, ae f.	statek, vesnice
vir, viri m.	muž

Cvičení:

a) vester plebanus bonus, villa vicina, testamentum meum

b) U spojení použitých v lekci utvořte týž pád v opačném čísle a nominativ singuláru.

c) Srovnejte:
viri providi verba - viri providi, villae vicinae - rustici villae vicinae, episcopum suum - oppidum nostrum, ecclesia vestra - castra multa

d) Přeložte s pomocí slovníku:
in absentia, mea culpa, per aspera ad astra, periculum in mora, perpetuum silentium, pro bono publico, pro forma, regina caeli, sine cura animarum, sine ira et studio, via facti, in memoriam, in natura, Carolus beatae memoriae, lingua poetarum, anno Domini, curriculum vitae, ex libris.

2.

Indikativ prézenta, imperfekta a futura I. sloves 1. a 2. konjugace - aktivní tvary.

1. Cum tacent, clamant. **2.** Littera scripta manet. **3.** Incendium silvam delebat. **4.** Testamentum scriptum valebit. **5.** Litterae varias formas habent. **6.** Privilegia vestra confirmamus et approbamus. **7.** Curiam araturae in villa vicina

possidebitis et tenebitis. **8.** Litteras suas revocat et annullat. **9.** Wenceslaus, vir providus, bona sua videlicet villam suam R. cum agris cultis et incultis amicis delegat. **10.** Episcopus Diethmarus ecclesias consecrabat et populum baptizabat. **11.** Rustici plebano suo decimas dare debebunt. **12.** Ecclesiae in villa S. IV laneos in villa W. sitos libere donamus. **13.** Multas villas locabant, novos laneos in silvis comparabant. **14.** Singulis secundis feriis missam pro defunctis cantabunt. **15.** Rustici in nostra villa incendium timent.

approbo, are	schvalovat, potvrdit
annullo, are	rušit, prohlašovat za neplatné
aratura, ae f.	poplužní
curia araturae	poplužní dvorec
baptizo, are	křtít
canto, are (missam)	zpívat; sloužit zpívanou mši
clamo, are	křičet
comparo, are	získat, připravovat
confirmo, are	potvrdit
consecro, are	zasvětit, vysvětit
debeo, ere	muset, mít povinnost; dlužit
decima, ae f.	desátek
defunctus, a, um	zesnulý
delego, are	odkázat, určit
deleo, ere	ničit
do, are	dát
feria, ae f.	všední den
feria secunda	pondělí
habeo, ere	mít
incendium, ii n.	požár
laneus, i m.	lán
loco, are	umístit, založit, pronajmout
maneo, ere	zůstat, trvat
missa, ae f.	mše
novus, a, um	nový
possideo, ere	mít, vlastnit
privilegium, ii n.	výsada, privilegium
revoco, are	odvolávat, volat zpět
silva, ae f.	les
singuli, ae, a	jednotliví, po jednom
situs, a, um	ležící, položený
taceo, ere	mlčet
teneo, ere	držet, mít v držení
terra, ae f.	země
timeo, ere (+ 4.p.)	bát se (koho, čeho)
valeo, ere	být zdráv; mít platnost
videlicet	totiž, rozumí se
video, ere	vidět

Cvičení:

a) Skloňujte: populus liber, forma varia, oppidum novum

b) - určete tvary sloves i substantiv
- utvořte další časy ve stejné osobě a čísle
- převeďte spojení v singuláru do plurálu a naopak

curiam possident, villam delebit, litteras valent, privilegium confirmabis, terram tenebat, bona delegatis, ecclesiam consecrat, vide litteras, decimas dabant, habemus et tenemus, litteras annullo, debes approbare, cantabat missam, timebatis inimicos, villam locabimus, videbant claros viros, in terra vestra manebitis.

c) Doplňte chybějící koncovky, využijte různých možností:

Pleban- miss- cant- . Privilégi- vestr- confirma- debe- (my). Curi- aratur- et silv- vicin- posside- (oni). Testament- su- annulla- (on). Vir- provid- tace- . Rustic- domin- time- . Episcop- popul- baptiza- .

d) Přeložte s pomocí slovníku:

Habent sua fata libelli. Medicus curat, natura sanat. Multa nocent. Oculos habent et non videbunt. Ora et labora. Qui invident, egent. Surdo narras fabulam. Multos timere debet, quem multi timent.

3.

Indikativ prézenta, imperfekta, futura I. sloves 3. a 4. konjugace - aktivní tvary.

1. Verba movent, exempla trahunt. **2.** Inimici saepe verum dicunt. **3.** Vir providus testamentum facit. **4.** Veros amicos raro invenimus. **5.** Bohemi in pugna multos et claros viros capiebant, multos interficiebant. **6.** Dictam summam pecuniae debitae domino Rudolpho solvere promittimus. **7.** Mandatis vestris semper oboedire cupimus. **8.** Hermanno villam R. cum agris et curiis et dimidium castri W. tribuimus. **9.** Incolae oppidi episcopo obviam veniebant. **10.** Gallus decimas ecclesiae sicut alii vicini solvet. **11.** Bohemi Adalbertum in episcopum eligebant. **12.** Vicinus aquam per agrum nostrum ducit. **13.** Domino nostro imperpetuum serviemus sicut ceteri vasalli suis dominis faciunt. **14.** Tace et audi. **15.** Solvite in aqua.

/alius, a, ud	jiný
aqua ae f.	voda
capio, ere	chytat, chopit se
ceteri, ae, a	ostatní
cupio, ere	toužím, přeji si
dico, ere	mluvit, říkat

dimidium, ii n.	polovina
duco, ere	vést
eligo, ere	vybírat, volit
exemplum, i n.	příklad
facio, ere	dělat, konat
fugio, ere	utíkat, plynout
imperpetuum (in perpetuum)	navěky, navždy
incola, ae m.	obyvatel
interficio, ere	zabíjet
invenio, ire	nalézat
mandatum, i n.	příkaz, rozkaz
oboedio, ire (+ 3.p.)	poslouchat, být poslušen
obviam	vstříc, naproti
promitto, ere	slibovat
pugna, ae f.	bitva, boj
quaero, ere (ex + 6.p.)	hledat, ptát se (koho)
qui	který
raro	zřídka
saepe	často
scribo, ere	psát
semper	vždy
servio, ire	sloužit
sicut	jako, tak jako
solvo, ere	platit
traho, ere	táhnout
tribuo, ere	udělit, dát
vasallus, i m.	leník, vazal
venio, ire	přicházet
verum, i n.	pravda

Cvičení

a)- určete tvary sloves i substantiv
- utvořte zbývající časy ve stejné osobě a čísle
- převeďte spojení v singuláru do plurálu a naopak

verum dicit, testamentum facimus, multos interficiunt, exempla invenimus, villam tribuit, promittunt dare, decimas solvebat, Bohemos capiunt, libros legebant, anni fugiunt, scribe ad amicos, multi multa solunt.

b) Doplňte náležité koncovky, využijte různých možností:

Dict- silv- oum agr- vicin- vestr- ecclesi- tribu- (oni). Puer- in libr- su- de vir- et femin- clar- leg- . Popul- liber mandat- vestr- non oboedi- . Vir- , femin- , puer- interfici- , vill- et oppid- dele- (oni).

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Convincam, si negas. Cras credemus. Quaerite et invenietis. Charta non erubescit. Contumeliam si dices, audies. Divide et impera. Hora ruit. In hoc signo vinces. Qui scribit, bis legit.

4.

Indikativ prézenta, imperfekta, futura I. sloves 1.-4. konj.-pasivní tvary, deponentní slovesa, sloveso esse.
Skloňování osobních zájmen.

1. Multis de causis a me diligeris et semper diligeris. **2.** Wenceslaus debitas pecunias solvere tenebitur. **3.** A Thaboritis multa castra expugnabantur et oppida incendiis delebantur. **4.** Bene sentire non impediris. **5.** Dominus dominorum tuorum efficieris. **6.** Iuva me, si potes. **7.** Episcopus Henricus etiam Sdico dicitur. **8.** Proavus Bohemus sociis promittebat: Hic vobis nihil deerit, quia nullus vobis oberit. **9.** Franci armis suis utebantur, Romana arma non patiebantur. **10.** Nec possum tecum vivere nec sine te. **11.** Honestum est pro patria mori. **12.** In bello populi multa mala patientur, multi morientur. **13.** Multos amicos hortabaris tuo exemplo. **14.** Ex avaritia multa mala nascuntur. **15.** Usque ad unum annum poteris ab ecclesia tua abesse. **16.** Libussa dicit: Si vobis placet, sequimini equum meum et ducite mihi maritum. **17.** Multa posse non semper prodest.

absum, abesse, afui	být nepřítomen, vzdálen
aliter	jinak
arma, orum n.	zbraně
avaritia, ae f.	lakota
bellum, i n.	válka, boj
causa, ae f.	příčina, záležitost, pře, spor
desum, deesse, defui	chybět, nedostávat se
diligo, ere, lexi, lectum	mít rád
efficio, ere, feci, fectum	způsobit; v pas. stát se
equus, i m.	kůň
hic	zde
honestus, a, um	čestný
hortor, ari, tatus sum	povzbuzovat
impedio, ire, ivi, itum (+ 4.p.)	bránit, překážet (komu, čemu
iubeo, ere, iussi, iussum (+ 4.p.)	rozkazovat, přikazovat (komu
iustus, a, um	spravedlivý
iuvo, are, iuvi, iutum (+ 4.p.)	pomáhat, podporovat
loquor, loqui, locutus sum	mluvit
malum, i n.	zlo, špatnost
maritus, i m.	manžel
morior, mori, mortuus sum	zemřít

moveō, ere, mōvi, mōtum	hýbat se, pohnout, dojmout
nascor, nasci, natus sum	narodit se, pocházet, mít původ
/nec - nec	ani - ani
nihil	nic
nullus, a, um	žádný, nikdo
obsum, obesse, obfui	škodit
patior, pati, passus sum	trpět, snášet
/patria, ae f.	vlast
pro (+ 6.p.)	pro, za, kvůli
/proavus, i m.	praděd, praotec
quia	protože, že
sententia, ae f.	mínění, myšlenka, výrok, rozsud
/sequor, sequi, secūtus sum	následovat
si	jestliže
sine (+ 6.p.)	bez
socius, i m.	druh, tovaryš
teneor, eri, -	být povinnen, muset; dlužit
/usque ad	až do
unus, a, um	jeden
utor, uti, usus sum (+ 6.p.)	užívat (čeho)
vivo, ere, vixi, -	žít

Cvičení:

a) - určete tvary sloves
- utvořte zbývající tvary sloves ve stejné osobě a čísle
- převeďte tvary v sing. do plur. a naopak

terra movetur, teneberis dare, iubeō scribi, in libro scribitur, tecum loquor, aliter loqueris, aliter vivis, impediuntur venire, iubebit nos tacere, iubeor tacere, eligitur, tribuuntur, revocaris, poterat, prosunt.

b) Doplňte náležité koncovky a tvary sloves:

Causa tu- non (esse) iust- . Sententiae me- ver- (esse). Pecunia (deesse- já). Tacere non (posse - my). Curi- possidere (posse - oni). Cur (abesse - ty). Bona su- delegare (posse - on).

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Tertium non datur. Pulsate et aperietur vobis. Ferrum ferro acuitur. Vinceris aut vincis. Vincere aut mori. Vivitur parvo bene. Facta loquuntur. Approbatur. Damnatur. Cetera desunt. Sine vitiis nemo nascitur. Vade mecum. Prodest, qui obesse non vult, cum potest.

Substantiva III. deklinace

1. Iusti iudicem non timent. **2.** Domino nostro regi oboediemus. **3.** Rudolphus dictam summam nomine poenae solvet. **4.** Contra vim mortis non est medicamen in hortis. **5.** Auctoritate regia monasterio villas cum iuribus et libertatibus donamus. **6.** Dictus plebanus promittit sub poena excommunicationis dicta iura tenere et observare. **7.** Dux Boleslaus monasterium sanctimonialium ordinis sancti Benedicti et sororem suam Mladam abbatissam facit. **8.** Statim post Ottacari mortem marchio Otto, cognomine Longus, cum militibus suis in Bohemiam proficiscebatur. **9.** Temporibus regis Caroli in civitatem Pragam multi homines de diversis regni partibus veniebant. **10.** Sororem meam non impediemus in dictis iuribus et libertatibus. **11.** Mulieres et virgines, senes cum pueris a militibus opprimebantur. **12.** Scire leges non est verba legum tenere, sed vim ac mentem.

abbatissa, ae f.	abatyše
auctoritas, atis f.	autorita, pravomoc
civitas, atis f.	město
/cognomen, inis n.	přízvisko, příjmení
diversus, a, um	různý, rozličný
dux, cis m.	vojevůdce, kníže, vévoda
excommunicatio, onis f.	vyobcování. klatba
fundo, are, avi, atum	založit
hortus, i m.	zahrada
iudex, icis m.	soudce, rychtář
ius, iuris n.	právo
lex, legis f.	zákon
libertas, atis f.	svoboda, volnost
marchio, onis m.	markrabě
/medicamen, minis n.	lék
mens, ntis f.	mysl, myšlenka, mínění
miles, itis m.	voják, rytíř
monasterium, ii n.	klášter
mors, tis f.	smrt
mulier, ris f.	žena
nomen, inis n.	jméno
observo, are, avi, atum	zachovávat
/opprimo, ere, pressi, pressum	utlačovat, tisknout
ordo, inis m.	řád, pořádek
pars, tis f.	část, strana
partes, ium f	končina, země
poena, ae f.	trest
proficiscor, sci, fectus sum	vydat se na cestu, táhnout
regius, a, um	královský
rex, regis m.	král

salus, utis n.	zdraví, blaho, spása, pozdrav
sanctimonialis, is f.	jeptiška
/sanctus, a, um	svatý, posvěcený
/senex, senis m.	stařec
soror, oris f.	sestra
statim	hned
sub (+ 6.p.)	pod
tempus, oris n.	čas, doba
virgo, inis f.	panna
vis f. (v sg. jen vim, vi, pl. pravid. vires, ium)	síla, násilí, působení

Cvičení:

a) Skloňujte: auctoritas regia, tempus nostrum, rex clarus

b) Určete tvary substantiv v těchto spojeních:

domino regi salutem, vi legis, utere temporibus, mandatum domini ducis, iudicem iustum, ex partibus diversis, libertates vestrae, in partes vicinas, in civitate nulla utitur iuribus, homines ceteros, iura et libertates tribuit, a militibus capiebantur, excommunicationem confirmamus.

c) Přeložte se slovníkem:

Multa capita, multae sententiae. Non est fumus sine igne. Finis coronat opus. Nihil novi sub sole. Honores mutant mores. Gutta cavat lapidem. Silent leges inter arma. Mens sana in corpore sano. Alma mater. Carmina morte carent. Cave vanem. Pulvis es et in pulverem reverteris.

6.

Adjektiva III. deklinace, participium prézenta.

1. Audacem fortuna iuvat. **2.** Non omnia possumus omnes. **3.** Omnia et singula iura observate. **4.** Paupertati multa, avaritiae omnia desunt. **5.** Exempla hominis sapientis omnibus utilia sunt. **6.** Mors est communis omni aetati. **7.** Sobieslaus Bohemiam ingreditur et dulcibus verbis multos filios nobilium comparat. **8.** Papa paupertatem abiciens amat divitias. **9.** Cives hospitale in pede pontis Pragensis munientes opprimuntur et ad Parvam civitatem et castrum Pragense trans Wltawam fugiunt. **10.** Unam curiam cum agris, pratis omnibusque utilitatibus ad dictam curiam pertinentibus fratribus dicti monasterii delegabimus. **11.** Reginam venientem rex cum gaudio suscipiens dominam et reginam Bohemiae eam appellari iubet. **12.** Multitudine fugientium pauperum portae urbis occupabantur et iter impediebatur. **13.** Nos consules in praesentia nonnullorum nobilium corporalia iuramenta oboedientiae praestamus.

/abicio, ere, ieci, iectum	odvrhnout, odhodit
aetas, atis f.	věk, doba
amo, are, avi, atum	milovat
appello, are, avi, atum	nazývat, jmenovat
audax, acis	odvážný, smělý
communis, e	společný
consul, is m.	konzul, konšel
corporalis, e	tělesný, osobní
divitiae, arum f.	bohatství
dulcis, e	sladký, líbezný
/eam	ji, tu
filius, ii m.	syn
/fortuna, ae f.	osud, štěstěna
frater, tris m.	bratr
/gaudium, ii n.	radost
hospitale, is n.	špitál, hospic
iter, itineris n.	cesta, pochod
iuramentum, i n.	přísaha
multitudo, inis f.	množství
munio, ire, ivi, itum	opevnit, chránit
nobilis, e (i subst. - is m.)	urozený, vznešený, šlechtic
nonnullus, a, um	některý
/oboedientia, ae f.	poslušnost
occupo, are, avi, atum	obsadit, zmocnit se
omnis, e	všechen, každý
papa, ae m.	papež
par, paris	stejný, rovný
parvus, a, um	malý, bezvýznamný
pauper, is	chudý
paupertas, atis f.	chudoba
pertineo, ere, nui, - (ad + 4.p.)	týkat se, patřit, náležet, hodit s
/pes, pedis m.	noha, chodidlo
in pede pontis	u paty mostu
pons, pontis m.	most
porta, ae f.	brána
praesentia, ae f.	přítomnost
praesto, are, stiti, stitum	dávat, prokazovat, vykonávat
praestare iuramentum	složit přísahu
pratum, i n.	louka
regina, ae f.	královna
sapiens, entis	moudrý, rozumný, mudrc
suscipio, ere, cepi, ceptum	zachytit, přijmout
utilitas, atis f.	užitek, výnos
urbs, urbis f.	město

Cvičení:

a) Skloňujte: nobilis vir, causa communis, oppidum pauper

b) Určete číslo a pád, doplňte správný tvar adjektiva nebo participia:
viri (audax), tempore (felix), incolae (fugere), in castro (Pragensis), cum (omnis) pertinenciis, (dulcis) verba dicit, (par) iura in (par) causis, primus inter (par), bellum (omnis) contra (omnis), cum iudice (sapiens), filios (venire).

c) Přeložte se slovníkem:
Omne initium difficile. Similis simili gaudet. Artes liberales. Nihil habenti nihil deest. Ars longa, vita brevis. Vox clamantis in deserto. Missa sollemnis. Amanti nihil difficile.

7.

Participium prézenta ve vazbě ablativu absolutního. Zájmena is, ille,ipse, iste, idem.

1. Bona praedicta monasterio marchione consentiente donantur. **2.** Vasallo moriente feudum ad eius feudi dominum iure revertitur. **3.** Vilicus nihil emere debet nesciente domino. **4.** Rex urbem paucis defendentibus expugnare non poterat. **5.** Rege Przemysło regnante multi panni pretiosi in Bohemiam adducebantur, rex autem iis non pro se utebatur, sed clerum in regno vestiebat. **6.** Post mortem ducis praesentis succedet ei filius eius Spytigneus. Iste vos persequetur et deiciet de isto loco. Sed Spytigneo mortuo frater eius succedet ei nomine Wratislaus et iste vos ab exilio revocabit. **7.** Eo tempore dux in Monte Cutna morabatur, ubi non post multas septimanas morbo ingravescente de vita decedit. **8.** Eodem anno Iohanne regnum Bohemiae feliciter gubernante et ex morte Henrici imperatoris imperio vacante inter electores imperii de electione Romanorum regis gravis oritur dissensio. **9.** Decedente ipsa Anna illa bona ad fratres ejus devolventur. **10.** Honorabiles viri Iohannes abbas et fratres monasterii in Plaz de communi consilio montem prope villam Salush (Záluží) ad eos et eorum monasterium pertinentem mihi locant.

abbas, atis m.	opat
/adduco, ere, duxi, ductum	přivádět, přivážet
autem	však, pak
clerus, i m.	duchovenstvo
consentio, ire, sensi, sensum	souhlasit
consilium, ii n.	rada, úmysl, záměr
decedo, ere, cessi, cessum	odejít, vzdálit se
decedere de vita	zemřít
defendo, ere, fendi, fensum	bránit, hájit
/deicio, ere, ieci, iectum	shodit, srazit, vyhnat
devolvo, ere, volvi, volutum	svalit, v pas. připadnout

/dissensio, onis f.	neshoda, spor, roztržka
dono, are, avi, atum	darovat, dát
electio, onis f.	volba
elector, oris m.	volič, volitel, kurfiřt
emo, ere, emi, emptum	kupovat
/exilium, ii n.	vyhnanství
feudum, i n.	léno
gravis, e	těžký, obtížný, významný
/guberno, are, avi, atum	řídit, spravovat
honorabilis, e	ctihodný, ctěný
/imperator, oris m.	císař
imperium, ii n.	říše, císařský trůn, vláda
/ingravesco, ere, -, -	zhoršovat se
inter (+ 4.p.)	mezi
locus, i m.	místo
mons, montis m.	hora, kopec
/morbus, i m.	nemoc
moror, ari, atus sum	zdržovat se, dlít, pobývat
mortuus, a, um	mrtvý
nescio, ire, ivi, itum	nevědět
orior, iri, ortus sum	povstávat, vznikat
pannus, i m.	kus látky, sukno
pauci, ae, a	malý počet, málo, několik
/persequor, qui, secutus sum	provázet, pronásledovat
post (+ 4.p.)	po, (i adv.: potom, později)
/praesens, ntis	přítomný, současný
/pretiosus, a, um	cenný, drahocenný
prope (+ 4.p.)	u, při, blízko
regno, are, avi, atum	vládnout, panovat
regnum, i n.	království, královská vláda
revertor, i, reverti	vrátit se
sed	ale
septimana, ae f.	týden
succedo, ere, cessi, cessum (+ 3.p.)	následovat, nastoupit (po někom
ubi	kde, (i spojka: jakmile)
vaco, are, avi, atum	být prázdný, neobsazený, uprázdnit se
/vestio, ire, ivi, itum	oblékat, šatit
vilicus, i m.	šafář, hospodář, správce
vita, ae f.	život

Cvičení:

a) Změňte na ablativ absolutní, přeložte:
VZOR: frater venit - fratre veniente
rex iubet, amici promittunt, omnes tacent, tu venis, dux abest, is vivit,

illi dicunt, pauci sciunt, cives urbem defendunt, nos iuramenta praestamus, abbas moritur

b) Doplňte vhodné tvary zájmen is, idem, ille, ipse:

-- iure, -- anno, -- bona, de -- causa, -- civitatem, in -- villa, -- privilegia, -- fratribus, in -- monasterium, omnes -- urbes, -- temporum, plebanus -- ecclesiae, ex -- partibus

c) Přeložte s pomocí slovníku:

nullo resistente, dei gratia largiente, domino episcopo mediante, actis testantibus, cogente necessitate. Actore non probante reus absolvitur. Crescente periculo crescunt vires. Superbia oriente occidit felicitas.

I.

1.

Rex Wenceslaus dominos Henricum Sedlicensem et Cunradum Aulae Regiae abbates et ordinem Cisterciensem praecordialiter diligebat et eos in magni amoris et favoris gratia reservabat. Dominum Cunradum, abbatem Aulae Regiae, patrem nominabat, eius petitiones in omnibus audiebat, horas canonicas dicere, divinum officium sollemniter audire in principio regni sui solebat sicut pater eius.

2.

Praefatus sacerdos Iohannes in suis ad populum sermonibus regem acriter impugnabat. Ei magna populi multitudo affluebat eius praedicationem avide accipiens propter eius eloquentiam, ex eius et aliorum praedicatorum praedicatione pro veritate communionis calicis multi fideles res pariter et corpora exponere cupiebant.

8.

Substantiva IV. a V. deklinace. Vazba akuzativu s infinitivem.

1. Studium generale de die in diem miro modo augebatur. **2.** Terras et castra cum omnibus pertinentiis, iuribus, reditibus et fructibus tibi heredibusque tuis donamus. **3.** Singulis diebus ferialibus per septimanam una missa defunctorum debet celebrari. **4.** Regis frater nunc in spe, postea etiam in re regis successor erit. **5.** Audio electionem meam canonice per vos confirmari. **6.** Dicunt Bohemos esse haereticos. **7.** Iohannes et Paulus de Wlassim fratres confitentur se capellaniam in parochiali ecclesia in Wlassim fundare. **8.** Crescente fide christiana in diebus illis dux Bohemorum nomine Borziwoy una cum exercitu necnon et omni populo suo baptizatur. **9.** Testamur illum censum in totius dictorum fratrum conventus usus et profectus impendi. **10.** Carnifices dictae Novae civitatis Pragensis recognoscunt se unam marcam census annui ratione macellorum abbati et conventui teneri. **11.** Notum facimus Martinum cum consensu regis mediam sexagenam census super domo sua in civitate nostra sita hospitali delegare.

annuus, a, um	roční
augeo, ere, auxi, auctum	rozmnožovat, zvětšovat, zvelebovat
canonicus, a, um	kanonický, řádný
capellania, ae f.	kaplanství, úřad kaplana
carnifex, icis m.	řezník, kat
celebro, are, avi, atum	konat, slavit, sloužit mši
census, us m.	plat, úrok
/christianus, a, um, i subst.	křesťanský, křesťan
confiteor, eri, fessus sum	vyznat, dát najevo, zpovídat se, prohlásit
consensus, us m.	souhlas
conventus, us m.	shromáždění, konvent
cresco, ere, evi, -	růst, vzmáhat se, přibývat
domus, us f.	dům
etiam	také, rovněž
ferialis, e	všední
fides, ei f.	víra, věrnost, důvěra
fructus, us m.	výnos, důchod, plod, ovoce
/haereticus, a, um, i subst.	kacířský, kacíř
heres, edis m. i f.	dědic, dědička
impendo, ere, endi, ensum	vynaložit
macellum, i n.	krámek, stánek - zvl. masný krám
manus, us f.	ruka
marca, ae f.	hřivna
medius, a, um	prostřední, poloviční
/mirus, a, um	podivuhodný, neobyčejný
modus, i m.	způsob, míra
nescio, ire, ivi, itum	nevědět
notus, a, um	známý
parochialis, e	farní
postea	potom, později
praedicator, oris m.	hlasatel, kazatel
praedicatio, onis f.	velebení, kázání
/principium, ii n.	začátek
profectus, us m.	prospěch, výsledek, užitek
ratio, onis f.	rozum, způsob, počet
ratione	z důvodu, kvůli, jako
/recognosco, ere, gnovi, gnitum	znovu poznat, uznat, přiznat, prohlásit
reditus, us m.	návrat, příjem, důchod
sexagena, ae f.	kopa
/spes, ei f.	naděje
/studium generale, -ii -is n.	vysoké učení, univerzita
successor, oris m.	nástupce
super (+ 6.p.)	na, o, týkající se
testor, ari, atus sum	dosvědčuji
usus, us m.	užívání, zvyk, užitek, zisk

Cvičení:

a) Utvořte vhodná spojení a uveďte u nich 3. a 4.p.sg. a 2. a 6.p. pl. (pokud to smysl dovoluje):

cornū	omnis	reditus	īdem
domus	multus	fructus	vērus
fidēs	longus	diēs	magnus
annus	summus	conventus	ille
census	felix	spēs	dexter

b) Změňte na vazbu akuzativu s infinitivem:
VZOR: Dicunt. Rex vivit. -- Dicunt regem vivere.
Scimus. Omnia mutantur. Audiō. Venit. Sciō. Nihil sciō. Videbam. Multa mala patieris. Dicebat. Multa de eō sciō. Scribit. Aqua initium rerum est. Constat. Dimidium castri Hermanno tribuitis. Gallus dicit. Decimas solvit. Notum est. Domino regi oboedimus. Videmus. A militibus opprimuntur. Audiunt. Portae urbis occupantur. Narrant. A militibus opprimimur.

c) Přeložte s pomocí slovníku:
Amicus cognoscitur amore, more, ore, re. Carpe diem. Difficile est crimen non prodere vultu. Hominem te esse memento. Manus manum lavat. Brevi manu. In medias res. Communio sub una specie. Rerum omnium magister usus. Te prodet facies, turpiter si facies.

9.

Číslovky, vazba místních jmen, zájmeno hic.

1. Rex est in Rhēnō, nōs directē pergimus Constantiam. **2.** Unus et vīgintī cīves cum equis arrestantur per principem prō dēbitis suīs. **3.** Ipsī Leonī, eius legitimō successōrī, dictōs agros ad centum vīgintī strichonēs sē extendentēs villae nostrae adiacentēs praesentibus (litteris) locāmus. **4.** Duo prata mea prō dimidiā tertiā sexagēna grossōrum Pragensium vendō. **5.** Sobieslaus dux deō auxiliante duodecimō Kalendās Martii quingentōs primātēs Saxōnum vincit. **6.** Has pecūniās in terminis infrascriptis solvere tenebitur usque ad exterminationem dictōrum trium annōrum. **7.** Circa urbem intra quinque milliāria frater regis magnum habet vectigal ex vīno. **8.** Haec Pragae aguntur annō Domini MCCXCII° - is est annus aetātis domini Wenceslai vicesimus secundus - in dominicā, quā Misericordia Domini cantātur, haec extunc duodecimō Kalendās Maii vertebātur. **9.** Fructus, reditus et proventus ex eisdem bonis ad valōrem ducentārum et sexaginta marcārum gr. prag. moravici pāgamenti aestimant. **10.** Dicta domina Sophia et sui successōres possunt illum censum octō sexagenārum grossōrum ā festō s. Georgii proximō infra spatium quattuor annōrum, sive in primō, sive secundō, tertiō, aut quartō annō cum octoginta

sexagēnis gr. redimere. **11.** Annō Domini M°CCCC°XIII dominicō diē proximō post Divisionem apostolōrum convenit iuvenem ad trēs annōs Ulrich aurifaber et in duōbus annis dēbet eī sexagēnam grossōrum et ioppulam et in tertiō annō dēbet eī dare prō septimānā II grossōs.

ā, ab (+ 6.p.)	od
ad (+ 4.p.)	k, do
adiaceō, ēre, iacuī, -	ležet u něčeho, přiléhat
aestimō, āre, āvī, ātum	cenit, oceňovat, domnívat se
agō, ere, ēgī, actum	konat, jednat
arrestō, āre, āvī, ātum	uvěznit
aurifaber, brī m.	zlatník
/auxiliō, āre, āvī, ātum	pomáhat
/circā (+ 4.p.)	kolem, u, asi
convenīō, īre, vēnī, ventum	sejít se, shodnout se, najmout
dēbitum, ī n.	dluh
/dīrectus, a, um	přímý
divisiō, ōnis f.	rozdělení
dominica, ae f.	neděle
dominicus diēs	den Páně, neděle
extendō, ere, tendī, tentum	vztáhnout, roztáhnout
extendere sē (in + 6.p.)	činit, obnášet, záležet v čem
/exterminātiō, ōnis f.	skončení, uplynutí
extunc	od té doby, tehdy
festum, ī n.	svátek
infrascriptus, a, um	níže psaný
intrā (+ 4.p.)	uvnitř, v, během
/ioppula, ae f.	kazajka
iuvenis, is m.	mladík, mladý
legitimus, a, um	zákonný, řádný
milliārium, ii n.	milník, míle
pāgamentum, ī n.	ražba, ražení
/pergō, ere, perrexī, rrectum	spěchat, pokračovat
primātes, um m.	předáci, přední mužové
princeps, cipis m.	předák, vládce, kníže
proventus, us m.	výsledek, výnos, důchod
proximus, a, um	nejbližší
redimō, ere, dēmī, dēmptum	koupit zpět, vykoupit
/Saxonēs, um m.	Sasové
sive - sive	buď - nebo
spatium, ii n.	vzdálenost, doba, lhůta
strichō, ōnis m.	strych
terminus, ī m.	stanovený den, termín
valor, ōris m.	hodnota
vectigal, ālis n.	poplatek, dávka
vendō, ere, didī, ditum	prodat

verto, ere, verti, versum	obracet, připadat (o datu), probíhat (o sporu)
vinco, ere, vici, victum	vítězit, porážet
/vinum, i n.	víno

Cvičení:

a) Skloňujte: unus homo, duae civitates, tres viri

b) Doplňte správné tvary substantiv:

(haec sexagena) VII donamus, X vel XX (grossus) invenimus, XIII (sexagena) solvent, I (curia) et VI (laneus) locamus, ad valorem CCCXL (marca), reditus XXVI (sexagena), XVII (grossus) dabuntur, cum XXX (marca) agri ad LXXV (stricho), se extendentes, his III (annus), spatium XL (dies).

- řadových číslovek:

anno MCCLXXVI°, XLI°, LIX°, LXXXIV°, CCLXVI°, MDCCXCIX°

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Duobus sellis sedere. Semel pro semper. Tres faciunt collegium. Nullus duobus dominis servire potest. Bis dat, qui cito dat. Duobus litigantibus tertius gaudet. Duo cum faciunt idem, non est idem. Uno saltu duos apros capere. Tertium comparationis. Tertium non datur.

10.

Opakování

1. Rex Ungariae Mathias Turcum, crucis hostem, non mediocriter timebat. **2.** Temporibus Augusti multae gentes imperio Romano parebant. **3.** Socii tenebuntur sedere circa laborem magistri sui usque ad medium noctis. **4.** Iure servili pauperes ex agris et aedificiis etiam sine causa expelli possunt. **5.** Rex tunc duos menses in regno manebat et per diversos exactionum modos quingue et nonaginta milia marcarum argenti congregat. **6.** Frater Zizka in civitatem Pragensem occurrentibus tam clero quam populo velut princeps terrae suscipitur. **7.** Constat Germaniam et Galliam et Italiam abundare fluminibus, quia caelo humido utuntur et ne aestas quidem imbribus caret. **8.** Promittimus etiam virtute et vigore eiusdem iuramenti, pro nobis et successoribus nostris praefato domino nostro imperatori tamquam veri et legitimi vasalli parere et oboedire. **9.** Ego Jesco cupiens statum et condicionem ecclesiae parochialis et eius plebani facere meliorem Wenceslao nostro capellano villam Przibislaw cum sex marcarum reditibus annui census cum omni iure hereditario perpetue dono et tribuo. **10.** Nicolaus, plebanus ecclesiae in Kotun, cupiens ecclesiam suam cum plebano Iohanne permutare, in iudicio archiepiscopali recognoscit se ecclesiae in Kotun teneri solvere unam sexagenam gr. den. Prag. (grossorum

denariorum Pragensium). Promittit autem hoc debitum suo successori infra tempus ad festum s. Bartholomei persolvere sub poena excommunicationis.

/abundo, are, avi, atum	oplývat
aedificium, ii n.	budova
aestas, atis f.	léto
archiepiscopalis, e	arcibiskupský
/argentum, i n.	stříbro
caelum, i n.	nebe
capellanus, i n.	kaplan
/careo, ere, ui, - (+ 6.p.)	postrádat, nemít
circa (+ 4.p.)	u, při, kolem
condicio, onis f.	podmínka, postavení stav
congrego, are, avi, atum	shromáždit
constat (neos.)	je známo
crux, crucis f.	kříž
exactio, onis f.	vymáhání
expello, ere, puli, pulsum	vyhnat
flumen, inis n.	řeka
gens,gentis f.	kmen, národ, lid
grossus, i m. (grossus denarius)	groš
hereditarius, a, um	dědický, dědičný
hostis, is m.	nepřítel
/humidus, a, um	vlhký
/imber, imbris m.	déšť
infra (+ 4.p.)	pod, během, i adv.: dole
iudicium, ii n.	soud, rychta
labor, oris m.	práce, námaha
magister, stri m.	učitel, mistr
mediocris, e	prostřední, střední
/melior	lepší
/mensis, is m.	měsíc
/ne ...quidem	ani
nox, noctis f.	noc
occurro, ere, curri, cursum	běžet, jít vstříc
pareo, ere, ui, - (+ 3.p.)	poslouchat, být poslušen
permuto, are, avi, atum	vyměnit
perpetuus, a, um	věčný
/persolvo, ere, vi, lutum	zaplatit
praefatus, a, um	již řečený, onen
recognosco, ere, gnovi, gnitum	uznávám, přiznávám
/sedeo, ere, sedi, sessum	sedět
/servilis, e	otrocký, poddanský
status, us m.	stav, postavení
tamquam	tak jako, jako
/tunc	tehdy
usque ad (+ 4.p.)	až do, až k

velut	jako
vigor, oris m.	síla, platnost
virtus, utis f.	statečnost, mužnost, ctnost

Cvičení:

a) - určete tvar slovesa (osoba, číslo, čas, rod)
- přeložte
- uveďte 1.os. a infinitiv
- utvořte zbývající časy ve stejné osobě, čísle a rodu

litteras confirmant, curiam possidebat, libertate uteris, promittet solvere, interficiunt regem, venire non poteratis, in libris scribitur, vires desunt.

b) - určete tvar substantiva (pád a číslo)
- přeložte
- uveďte 1. a 2. p. sg. a rod

nostrae urbis, de suis iuribus, honestam mortem, audaces viros, ei homini provido, temporis felicis, ad villas adiacentes, harum ecclesiarum.

II.

1.

Eodem anno Ludovicus, dux Bavariae, mittit ad Iohannem, regem Bohemiae, litteras et nuntios petens auxilium. Rex Iohannes cum patruo suo archiepiscopo Treverensi cum magna militia in auxilium Ludovico proficiscuntur et veniunt ad locum belli, ubi fluvius Neckarus illorum duorum regum validissimos exercitus dividebat. Cottidie committebantur hinc inde proelia, et nunc hi, nunc illi vincebant. Novissime XIII Kalendas Octobris amborum regum Romanorum milites ad bellum congrediuntur et durat conflictus a mane usque ad solis occasum. Multi ex utraque parte exercituum interficiuntur et exercitus Ludovici vincit, Fridericus, rex Romanorum, et Henricus, frater eius, capiuntur.

2.

Item XXX die Iunii rex Hungariae Sigismundus cum exercitu valido tam Bohemorum quam exterarum multarum et variarum nationum castro Pragensi appropinquat. Infra missarum sollemnia ipse a clero sollemniter suscipitur exercitu eius tentoria in planitie camporum inter Bruskam et hortum ferrarum sitorum extendente. Ad illum camporum locum gentes multae et variae propter cruciatam papae contra Bohemos, praesertim communionem calicis zelantes, inique erectam de die in diem confluebant de diversis mundi regnis, ducatibus, provinciis. Sperabant se civitatem magnificam Pragensem expugnare, communionem calicis annullare, ea de causa etiam indulgentias obtinere.

Stupňování adjektiv a adverbií.

1. Aestate noctes breviores sunt quam hieme. **2.** Pauperes nonnumquam feliciores sunt quam divites. **3.** Animi vulnera graviora sunt quam corporis. **4.** Facilius est dicere quam agere. **5.** Responsum tuum brevius erat. **6.** Omnium hominum, ut dicunt, Socrates philosophus erat sapientissimus. **7.** Aliena vitia videre facillimum est. **8.** Senes non facile sententias mutant. **9.** Audi multa, optima elige. **10.** Quo plura habemus, eo cupimus ampliora. **11.** Castrum loco maxime idoneo aedificabatur. **12.** Exempla maiorum utilissima sunt. **13.** Condiciones testamenti inferius scribuntur. **14.** Non omnia apud priores meliora. **15.** Audiebas mea verba aequiore animo, quam putabam. **16.** Vir humillimus, pauperrimus, castissimus, talis erit praelatus dignissimus. **17.** Eo rege absente regnum Bohemiae maiori pace fruitur quam praesente, nam rex timetur a pluribus et plurimos ipse timet. **18.** Is maxime divitiis fruitur, qui minime divitiis caret. **19.** Iuditae, gloriosissimae et serenissimae reginae Bohemorum, dominae suae inclitae Vincentius, clericorum minimus, salutem dicit.

aedificō, āre, āvī, ātum	stavět, budovat
aequus, a, um	stejný, rovný, klidný
alienus, a, um	cizí
amor, oris m.	láska
amplus, a, um	rozsáhlý, velkolepý, vznešený
amplius	více, dále
animus, i m.	duch, duše
careō, ēre, uī, - (+ 6.p.)	postrádat, nemít
/castus, a, um	čistý, bezúhonný
certus, a, um	jistý
clericus, i m.	duchovní, klerik
corpus, oris n.	tělo
dignus, a, um (+ 6.p.)	hodný něčeho, náležitý, vhod
dives, itis (i subst. m.)	bohatý, boháč
facilis, e	snadný
fruor, i, - (+ 6.p.)	těšit se z něčeho, užívat
/gloriosus, a, um	slavný, proslulý
hiems, hiemis f.	zima
humilis, e	nízký, pokorný
idōneus, a, um	vhodný, příhodný
inclitus, a, um	slavný
inferius	níže, dále
maiōres, um m.	předkové
mūtō, āre, āvi, ātum	měnit
nonnumquam	někdy
/occultus, a, um	tajný, skrytý
/odium, ii n.	nenávist

pax, pacis f.	mír, klid
/periculum, i n.	nebezpečí
praelatus, i m.	duchovní, prelát
praesens, ntis	přítomný, tento
praesentes (litteras)	tato listina
prior, prius	dřívější, přednější
puto, are, avi, atum	myslit, domnívat se
quo - eo	čím - tím, kam - tam
responsum, i n.	odpověď
senex, senis (i subst. m.)	starý, stařec
/serenus, a, um	jasný
/simulatio, onis f.	přetvářka, předstírání
talis,e	takový
/tutus, a, um	bezpečný
utilis, e	užitečný, prospěšný, vhodný
veritas, atis f.	pravda
/victoria, ae f.	vítězství
vitium, ii n.	chyba, nepravost
vulnus, eris n.	rána, zranění

Cvičení:

a) - stupňujte
- utvořte adverbia ve všech stupních

audax, bonus, brevis, clarus, difficilis, diversus, dulcis, gravis, honestus, honorabilis, iustus, longus, multus, nobilis, novus, pauper, pretiosus, providus, similis, utilis, varius, verus

b) - doplňte správné tvary adjektiv ve vhodném stupni
- vyjádřete srovnání jiným způsobem

(Bonus) omnium rerum magister usus. Nihil est veritatis luce (dulcis). (Malus) est odio amoris simulatio. Urbs Roma (clara et pulchra) omnium urbium Italiae erat. (Bonus et tutus) est certa pax quam incerta victoria. Quo (occultus) sunt pericula, eo (difficilis) vitantur. Sol multo (magnus) est quam terra. Feminae sunt (longus) vitae viris. Lex mortis legum est (certus).

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Prior tempore, potior iure. Locus minoris resistentiae. Ad maiorem dei gloriam. Nimis propere, minus prospere. Quis plurimum habet? Qui minimum cupit. Sole et sale nihil utilius. Citius, altius, fortius. Optimus testis confitens reus.

Zájmena tázací, vztažná, neurčitá, zájmenná adjektiva.
Indikativní věty vztažné, důvodové, podmínkové, časové.

1. Praestat nemini imperare quam alicui servire. 2. Quorum primus et quasi caput totius iniquitatis erat Kohan, vir sceleratissimus et omnium malorum hominum pessimus. 3. Veniens ad nostram praesentiam Martinus, procurator consistorii Pragensis, quoddam instrumentum exhibet. 4. Nullus baronum, nobilium vel militum regni nostri aliquam praesumptionem exercere in aliqua civitate nostra debet, nec aliquem hominem capere nec in aliquo negotio eius impedire. 5. Super qualibet sexagena, quam debeo, pro qualibet septimana unus grossus usurae nomine crescit. 6. Magistri eas consuetudines unanimiter confirmant, quas antiqui inviolabiliter servabant. 7. Omnia vectigalia, quae se extendunt ultra duos grossos, plebanus debebit solvere. 8. Gubernacula vero regni ei committit, qui plura ei dare potest aut promittit. 9. Faber, qui scienter clavos vel alia instrumenta, quibus fures utuntur, facit, manu carebit. 10. Singulis secundis feriis missa defunctorum cantabitur pro his maxime, qui in postilentia praesenti cottidie moriuntur. 11. Si quis ex eis pueris prius altero morietur, portio illius hereditaria super secundum puerum devolvetur. 12. Omnia, quae geruntur in tempore, faciliter ab humana memoria evanescunt, nisi litterali testimonio roborantur. 13. Quamquam vestra vitia occultatis, tamen omnes ea vident. 14. Quia ad humile limen etiam magni domini se inclinant, urbem, quam aedificabitis, vocabitis Pragam. 15. Est enim huius gentis nostrae consuetudo pessima vel potius corruptela, quod cum contra hostes proficiscitur vel ab eisdem revertitur, terram propriam hoste severior vastat. 16. Dum haec Pragae geruntur, ecclesias, monasteria et domus plebanorum in tota Bohemia expugnabantur et incendiis delebantur.

alter, a, um	jiný, druhý
antiquus, a, um	starý, starobylý
baro, onis m.	pán, šlechtic
caput, capitis n.	hlava, hlavní město, věc, os
/clavis, is f.	klíč
committo, ere, misi, missum	spojovat, pouštět se do něč spáchat, přenechat
/consistorium, ii n.	shromáždění, konsistoř
consuetudo, inis f.	zvyk, obyčej
contra (+ 4.p.)	proti
/corruptela, ae f.	zkažení, zkaženost
cottidie	každodenně
dum	zatím co, dokud, když
enim	totiž
/evanesco, ere, vanui, -	vyvanout, zmizet
/exerceo, ere, cui, itum	zaměstnávat, cvičit, provád
exhibeo, ere, ui, itum	podávat, poskytovat, ukáza
faber, bri m.	řemeslník, kovář

/fūr, fūris m.	zloděj
gero, ere, gessi, gestum	nést, vést, konat, provádět
geritur, geruntur	stává se, děje se
/gubernāculum, i n.	kormidlo, řízení, vláda
/hūmānus, a, um	lidský
impero, āre, āvi, ātum	rozkazovat, vládnout
/inclino, āre, avi, ātum	sklánět se
/iniquitas, ātis f.	nepravost, špatnost
instrumentum, i n.	nářadí, prostředek, listina
inviolābilis, e	neporušitelný
/limen, inis n.	práh
litterālis, e	písemný
memoria, ae f.	paměť
negotium, ii n.	zaměstnání, záležitost, obc
/occulto, āre, āvi, ātum	skrývat, tajit
/pestilentia, ae f.	mor
portio, onis f.	díl, podíl
potius	spíše
praestat (neos.)	je lépe
/praesumptio, onis f.	opovážlivost
procurator, oris m.	prokurátor, právní zástupce
proprius, a, um	vlastní
quamquam	ačkoli
quasi	jakoby
rego, ere, rexi, rectum	řídit, vládnout
roboro, āre, āvi, ātum	posílit, upevnit
/sceleratus, a, um	zločinný
servo, āre, āvi, ātum	zachovávat, dodržovat
/severus, a, um	přísný, krutý
tamen	přece
testimonium, i n.	svědectví
totus, a, um	celý
/ultra (+ 4.p.)	nad, přes, adv.:dále, nadto
unanimiter	jednomyslně
usura, ae f.	úrok
/vasto, āre, āvi, ātum	plenit, pustošit
/vel	nebo
voco, āre, āvi, ātum	volat, povolat

Cvičení:

a) Skloňujte: baro quidam, res quaelibet, vitium aliquod

b) Doplňte správné tvary zájmen qui, quae, quod:

Scribite omnia, -- scitis. Condicio sine -- non. Scis id, -- dicere potes. Homines non quaerunt rationes earum rerum, -- saepe vident. Amicos, -- nos iuvant, diligimus. Fidem, -- teneo, confitebor et defendam. Non is

felix est, -- divitiae magnae sunt.

c) Rozlišujte:

Severior quam hostis erat. Urbs, quam videmus, pulchra est. Iuva me, quam maxime potes. Quam potens, tam modestus. Mulieres, quae veniebant, dona portabant. Nihil ex his, quae videmus, manet. Dic id, quod scis. Bene facis, quod me iuvas.

d) Přeložte s pomocí slovníku:

Cuius regio, eius religio. Malum nullum est sine aliquo bono. Nemo nostrum idem est in senectute, qui erat iuvenis, nemo est mane, qui erat pridie. Quidquid vides, currit cum tempore, nihil ex his, quae videmus manet. Hoc est, quod ait Heraclitus: In idem flumen non descendimus.

13.

Konjunktiv prézenta a imperfekta sloves 1.- 4. konjugace a slovesa esse. Účinkové věty.

1. Abbas autem de bonis meis debita creditoribus meis persolvat. **2.** Altarista VII gr. distribuat inter pauperes infirmos et cuilibet pauperum per unum parvulum dot. **3.** Propter deum, sitis cauti, litteras ne portetis, libellos per amicos sparsim dirigatis. **4.** Pater cum filio et frater cum fratre ne eligantur simul ad officium iuratorum, etiam socer cum genero ne sint simul in iuratorum ordine. **5.** Nulli penitus hominum liceat hanc nostrae maiestatis paginam infringere. **6.** O, utinam videretis me duci ad ignem potius quam sic dolose suffocari. **7.** Liberum sit cuilibet eligere sibi sepulturam in capella Bethlehem, sive sint parochiani sive extranei. **8.** Notum facimus nos nobili Theodorico et heredibus eius castrum Orlik cum omnibus pertinenciis suis, quibuscumque possint vocabulis nominari, in feudum dare. **9.** Tanta vis probitatis est, ut eam etiam in hoste colamus. **10.** Eiusmodi tempus erat, ut homines impune occiderentur. **11.** Dives est, cui tanta possessio est, ut nihil optet amplius. **12.** Numquam imperator ita paci credit, ut non paret bellum. **13.** Utinam is essem, quem tu me putas esse.

altārista, ae m.	oltářník
capella, ae f.	kaple
/cautus, a, um	opatrný
colo, ere, colui, cultum	pěstovat, ctít, mít v úctě
creditor, oris m.	věřitel
credo, ere, didi, ditum	věřit
/deus, i m.	bůh
dirigo, ere, rexi, rectum	zamířit, posílat
distribuo, ere, bui, butum	rozdělit
/dolosus, a, um	lstivý
extraneus, a, um	cizí, vnější

/ignis, is m.	oheň
impune	beztrestně
infirmus, a, um	slabý, nemocný
infringo, ere, fregi, fractum	porušit, nalomit, zeslabit
iurati, orum m.	přísežní, konšelé
/libellus, i m.	knížka
licet, ere, cuit (neos.)	je dovoleno
nomino, are, avi, atum	jmenovat, nazývat
numquam	nikdy
occido, ere, occidi, occisum	zabít
officium, ii n.	úřad, povinnost
opto, are, avi, atum	žádat, přát si
pagina, ae f.	stránka, listina
paro, are, avi, atum	chystat, připravovat
parochianus, i m.	farník
/parvulus, a, um	maličký (o minci: penízek)
penitus	vůbec, zcela, úplně
persolvo, ere, solvi, solutum	zaplatit
porto, are, avi, atum	nosit
possessio, onis f.	vlastnictví, majetek
probitas, atis f.	poctivost, řádnost
propter (+ 4.p.)	pro, kvůli
sepultura, ae f.	pohřbení, hrob, pohřeb
simul	zároveň
socer, ceri m.	tchán
/sparsim	rozděleně, porůznu
/suffoco, are, avi, atum	umlčet
tantus, a, um	tak veliký
ut	jak, jako, i spojka: aby, že
utinam	kéž
vocabulum, i n.	jméno, název

Cvičení:

a) Utvořte konj. prézenta a imperfekta v 2.os.sg. a 3.os.pl.:
servire, exhibere, solvere, confirmare, loqui, pati, crescere, posse, cantare, facere, deesse, oriri

b) Sledujte význam konjunktivu v hlavních větách:
Quis hoc credat? Quis amplius optet? Quid facerem aliud? Unde sciam? Quid responderem? Vivat. Audiatur et altera pars. Gaudeamus. Utinam mater viveret. Utinam homines miseris prodessent. Ne quis sit iudex in sua causa. Ne sit summum malum dolor, malum certe est.

c) Přeložte s pomocí slovníku:
Quid nudo eripias? Quidquid agis, prudenter agas et respice finem. Anathema sit. Requiescat in pace. Absit. Sit tibi terra levis. Principiis obstemus. Di tibi dent, quaecumque corde tuo optas.

14.

Vedlejší věty s konj. prézenta a imperfekta.

1. Mandamus, ut magistri cuiuscunque facultatis nostrae universitatis Pragensis intersint consilio universitatis. **2.** Hortor vos in piissimo Iesu, ut diligatis invicem, schismata exstirpetis, honorem dei ante omnia intendatis. **3.** Iudices constituuntur, ne cui quis impune noceat. **4.** Wenceslaus a civibus Pragensibus custoditur, ne ad marchionis potestatem perveniat. **5.**Obstabat ira animo, ne posset cernere verum. **6.** Neque me impediet cuiusquam iniquitas, quominus ventrum ius defendam. **7.** Regales de castro Pragensi, curia archiepiscopi et domo ducis Saxoniae, ne ad Parvam Partem populi multitudo armata perveniat, prohibent. **8.** Nobiles regni Bohemiae timentes, ne vigor scripti iuris hoc modo invaloscat, ab hoc proposito animum regis avertebant. **10.** Eloquentiae vis efficit, ut ea, quae scimus, alios docere possimus. **11.** Relinquebatur, ut de moribus malorum loqueremur. **12.** Si pecuniam damus, ut rem accipiamus, emptio - venditio est, si autem rem damus, ut rem accipiamus, permutatio est. **13.** Si quis incola huius civitatis de vita decedat, de bonis eius dominus non debet se intromittere. **14.** O, si mihi daretur audientia, ut responderem argumentis eorum, quibus impugnant articulos meos. **15.** Assentatio, quamvis perniciosa sit, nocere tamen nemini potest, nisi ei, qui eam recipit atque ea delectatur.

accipio, ere, cepi, ceptum	přijímat, dostávat, brát
ante (+ 4.p.)	před
archiepiscopus, i m.	arcibiskup
/argumentum, i n.	důvod, důkaz
armatus, a, um (i subst. m.)	ozbrojený, ozbrojenec, voják
articulus, i m.	článek
/assentatio, onis f.	přisvědčování, pochlebování
/audientia, ae f.	slyšení
averto, ere, verti, versum	odvracet
cerno, ere, crevi, cretum	spatřit, vidět
constituo, ere, tui, tutum	vystavět, zřídit, ustanovit
/custodio, ire, ivi, itum	hlídat, střežit
/delecto, are, avi, atum	bavit, těšit
doceo, ere, docui, doctum	učit, poučovat
/eloquentia, ae f.	výmluvnost
emptio, onis f.	koupě, nákup
/exstirpo, are, avi, atum	vymýtit
/facultas, atis f.	fakulta
/genealogia Wrssowicensis	rod Vršovců

honor, oris m.	čest, pocta
hortor, ari, atus sum	povzbuzovat, vybízet
impugno, are, avi, atum	napadat
iniquitas, atis f.	nepravost, špatnost
intendo, ere, tendi, tentum	napínat, roztahovat, zvětšovat, zamýšlet
intersum, esse, fui (+ 3.p.)	účastnit se, být při něčem
intromitto, ere, misi, missum se de (+ 6.p.)	ujmout se držby, vlastnictví
/invalesco, ere, valui, -	nabýt síly, moci
invicem	střídavě, navzájem
ira, ae f.	hněv
mando, are, avi, atum	nařídit, rozkázat
mos, moris m.	mrav, zvyk
neque (nec)	a ne
/noceo, ere, nocui, nocitum	škodit
obsto, are, obstiti, -	překážet, stát v cestě
permutatio, onis f.	výměna, změna
/perniciosus, a, um	zhoubný
pervenio, ire, veni, ventum	dojít, dospět, dostat se
peto, ere, ivi, itum	směřovat, napadat, přát si,
pius, a, um	zbožný, svatý
potestas, atis f.	moc
prohibeo, ere, bui, bitum	odvracet, zakazovat, bránit
/propositum, i n.	úmysl, záměr, návrh
quamvis	ačkoli
quominus	aby ne
recipio, ere, cepi, ceptum	přijímat
regalis, e	královský
relinquo, ere, liqui, lictum relinquitur	zanechat, opustit zbývá
respondeo, ere, spondi, sponsum	odpovědět
/schisma, atis n	rozkol, schisma
scio, ire, scivi, scitum	vědět
/tractatus, us m.	jednání, pojednání, výklad
/universitas, atis f.	souhrn, celek, univerzita
venditio, onis f.	prodej

Cvičení:

a) Určete slovesné tvary, obměňujte časy:

defendimus, venient, loqueris, mittimini, dicent, legitis, mittemini, mittebaris, vident, manebis, petam, videres, hortareris, vivam, poteris, capieris, patiemini, consentiunt, intellegatis, serviant, diceres, possint, timebant, posset, approbatis, occident, cognoscit, nominentur, persolvat.

b) Určete číslo a pád:

eiusdem civitatis, eodem iure, illis temporibus, earum ecclesiarum, his plebanis, quorum rusticorum, quosdam haereticos, aliquem virum, illi domino, cuius regis, qualibet facultate, quibus loquentibus, ipsam reginam.

c) Přeložte se slovníkem:

Cave, ne cadas. Caveant consules, ne quid detrimenti res publica capiat. Quamvis sit sapiens, pro stulto pauper habetur. Si quem barbatum faceret sua barba beatum, in toto mundo non esset sanctior hirco.

15.

Slovesa volo, nolo, eo, fero, fio. Otázky přímé.

1. Proelia parva inter urbem castraque fiebant. **2.** Hussitae calicem rubeum aut album in suis vestibus et armis ac vexillis ferebant. **3.** Regi unus ex nobilibus regni Bohemiae respondet: "Nos illuc vos ducemus, unde amplius vobiscum non redibimus." **4.** Vespere, cum cuncta fiebant silentia, clericus veniebat, qui Wenceslaum docebat. **5.** Libussa dicebat: "Accipite equum meum album deponentes frenum et quemcumque ibit, illum recipite vobis in principem et mihi in maritum." **6.** Homines hac una re plurimum a bestiis differunt, quod rationem habent. **7.** Accedit, ut regi fideles esse debeamus et velimus mandatis eius oboedire. **8.** Prohibemus, ne quis eis conventoribus iniurias inferat. **9.** Dux Wladislaus de bello rediens cum gaudio suscipitur, eique redeunti multi populi obviam eunt. **10.** Inter Wladislaum et Ottonem grandis discordia oritur, ut alter ad alterum nollet venire nisi cum magna hominum armatorum potentia. **11.** Si per non praefatae treugae infringerentur vel in aliquo violarentur, extunc volumus periuri et infames imperpetuum reputari. **12.** Unus episcoporum magistro Iohanni dicebat: "Numquid vis esse sapientior toto concilio?" Magister respondet ei: "Ego nolo esse sapientior toto concilio, sed rogo, date mihi minimum de concilio, ut melioribus scripturis me informet, et paratus sum revocare." **13.** Iohanni, comiti in Hradek, fideli nostro dilecto, volentes gratiam facere specialem, castrum Kostelecz et villam sub eodem castro sitam, cum hominibus, agris cultis et incultis, piscinis, silvis, molendinis et pertinentiis omnibus in feodum auctoritate regia Bohemiae conferimus.

accēdit, ere, cessit	přistupuje k tomu
albus, a, um	bílý
/alter - alter	jeden - druhý
/assuesco, ere, suevi, suetum	přivyknout, zvyknout si
/bestia, ae f.	zvíře
calix, icis m.	pohár, kalich
/circulus, i m.	kruh
comes, comitis m.	průvodce, hradský správce
concilium, ii n.	shromáždění, koncil

confero, ferre, contuli, collatum	snášet, svěřit, odevzdat, dát
conventor, oris m.	nájemce
cunctus, a, um	všechen
/decipio, ere, cepi, ceptum	klamat
depono, ere, posui, positum	odložit, uložit
differo, ferre, distuli, dilatum	oddalovat, roznášet, lišit se
dilectus, a, um	milý, milovaný
discordia, ae f.	rozepře, nesvár, nesvornost
donum, i n.	dar
fidelis, e	věrný, oddaný, věřící
/frenum, i n.	uzda
/grandis, e	velký
gratia, ae f.	milost
/illuc	sem
infamis, e	bezectný, nečestný
infero, ferre, intuli, illatum	vnášet, působit, přinášet
/informo, are, avi, atum	poučit, zpravit
iniuria, ae f.	křivda, bezpráví
/levis, e	lehký
molendinum, i n.	mlýn
mundus, i m.	svět
/numquid	cožpak
onus, eris n.	břemeno, tíha, obtíž
paratus, a, um	připravený, hotov
pereo, ire, ii, -	hynout, zemřít, zanikat
periurus, a, um	křivopřísežný
piscina, ae f.	rybník
potentia, ae f.	moc, síla
proelium, ii n. (committere)	bitva, boj (svést bitvu)
redeo, ire, ii, itum	vrátit se, jít zpět
reputo, are, avi, atum	mínit, mít za to, pokládat
(+ dvojí akuzativ)	(někoho za nějakého)
rogo, are, avi, atum	žádat
rubeus, a, um	ostružinový, červený
scriptura, ae f.	Písmo, bible, citát z Písma
/silens, tis	tichý, mlčící
specialis, e	zvláštní
/treuga, ae f.	příměří
/turbo, are, avi, atum	uvést ve zmatek, znepokojovat
unde	odkud, a proto, pročež
vespere	večer
vestis, is f.	šaty, oděv
/vexillum, i n.	praporec, korouhev
violo, are, avi, atum	poškodit, porušit, zneuctit

Cvičení:

a) Přeložte do latiny:

ať chceš, nechtěli bychom, nechceme, nedělej, budeš chtít, vrátí se, aby nezahynuli, vracejíce se, ať zhyne, odešli jste, vycházejte, přejít, budou odneseny, přinesli by, být vynesen, ať jsou sneseny, nes, stane se, stávají se, staly by se.

b) Vyhledejte a určete tvary nepravidelných sloves, přeložte:

Noli turbare circulos meos. Ibis, redibis, non peribis in bello. Timeo Danaos et dona ferentes. Si vis pacem, para bellum. Pacemne huc fertis an arma? Quod male fers, assuesce, feres bene. Leve fit, quod bene fertur onus. Mundus vult decipi. Aut prodesse volunt aut delectare poetae. Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. Fiat iustitia, pereat mundus. Idem velle et idem nolle ea demum firma amicitia est. Nihil volenti difficile. Orator fit, poeta nascitur. Quod differtur, non aufertur. Nihil fieri sine causa potest.

16.

Opakování: Substantiva I.- V. dekl., zájmena, číslovky, slovesa 1. - 4. konj. (tvary od prézentního kmene)

1. Arnestus, archiepiscopus Pragensis, pestilentiae tempore missas celebrari, ieiunia servari, orationes dici iubebat. **2.** Circa decimam vero horam noctis paucis ex Pragensibus in Parva parte manentibus, regales de castro descendentes praetorium Parvae partis igne consumunt una cum domibus adiacentibus. **3.** Facultas habeat unum decanum, qui tantum per magistros actu legentes in artibus eligatur, cuius electio quolibet anno bis fiat, primo infra octo dies festum s. Galli proxime praecedentes, secundo infra octo dies festum s. Georgii proxime praecedentes. **4.** Rogamus, ut honorabilem capellanum familiarem nostrum dilectum, exhibitorem praesentium, ad sedem apostolicam euntem et postea redeuntem amicabiliter recipere velitis et per territoria vestra transire libere permittatis. **5.** Expensis deficientibus pater noster bellum contra praedictos dominos Lombardiae ulterius ferre non poterat et volebat nobis committere easdem civitates et bellum. **6.** Vicarius generalis notum facit se ad praesentationem Wenceslai Ortlini, civis Maioris civitatis Pragensis ad parochialem ecclesiam in Lydicz per mortem Iohannis plebani vacantem, Mathiam presbyterum de Slana, plebanum instituere. **7.** Vicarius in causa super altare s. Mariae virginis in ecclesia s. Leonardi Pragae decernit, ut altarista Mathias in possessione altaris praescripti confirmetur, et eundem post receptionem ab eodem consuetorum iuramentorum ad idem altare instituit et administrationem altaris ei committit. **8.** Petrus de Kost ex una et Gallus, plebanus ecclesiae in Skalicz, parte ex altera testantur se decimas novem laneorum agrorum apud villam Z. adiacentium et ad eandem spectantium pro quadam silva permutare. Cultores eorundem agrorum solum decimas duarum mensurarum siliginis et

avenae de quolibet laneo et pro fumalibus medium grossum eidem ecclesiae permutatione non obstante solvere debebunt.

/actu	skutečně, fakticky
administratio, onis f.	správa, řízení
altare, is n.	oltář
amicabilis, e	přátelský
avena, ae f.	oves
consuetus, a, um	obvyklý
consumo, ere, sumpsi, sumptum	strávit, spotřebovat
/cultor, oris m.	obdělavatel
decanus, i m.	děkan
decerno, ere, crevi, cretum	rozhodnout, určit
deficio, ere, feci, fectum	chybět, nedostávat se
descendo, ere, ndi, nsum	sestoupit
exhibitor, oris m.	kdo předkládá (listinu ap.) doru
expensa, ae f.	výdaj, náklady, výlohy, finanční prostředky
familiaris, e (i subst.)	domácí, důvěrný, důvěrník, služe
fumales, ium (denarii)	poplatek z komínů, podýmné
hora, ae f.	hodina
ieiunium, ii n.	půst
ignis, is m.	oheň
instituo, ere, tui, -	vystavět, zřídit, ustanovit
mensura, ae f.	míra, měření, výměra, měřic
oratio, onis f.	řeč, výklad, modlitba
permitto, ere, misi, missum	dovolit
pestilentia, ae f.	mor
praecedo, ere, cessi, cessum	předcházet, předstihnout
praesentatio, onis f.	návrh, právo navrhnout
praetorium, ii n.	hlavní stan, palác, radnice
presbyter, eri m.	kněz
receptio, onis f.	přijetí
sedes, is f. (apostolica)	sídlo, stolec (papežský)
siligo, inis f.	pšenice
solum	jen, pouze
specto, are, avi, atum	hledět, dívat se
spectare (ad + 4.p.)	patřit někomu, k něčemu
tantum	toliko, jenom
territorium, ii n.	území
transeo, ire, ii, itum	přecházet
una	spolu, zároveň
vicarius, ii m. (generalis)	vikář (hlavní, generální)

Indikativ perfekta, plusquamperfekta, futura II. - aktivní tvary.

1. Rex Wratislawiam pervenit, in qua civitate plus quam duodecim milia marcarum diversis exactionum modis obtinuit. **2.** Prata in villa Dolan prope agros ecclesiae parochialis et agros unius strichonis ibidem sitos ecclesiae in S. condescenderunt, donaverunt et assignaverunt. **3.** Terram vendidimus, dedimus, exposuimus in ius emphiteoticum, quod vulgariter purkrecht vocatur, rusticis Gallo et Przybkoni. **4.** Voluerunt illi commissarii instantes per plures dies, ut causa mea committeretur XII vel XIII magistris, et ego nolui me submittere. **5.** Ego Albertus, notarius publicus, omnibus his interfui eaque omnia et singula manu propria scripsi, signoque meo et nomine signavi. **6.** Carolus vites nobilissimas sub castro Carlstein, quod eodem tempore aedificare inceperat, plantari iussit. **7.** Civitas nostra domum consilii non habet, sicut aliae civitates capitales consueverunt habere. **8.** Iniuste ab aliis auxilium potes, nisi aliis tuleris. **9.** Praesentes litteras fecimus fieri et sigillorum nostrorum iussimus appensione muniri. **10.** Si autem LXX marcas praedictas non persolverimus, extunc Petrus eam hereditatem possidebit. **11.** Cum Misnenses murum propugnaculi vellent ascendere, duae mulieres cum una virgine et XXVI viris, qui protunc in propugnaculo manserant viriliter resistentes, hunc locum defendebant. **12.** Decanus poterit baccalarios, si negligentes fuerint, monere et si post monitionem ea, quae debent facere, neglexerint, tenebitur eos denuntiare facultati, quae poenas eis infliget. **13.** Item anno Domini M°CCC°XXXVIII° in die sancti Wenceslai convenerunt omnes magistri artis pictoriae et unanimiter et una voluntate assensum dederunt, ut quilibet magistrorum in quattuor temporibus quater per annum unusquisque unum grossum ad fiscum eiusdem artificii dare teneretur pro expensis eiusdem artificii, nullo resistente.

appensio, onis f.	přivěšení
artificium, ii n.	dovednost, řemeslo, cech
/ascendo, ere, ndi, nsum	vystoupit
assensus, us m.	souhlas
assigno, are, avi, atum	připsat
auxilium, ii n.	pomoc
/baccalarius, ii m.	bakalář
capitalis, e	hlavní, hrdelní
commissarius, ii m.	pověřenec, zmocněnec
condescendo, ere, ndi, nsum (+ 4.p. nebo de + 6.p.)	postoupit něco
consuesco, ere, suevi, -	být zvyklý
/denuntio, are, avi, atum	ohlásit, oznámit
/emphiteoticus, a, um	emfyteutický
expono, ere, posui, positum	vyložit, vynaložit, pronajmout
/fiscus, i m.	společná pokladna
hereditas, atis f.	dědictví, dědina

ibi, ibidem	tam, tamtéž
incipio, ere, cepi, ceptum	začínat
/infligo, ere, ixi, ictum poenam	zasadit, způsobit, uložit trest
iniustus, a,um	nespravedlivý
insto, are, institi, -	naléhat
moneo, ere, ui, itum	napomínat, upomínat,
monitio, onis f.	napomenutí, upozornění
murus, i m.	zeď, hradba
neglegere, lexi, lectum	zanedbávat, opomíjet
/notarius, ii m.	notář
obtineo, ere, ui, tentum	obdržet, získat
pictorius, a, um	malířský
ars pictoria	malířský cech, malířství
/planto, are, avi, atum	pěstovat
/propugnaculum, i n.	opevnění
publicus, a, um	veřejný
quater	čtyřikrát
quattuor tempora	"suché dny"
recuso, are, avi, atum	odporovat, odmítat
resisto, ere, restiti, -	odporovat, stavět se na odp
sigillum, i n.	pečeť
signo, are, avi, atum	označit, podepsat
signum, i n.	znamení, značka
submitto, ere, misi, missum (se)	sklonit, podřídit (se)
viriliter	statečně, mužně
vitis, is f.	vinná réva
voluntas, atis f.	vůle
vulgariter	obecně, lidově

Cvičení:

a) Určete tvary sloves, obměňujte:

persolvet, dederunt, portabat, dirigitis, elegimus, infringerent, infregerat, videretis, vidistis, videritis, duxisse, feceris, facient, coluerunt, occidit, credidimus, paraverit, constituerunt, pervenerint, potuerunt, prohibuit, tribuit, misisti, receperamus, voluistis, intulerat, periit, dixerunt, habueras, resistunt, recuset.

b) Doplňte náležité tvary sloves:

Faciam, quod (imperare). Feci, quod (imperare). Praedicationes, quas (habere), scripsit. Si legibus non (parere), certe puniēris. Donec (esse) felix, multos numerabis amicos. Tempora si (esse) nubila, solus eris. Librum, quem mihi (promittere), accepi. Omnia, quae (audire), scripsisti. Non omnia, quae (legere), intellexi.

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Amici, diem perdidi. Exegi monumentum aere perennius. Feci, quod potui, faciant meliora potentes. Si alteram talem victoriam reportavero, mea erit pernicies. In foveam cecidit, quam fecerat ipse. Fumum fugiens in ignem cecidit.

18.

Supinový kmen, participium perfekta - spojité

1. Episcopus Adalbertus volebat Romam apostolicum ire et ad gentem apostatricem nunquam redire. **2.** Eodem anno Spytigneus dux post longa exilia in Bohemiam revocatus Ianuario mense de vita decessit. **3.** Zizka capitaneus propugnaculum ex terra et lapidibus factum fossatis ac muris fortissime munivit. **4.** Nobilitatem vestram rogamus, ut sine mora nobis de illata iniuria congrue satisfaciat. **5.** Pragenses dederunt mihi responsum, quod vestrae malestati mitto praesentibus insertum. **6.** Thaboritae per omnes domos divisi tollunt res et viros hinc inde occultatos reperientes occidunt vel captos ad Zizkam ducunt. **7.** Idem Andreas, miles noster, in signum recognitionis accepti a nobis feudi de quolibet laneo unam mensuram tritici persolvet, prout alii ecclesiae nostrae feudales solvere consueverunt. **8.** Vidimus et legimus litteras iudicum continentes sententias de fratre Iohanne, olim praeposito, rite factas et latas. **9.** Claustrum Pragae in honore sancti Francisci constructum et hospitale ad idem pertinens, situm apud sanctum Gastulum (Haštal), in regiam protectionem suscepimus. **10.** Constituti coram nobis Thomas et Petrus unanimiter confitentur ex testamento Iohannis W., nostri concivis, interfuisse, ad hoc specialiter convocati et rogati. **11.** In cuius rei testimonium dedimus eis praesentes litteras nostras appensione sigillorum nostrorum roboratas. **12.** Omnes et singulas litteras et instrumenta desuper confectas seu confecta annullantes, eas inutiles habemus. **13.** D. Matthias, presbyter de Milevsk, ex una et d. Iohannes, olvis Maioris civitatis Pragensis, parte ex altera, in omnibus controversiis inter eos ortis se submiserunt arbitrio Iohannis Pomuk, vicarii generalis.

/apostatrix, icis	odpadlický
apostolicus, a, um	papežský
arbitrium, ii n.	rozhodnutí, rozsouzení
capitaneus, ei m.	hejtman
claustrum, i n.	závora, ohrada, klášter
concivis, is m.	spoluobčan, spoluměšťan
conficio, ere, feci, fectum	udělat, složit, vyhotovit
/congruus, a, um	úplný
constituor, ui, utus sum (coram + 6.p.)	stanout před někým, dostavit se k někomu
construo, ere, uxi, uctum	stavět, zbudovat
consulo, ere, sului, sultum (+ 4.p. de + 6.p.)	ptát se na radu, radit se (s někým o něčem)

contineo, ere, ui, -	spojovat, obsahovat
controversia, ae f.	spor, rozepře
coram (+ 6.p.)	před někým,
/desuper	o tom
divido, ere, visi, visum	dělit, rozdělit
exilium, i n.	vyhnanství
feudalis, e (i subst.)	lenní, lenník
fortis, e	statečný, odvážný, silný
fossatum, i n.	příkop
hinc - inde	tu a tam, porůznu
insero, ere, serui, sertum (+ 3.p.)	vkládat, vplétat
inutilis, e	neužitečný, neplatný
lapis, lapidis m.	kámen
mitto, ere, misi, missum	posílat
mora, ae f.	zdržení, prodlení
/nobilitas, atis f.	urozenost, vznešenost
occulto, are, avi, atum	skrývat
olim	kdysi, dávno
praepositus, i m.	představený, probošt
propugnaculum, i n.	opevnění, tvrz
/protectio, onis f.	ochrana
prout	jako, podle toho jak
recognitio, onis f.	prozkoumání, uznání
reperio, ire, repperi, repertum	nalézt, shledat, objevit
rite	řádně, právoplatně
satisfacio, ere, feci, factum (de + 6.p.)	učinit zadost (v něčem, ohledně něčeho)
specialis, e	zvláštní
tollo, ere, sustuli, sublatum	zvedat, odnést, odstranit
triticum, i n.	pšenice

Cvičení:

a) Doplňte správný tvar part.pf.pas.:
rex (eligere), pecuniae (obtinere), lanei (assignare), terra (vendere), ager (dare), causa (committere), litterae (scribere), auxilium (petere), castrum (aedificare), debita (solvere), munitio (facere), sententia (ferre).

b) Určete, od kterých sloves jsou tato participia, přeložte:
decretus, permissus, deficiens, assignatus, expositus, obtentus, neglegentes, sublati, decernens, confectus, solutus, repertus, acceptus, rogatus, habens, susceptus.

c) Přeložte s pomocí slovníku:
Ab urbe condita. Libri prohibiti. Oblatam occasionem tene. Deceptis non decipientibus opitulatur. Omnia orta occidunt. Relata refero. Orbis pictus. Lex non scripta. Vae victis.

Participium perfekta pas. ve vazbě ablativu absolutního, shrnutí participiálních vazeb.

1. Sicque data licentia papae sanctus Adalbertus Pragam revertitur. **2.** Sobieslaus dux castellano Bernhardo interfecto nocte de castro Przimda evasit. **3.** Occiso rege Ottacaro Bohemi ad propria inglorii redierunt. **4.** Duo prata mea matura deliberatione praehabita vendidi pro dimidia teria sexagena grossorum Pragensium. **5.** Quidam cives electi iuramento corporali praestito collectam domini regis colligebant, cuius partem in usus civitatis suae vertebant. **6.** Audiens autem rex de baronum insolentia aliis praetermissis negotiis cum multa militia proficiscitur in Bohemiam et missis nuntiis potiores Bohemiae ad se venire iubet. **7.** Zizka, Thaboritarum capitaneus, acquisita in alto monte quadam de lignis munitione, cui nomen Calix imposuit, Lithomericz circumvallavit. **8.** Dux Gurimensis terram incepit opprimere et vastare ita, ut coactus beatus Wenceslaus congregato exercitu obviam ei in campum occurrat. **9.** Cum praefatus dux Wratislaus in regno fratris sui defuncti succederet, firmato regno basilicam in honore beati Georgii martyris construxit, sed morte praeventus eius consecrationem diu desideratam minime perspexit. **10.** Elapsis autem octo diebus continuis a quolibet praedictorum terminorum termino, censu hulusmodi non persoluto, extunc duo grossi poenae nomine accrescent. **11.** Consideratis fidelibus obsequiis, quae fidelis noster dilectus nobis exhibuit necnon poterit et tenebitur exhibere, indulsimus eidem et tenore praesentium indulgemus, ut in villa sua forum septimanale perpetuum possit constituere.

accresco, ere, crevi, cretum	narůst, přibývat
acquiro, ere, sivi, situm	získat, dosáhnout, dobýt
altus, a, um	vysoký, hluboký
beatus, a, um	blažený, blahoslavený, svatý
campus, i m.	pole, rovina, pláň
/castellanus, i m.	správce hradu, purkrabí
/circumvallo, are, avi, atum	obléhat
cogo, ere, coegi, coactum	nutit, dohánět (k čemu)
collecta, ae f.	daň, dávka, berně
colligo, ere, legi, lectum	sbírat, vybírat
consecratio, onis f.	zasvěcení, vysvěcení
considero, are, avi, atum	uvážit, vzít v úvahu, všimnout
continuus, a, um	souvislý, pokračující, za sebou jdou
deliberatio, onis f.	porada, úvaha, rozvážení
deliberatione praehabita	po předchozí úvaze
desidero, are, avi, atum	přát si
diu	dlouho
elabor, bi, lapsus sum	uniknout, uplynout
/evado, ere, vasi, vasum	vyváznout, uniknout
firmo, are, avi, atum	upevnit, chránit, stvrdit

forum i n.	náměstí, tržiště, trh
/Gurimensis, e	kouřimský
huiusmodi (neskl.)	tento
impono, ere, posui, positum	vložit, uložit, ustanovit
indulgeo, ere, dulsi, -	promíjet, povolit, darovat
/inglorius, a, um	neslavný
/insolentia, ae f.	pýcha, opovážlivost
licentia, ae f.	volnost, dovolení
lignum, i n.	dřevo
martyr,is m.	mučedník
maturus, a, um	zralý
militia, ae f.	vojenská družina, vojsko
munitio, onis f.	opevnění, tvrz, ochrana
nuntius, ii m.	posel, poselství, zpráva
obsequium ii n.	poslušnost, poddanost, slu
opprimo, ere, pressi, pressum	utiskovat
/perspicio, ere, spexi, spectum	spatřit, prohlédnout, pozna
potis,e	schopný, mocný
praetermitto, ere, misi, missum	opomenout, nechat stranou
/praevenio, ire, veni, ventum	předcházet, předhonit
septimanalis, e	týdenní
tenor, oris m.	průběh, ráz, obsah, znění
vasto, are, avi, atum	plenit, pustošit

Cvičení:

a) Utvořte ablativ absolutní z následujících spojení:
VZOR: litterae scribuntur - litteris scriptis, pater scribit - patre scribente
rex occiditur, rex moritur, iudex eligitur, nuntii mittuntur, rex mittit, terra dividitur, ego accipio, nos videmus, census solvitur, rustici solvunt, instrumentum conficitur, sententia fertur, illi recusant, is regnat, nullus defendit, causa cognoscitur.

b) Přeložte s pomocí slovníku:
Malo accepto stultus sapit. Ianuis clausis. Rebus peractis dulcissima quies. Sublata causa tollitur affectus. Duobus litigantibus tertius gaudet.

20.

Indikativ perfekta, plusquamperfekta, futura II. - pasivní tvary.

1. Studium generale Pragae fundatum est anno millesimo trecentesimo quadragesimo octavo, septimo Idus Aprilis, regni nostri anno secundo. **2.** Tunc senior gaudens terram ex suo nomine appellari utrasque manus ad sidera tetendit et locutus est. **3.** Super eodem abbatissatu praedicti monasterii orta est

materia quaestionis et causa huiusmodi ad sedem apostolicam legitime introducta est. **4.** Et statim, ut iussum erat consilio ducis et abbatissae, sancti Viti ecclesia decreta est futuro episcopo, ecclesia vero sancti Georgii martyris data est abbatissae, ducis sorori, Mariae. **5.** In praesentia domini marchionis et eodem consentiente haec venditio et emptio sunt factae, sicut testantur litterae eius. **6.** Nos praedicti cives, qui sub iuramento eramus electi, domum Iacobi Cubconis pro domo consilii de residua parte collectae emimus. **7.** A Thaboritis castrum Rabie firmissimum expugnatum est, in quo a spiritualibus et saecularibus multa bona in clenodiis auri, argenti et lapidum pretiosorum, in vestibus pretiosis propter securitatem erant deposita. **8.** Ab eo, qui huic privilegio contrafacere praesumpserit, totiens, quotiens contrafactum erit, poena centum sexagenarum grossorum Pragensium recipietur. **9.** Pro omnibus pecuniis fideiussores constituti sunt seu infra quattuordecim dies constituti erunt. In casu mortis alicuius eorum alia persona loco fideiussoris mortui electa erit. **10.** Dominus Karolus, Romanorum rex, volens ulcisci iniurias fratris sui Iohannis, cui uxorem Ludwicus abstulit et qui iniuste de terra Tirolis expulsus est, terram Tirolis ingressus est.

abbatissatus, us m.	úřad abatyše
argentum, i n.	stříbro
aufero, ferre, abstuli, ablatum	odnést, sebrat, vzít
aurum, i n.	zlato
casus, us m.	pád, případ
/clenodium, ii n.	klenot, skvost
contrafacio, ere, feci, factum (+ 3.p.)	protivit se, jednat proti něčemu
fideiussor, oris m.	ručitel
firmus, a, um	pevný
futurus, a, um	budoucí
Ingredior, gredi, gressus sum (+ 4.p.)	vtrhnout, vpadnout (někam)
Iniustus, a, um	nespravedlivý
Introduco, ere, duxi, ductum	uvést, předložit (žalobu)
mortuus, a, um	mrtvý, zemřelý
persona, ae f.	osoba
praesumo, ere, sumpsi, sumptum	opovážit se
pretiosus, a, um	drahocenný
quaestio, onis f.	vyšetřování, soudní jednání
materia quaestionis	předmět soudního jednání
quotiens - totiens	kolikrát - tolikrát
residuus, a, um	zbylý
saecularis, e	světský
securitas, atis f.	bezpečí, bezpečnost
seu	nebo
senior, oris (i subst.)	starší, stařešina
/sidus, eris n.	hvězda, souhvězdí
spiritualis, e	duchovní
tendo, ere, tetendi, tentum	mířit, napínat, rozpínat vztahova
ulciscor, sci, ultus sum	mstít se

uterque, utraque, utrumque	oba dva, jeden i druhý
uxor, oris m., f.	manžel, manželka
vero	vskutku, pak, však

Cvičení:

a) Vyhledejte ve větách této lekce pasivní tvary perfekta, plusquamperfekta a futura II. a utvořte
- stejný tvar aktivní
- týž tvar v prézentu a futuru I.

b) Doplňte pasivní tvary prézenta a perfekta:

Regis exercitus magnus (vincere). Feminae ab omnibus officiis (removere). Urbs ex nomine eius (appellare). Signum pugnae (dare). Tu bona dividere (cogere). Multi viri (capere). Omnia debita (solvere). Novum claustrum Pragae (construere). Rex in pugna (occidere).

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Alea iacta est. Acta est fabula. Aurea prima sata est aetas. Quae facta sunt, non possunt mutari. Roma die una non tota aedificata.

III.

1.

Episcopus Adalbertus, qui gregem suum, qui semper in praecipitium ibat, ad rectam viam convertere non potuit, timens, ne et ipse cum pereunte plebe periret, non audebat cum eis amplius stare et ulterius incassum praedicare. Sed cum iam iamque Romam iter arripere vellet, forte fortuna tempore in isto Ztrachquas, de quo supra retulimus, sui abbatis cum licentia venerat de Ratispona, ut post multos annos videret patriam dulcem et cognatos et fratrem suum, Bohemiae ducem. Cum quo vir dei Adalbertus colloquium tenuit et ad ultimum omnem intentionem sui cordis aperuit et addidit: "Et bene est, quod tu frater es ducis et huius terrae ex dominis originem ducis: te plebs ista mavult dominari et tibi magis oboedire, quam mihi. Tu consilio et auxilio tui fratris superbos comprimere, neglegentes arguere, inoboedientes corrigere, infideles increpare poteris. Tua dignitas et scientia, tui habitus sanctimonia multum concordant ad pontificalia regimina. Quod ut fiat, ego tibi cum dei voluntate et mea potestate concedo, et ut liceat me vivente, episcopus ut sis, apud apostolicum omnibus votis intercedam." Et episcopalem baculum, quem forte manu tenebat, ponit ei in sinum. Quem ille quasi furibundus in terram proiecit, et haec verba insuper adiecit: "Nolo aliquam dignitatem in mundo, honores fugio, pompas saeculi despicio. Indignum me iudico episcopali fastigio, nec tantum pondus pastoralis curae ferre sufficio. Monachus sum, mortuus sum, mortuos sepelire non possum." Ad haec praesul respondit: "Scias, frater, scias, quod modo non facis cum bono, facies autem postea, sed cum tuo maximo malo." Post haec praesul, ut proposuerat, Romam iter arripuit et gentem suis praeceptis inoboedientem relinquit.

2.

Multa milia equitum in campum Hospitalense procedunt rege ex altera parte Wultawiae in campo cum tribus magnis turmis exspectante, ut finem rei cernat. Et cum iam tota quasi civitas perditionem timeret orationes et lacrimas fundens, solum auxilium de caelo praestolaretur, advenit presbyter cum corporis Christi sacramento et post eum duo sagittarii et ceteri rustici inermes cum trituris et inimici viso sacramento et audito campanulae sono magnoque clamore populi, vehementi timore prostrati terga vertunt cito fugientes, alter alterum cupiens praevenire. Multi de rupe alta decidentes colla confringunt, plurimi a persequentibus occiduntur sic, ut infra spatium unius horae CCC fere interempti aliis laetaliter vulneratis et abductis. Quo facto rex cum omni exercitu ad tentoria rediit ira, taedio, planctu et dolore repletus, Pragenses vero flexis in campo Hospitalensi genibus gratias Deo persolvunt 'Te Deum laudamus' altis vocibus personantes. Et gaudebant mulieres, virgines et parvuli, quos omnes inimici veritatis proponebant sine misericordia velut pertinaces haereticos et haereticorum pueros trucidare ferociter, laudantes dei misericordiam, qui eos de manibus crudelium hostium potentissime liberavit.

21.

Participium futura, opisná konjugace činná, gerundivum, opisná konjugace trpná.

1. Multi christiani armis muniti contra Thartaros pugnaturi in Poloniam processerunt. 2. Omnibus et singulis tam praesentibus quam futuris hanc litteram visuris, lecturis vel legi audituris testamur providum virum Wenceslaum plena sua ratione fruentem ultimum testamentum suum facere. 3. Vocat ad se nobiliores et quos relicturus erat in regno. 4. Quam quidem praesentationem dicto plebano et eius successoribus post obitum suum libere donavit et assignavit perpetuis temporibus valituram. 5. Iohannes hanc summam divisim, videlicet in festo s. Procopii proxime nunc venturo, quattuor sexagenas et in festo Assumptionis sanctae Mariae Virginis illud festum s. Procopii immediate secuturo quattuor sexagenas gr. Prag. solvere promisit. 6. Quid extunc dicturi sumus, si aliorum avaritiam detestati erimus et ipsi divitias cupiemus. 7. Romanorum rex igitur damna suorum aequo animo transire noluit, sed congregata bellatorum multitudine in metis Moraviae regem debellaturus robur sui exercitus collocavit. 8. Post Urbanum VI. non est alius recipiendus in papam, sed vivendum est more Graeco sub legibus propriis. 9. Saepissime per incendium famosae civitates destruuntur, unde ubi ignis conservatur, est summa diligentia adhibenda. 10. Homo in iudicem eligendus est, qui non est periurus, nec etiam debet esse excommunicatus, ne sit etiam iudaeus nec haereticus. 11. Exempla bona, pueri, vobis imitanda erunt, mala vitanda erunt. 12. Qui populo imperaturus est, a populo est eligendus.

adhibeo, ere, ui, itum	přibírat, užívat
/Assumptio b.Mariae Virginis	Nanebevzetí P. Marie
bellator, oris m.	bojovník, voják
colloco, are, avi, atum	umístit, uložit, pronajmout

conservo, are, avi, atum	zachovávat, uchovávat
contrarius, a, um	opačný
damnum, i n.	škoda, újma
debello, are, avi, atum	ukončit válku, přemoci
destruo, ere, uxi,uctum	rozbořit, zničit
detestor, ari, atus sum	proklínat, zříkat se
diligentia, ae f.	pečlivost, důkladnost
divisim	rozděleně, po částech
excommunico, are, avi, atum	vyobcovat, dát do klatby
/famosus, a, um	proslulý, slavný
haereticus, a, um (i subst.)	kacířský, kacíř
iaceo, ere, iacui, -	ležet
imitor, ari, atus sum	napodobovat, zobrazovat
immediatus, a, um	bezprostřední, přímý
incendium, ii n.	požár
incertus, a, um	nejistý
iudaeus, a, um (i subst.)	židovský, žid
iustitia, ae f.	spravedlnost
merito	po zásluze, zaslouženě
/meta, ae f.	hranice, mez, cíl
obitus, us m.	zánik, smrt
pactum, i n.	smlouva, ujednání
plenus, a, um	plný, úplný
procedo, ere, cessi, cessum	postupovat, jít vpřed
pugno, are, avi, atum	bojovat
robur, oris n.	síla
sequor, qui, cutus sum	následovat, vyplývat
summus, a, um	nejvyšší
ultimus, a, um	nejzazší, poslední
vito, are, avi, atum (+ 4.p.)	vyhýbat se

Cvičení:

a) Doplňte tvary opisné konj. činné:

Omnia, quae (venire), in incerto iacent. Ego bellum magnum (scribere). Qui (facere) iniuriam, sicut iam facit. Nos mandatis vestris (oboedire). Qui (imperare) populo, ipse prius oboedire debet.

b) Doplňte tvary opisné konj. trpné:

Pacta (servare). Legibus (parere). Nihil sine ratione (facere). Iustitia (laudare). Lex iubet, quae (facere), prohibetque contraria. Pax (quaerere). Consiliis amicorum (uti). Mors non (timere) nobis. Mihi (docere), tibi (audire).

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Ave Caesar, morituri te salutant. De duobus malis minus est eligendum.

Quod erat demonstrandum. De gustibus non est disputandum. Proditor pro hoste habendus est. In dubiis reus est absolvendus. Sors est sua cuique ferenda.

22.

Infinitivy perfekta, futura, vazba akuzativu s infinitivem.

1. Socrates dicit: Scio me nihil scire, qua de causa multo sapientior sum quam homines , qui putant se omnia scire. **2.** Profitemur nos fidelitatis homagium domino nostro fecisse. **3.** Constat reditus ecclesiarum per regem saepe auctos esse. **4.** At ille suorum consilio familiarium dixit se omnia facturum esse. **5.** Noli credere amicos pecunia comparatum iri. **6.** Delirant, qui dicunt papam esse impeccabilem, qui aeque bene peccare potest ac quilibet nostrum. **7.** Volebat concilium, ut omnes et quemlibet articulum extractum de libellis dicerem fuisse falsum. **8.** Ceterum censeo, Carthaginem esse delendam. **9.** In Pernow civitate exspectavit me plebanus cum vicariis, et cum intravi stubam, tunc statim propinavit cantharum magnum vini et dixit se semper fuisse meum amicum. **10.** Audivimus villas ab hostibus crematas, agros vastatos, pecus direptum, homines occisos esse, oppida castellaque deleta esse. **11.** Albertus plebanus recognovit Iacobum pronuntiationi arbitri arbitratoris parentem pecunias debitas persolvisse. **12.** Corpus beatae martyris Ludmilae detexerunt et viderunt eam incorruptam esse servatam. **13.** Quotienscumque praepositum de castro P. ad bona praepositurae transiturum esse contigerit, unum famulum cum ballista tenebitur Bohunco destinare. **14.** Non transiliendum esse censeo, quod ab aliis praetermissum video. **15.** Haec est illa terra, quam saepe me vobis promisisse scitis. **16.** Placiturum tibi esse librum meum sperabam, eum tam valde placuisse, quam scribis, valde gaudeo. **17.** Anno dominicae incarnationis CMXCVII dux Bolezlaus videns Pragensem ecclesiam suo pastore viduatam esse, rogavit imperatorem, ut Bohemiensis ecclesiae episcopum daret.

arbiter, tri m.	rozhodčí, smírčí soudce
arbitrator, oris m.	rozhodčí, smírčí soudce
arbiter arbitrator	rozhodčí, smírčí soudce
at, autem	však, pak
ballista, ae f.	kuše
/cantharus, i m.	pohár
censeo, ere, sui, sum	soudit, myslit, mít za to
cremo, are, avi, atum	pálit, spalovat
/deliro, are, avi, atum	bláznit, mýlit se
destino, are, avi atum	určit, stanovit
detego, ere, texi, tectum	odkrývat, odhalovat
diripio, ere, ripui, reptum	uchvátit, uloupit
extraho, ere, axi, actum	vytáhnout
falsus, a, um	vylhaný, klamný, mylný
famulus, i m.	služebník

fidēlitas, ātis f.	věrnost
homagium ii n.	poddanství, slib věrnosti
/impeccābilis, e	nemohoucí hřešit, bez hříchu
incarnātio, onis f.	vtělení
incorruptus, a, um	neporušený, nezkažený
intro, are, avi, atum (+4.p.)	vstoupit, vniknout
libellus, i m.	knížka
nisi (po záporu)	leda, leč, než
pastor, oris m.	pastýř
pecco, are, avi, atum	hřešit, provinit se
pecus, oris n.	dobytek
placeo, ere, ui, (placiturus)	líbit se, vyhovovat
praepositura, ae f.	proboštství
praeter (+ 4.p.)	kromě, vyjma
profiteor, eri, fessus sum	přiznat, vyznat (se)
pronuntiatio, onis f.	prohlášení, rozhodnutí
/propino, are, avi, atum	podávat, nalévat, připít
quotienscumque	kolikrátkoli, kdykoli
spero, are, avi, atum	doufat
/stuba, ae f.	světnice
/transilio, ire, ui, -	přeskočit, vynechat
valde	velmi
viduo, are, avi, atum (+6.p.)	učinit vdovou, odloučit od

Cvičení:

a) Utvořte všechna infinitivy:

promitto, constituo, tollo, morior, gero, persequor, confero, adhibeo, vinco, conficio, invenio, colligo

b) Převeďte na vazbu akuz. s infin., doplňte vhodné řídící sloveso:

Frater venit. Frater venit. Librum legis . Librum leges. Bene respondet. Bene respondebitis. Bene respondisti. Filius a patre amatur et amabitur. Urbs expugnata est. Exercitus victus est. Rex vincit. Omnia mutantur.

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Dic, hospes, Spartae nos te hic vidisse iacentes, dum sanctis patriae legibus obsequimur. Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

23.

Nominativ s infinitivem. Shrnutí infinitivních vazeb.

1. Quietum fore videbatur reliquum aestatis tempus. **2.** Hoc idcirco factum esse creditur, ut rex in pace regni incolas conservaret. **3.** Cives Olomucenses

fidelibus servitiis et fidei constantia domino Carolo quarto, tunc marchioni Moraviae, placuisse noscuntur. **4.** Omnia servitia exhibere promittimus, ad quae feudales domini iure feudi censentur obligari. **5.** Eum, quem defendis, putas absolutum iri. **6.** Videtis, filii, me a vobis mox discessurum esse. **7.** Tu mihi videris, amice, una mercede duas res consequi velle. **8.** Eo tempore inter duos cives, qui videbantur populi esse rectores, orta est non modica dissensio agri contigui de termino. **9.** Cum ad Wratislawiensem dioecesem, in qua beneficiatus esse dinosceris, et ad alia loca pro tuo commodo desideres te transferre, nos tuis precibus inclinati te ab oboedientia nostra praesentibus litteris dimittimus. **10.** Infrascriptae villae pro collegio Caroli emptae, comparatae ac tabulis terrae Bohemiae inscriptae esse noscuntur. **11.** Nos Arnestus mandamus, ut Mathiam laicum, qui homicidium nuper in persona bonae memoriae Martini presbyteri prout ex inquisitione super hoc facta agnovimus suadente dyabolo dicitur perpetravisse, ad nostram cites praesentiam. **12.** Romulus urbem, quam a suo nomine iussit nominari, constituisse traditur.

absolvo, ere, vi, solutum	uvolnit, osvobodit
ac v. atque	
adeo, ire, ii, itum	přijít
/aegrotus, a, um	nemocný
agnosco, ere, novi, nitum	poznat
atque	a, a také
beneficiatus, i m.	držitel obročí, obročník
censeo,ere, ui, censum	hodnotit, soudit, domnívat
cito, are, avi, atum	obeslat, předvolat, pohnat
claudo, ere, clausi, clausum	ukončit, omezovat, zavřít
collegium, ii n.	sbor, kolej
commodum, i n.	pohodlí, dobro, prospěch
consequor, sequi, secutus sum (+ 4.p.)	dosáhnout, získat
constantia, ae f.	stálost
contiguus, a,um	sousední
dimitto, ere, misi, missum	propustit, opustit, poslat
dinosco, ere, novi, - dinoscitur	rozeznávat, je známo, zřejmé
dioecesis, is f.	správní okres, diecéze
discedo, ere, cessi, cessum (ab + 6.p.)	odejít, rozloučit se
/homicidium, ii n.	vražda
idcirco	proto, z toho důvodu
incendo, ere, endi, ensum	zapalovat, rozněcovat
inquisitio, onis f.	vyšetřování
inscribo, ere, psi, ptum	zapsat, vepsat
/laicus, i m.	laik
merces, edis f.	mzda, žold, cena
modicus, a, um	mírný, skromný, nepatrný
/mox	brzy

narro, are, avi, atum	vypravovat, povídat
nosco, ere, novi, notum	znát
nuper	nedávno
obligo, are, avi, atum	zavázat (se), zastavit (něco
/perpetro, are, avi, atum	vykonat, spáchat
preces, um f.	prosby
quietus, a um	klidný
/rector, oris m.	řídící, vládce, rektor
reliquus, a, um	zbylý, zbývající
servitium, ii n.	služba
/suadeo, ere, suasi, suasum	radit
tabula, ae f. (terrae)	deska, tabule, (zemské des
trado, ere, didi, ditum	předávat, svěřit, vypravovat
transfero, ferre, tuli, latum	přenést
veto, are, vetui, vetitum	zakazovat

Cvičení:

a) Převeďte věty na vazbu akuz. s infin. a nomin. s infin.:
VZOR: Dico. Tu es felix. -- Dico te esse felicem. -- Felix esse diceris.
Dico. Vos felices estis. Narrabat. Pater a filio interfectus est. Putabant. Vos fuistis iniusti. Dicit. Tu de Roma antiqua narrabis. Video. Amicus aegrotus est. Censeo. Obsequia exhibentur. Scimus. Ecclesia fundata est. Video. Non satis intellexisti (intelleximus). Tradunt. Homerus caecus fuit.

b) Přeložte se slovesy iubeo a veto:
Kníže přikázal vojákům zapálit město. Král zakázal zavřít brány. Rudolfovi bylo přikázáno vrátit se. Zákon rozkazuje lidem jednat správně (recte). Rozkazuji, aby Jan byl mým dědicem. Měšťanům bylo přikázáno opravit hradby.

c) Přeložte s pomocí slovníku:
Qui tacet, consentire videtur. Quod quis per alium facit, ipse fecisse putatur. Quod tegitur, magnum creditur malum. Ridentem dicere verum quid vetat?

24.

Konjunktivy perfekta a plusquamperfekta, souslednost časová, nepřímé otázky, věty s quin.

1. Dic, quis sis et a quo mittaris. **2.** Non essemus pauperes, si nesciremus, quid esset paupertas. **3.** Ad hoc eos cothurnos iussi et iubebo servari, ut nostri posteri sciant, unde sint orti. **4.** His annis quid et quando in principatu Bohemiae per pium Boleslaum gestum sit, in chronicis non invenitur. **5.** Nunc

autem de fine imperatoris praedicti locuturus, quae hunc praecesserint signa, primum narrabo. **6.** Etiam quaerebat, cur ego tam subito revertissem. **7.** Agitur enim, non qua condicione victuri, sed victurine simus an perituri. **8.** Non dubito, quin habuerit semper vim magnam oratio. **9.** Non dubitabam, quin meas litteras libenter lecturas esses. **10.** Dubium non est, quin testes verum dicant. **11.** Noli dubitare, quin te sublevaturus sim. **12.** Nemo erat, quin hoc se audivisse aut vidisse diceret. **13.** Nemo est, quin alterum iuvare possit in rebus minimis. **14.** Non ea res me deterruit, quin litteras ad te scriberem. **15.** Adalbertus dimissa Pragensi ecclesia Romam petivit et apostolicum, quid facturus esset, consuluit. **16.** Et quoniam haec antiquis referuntur evenisse temporibus, utrum sint facta an ficta, lectoris iudicio relinquimus. **17.** Princeps Mutinam vinculis mancipatum capite truncari iussit, nec moratur, quin capiantur ot Wrssowicenses Vnislav et Domaslav. **18.** Quid Adalberto eius populus responderit, aut quam ob causam eum non receperit, vel ad quas gentes inde transierit, quantae etiam frugalitatis omnibus diebus sui episcopatus fuerit, quanta morum honestate enituerit, scire poterit, qui vitam eius seu passionem legerit.

chronica, ae f.	kronika
/cothurnus, i m.	střevíc
cur	proč
deterreo, ere, ui, itum	odstrašit, odradit
dubito, are, avi, atum	pochybovat, váhat
dubium, ii n.	pochybnost, nejistota
/enitesco, ere, nitui, -	zazářit, zářit, skvít se
episcopatus, us m.	biskupství, biskupský úřad
evenio, ire, veni, ventum	vyjít, stát se, dopadnout
fingo, ere, finxi, fictum	vymýšlet, předstírat
finis, is m.	konec, mez, cíl
fines, ium m.	hranice, končiny
/frugalitas, atis f.	řádnost, poctivost, šetrnost
honestas, atis f.	čestnost, důstojnost
inde	odtud, od té doby , proto
interrogo, are, avi, atum	ptát se
lector, oris m.	čtenář
libenter	rád, ochotně
/mancipo, are, avi, atum	odevzdat
ob (+ 4.p.)	pro, kvůli
passio, onis f.	utrpení, umučení
posterus, a, um	příští, budoucí
posteri, orum m.	potomci
primum	nejprve
principatus, us m.	knížectví
quando	kdy, někdy, když
quantus, a, um	jak veliký, jak mnohý
refero, ferre, tuli, latum	oznamovat, vypravovat
subito	náhle, nenadále

sublevo, are, avi, atum	nadlehčit, podporovat
testis, is m.	svědek
/trunco, are, avi, atum	osekat, usmrtit
truncare capite	useknout hlavu, stít
vinculum, i n.	pouto

Cvičení:

a) Určete slovesné tvary, přeložte:

adhiberes, adhibueras, adhibita sunt, adhibuerit, adhibeat, adhibebunt, detestantur, detestati essent, sequeris, sequatur, secutus erit, secutus sit, dimittat, dimittunt, dimisissemus, dimitteret, dimiserint, dimiserat, potuerim, posset, fugerim, fugias, fugeret, fugissent, tuleris, tuleras, fertis, tulisti, vendimus, vendidimus, vendiderimus, vendidissem, vendunt, vendet, vendita sint.

b) Doplňte správný tvar slovesa:

Testis officium est dicere, quae (scire) vel (audire). Castrum ab hostibus (expugnare), nisi bene (munire). Non interrogabant, quam multi (esse) hostes. Dicite, quem librum (legere). Nescitis, quid pueri (agere). Dubium erat, paterne cras (venire). Dux interrogabat, cur nuntii (venire) et quid (ferre). Nihil est, quin (perire).

c) Přeložte se slovníkem:

Non est magnus pumilio, licet in monte constiterit. Quid vesper ferat, incertum est. Scire nefas homini, quid crastina volveret aetas. Si tacuisses philosophus mansisses. Tam mala res nulla, quin sit, quod prosit, in illa.

25.

Shrnutí vedlejších vět. Opakování.

1. Maiores nostri non modo ut liberi essent, sed etiam ut imperarent, arma capiebant. **2.** Quod si facere neglexerit, extunc excommunicationis sententiae sit subiectus. **3.** Cum rex tam repente occisus esset, crucem auream cum aliis clenodiis regalibus manus diripiens rapuit. **4.** Pronuntiatione sic facta, dominus arbiter dictas partes interrogavit, ab pronuntiationi eius submittere vellent et eidem oboedire. **5.** Ubi ei plebano censum aequivalentem in loco alio quocunque comparaverimus, de quo plebanus fuerit contentus, a solutione dicti census penitus erimus liberi et soluti. **6.** Cum vero Wenceslaus rex in Olomucz civitatem pervenisset ac in domo decani maioris ecclesiae maneret, fatum lamentabile iter inchoatum impedivit. **7.** Licet vos, carissimi, meis oculis non viderim, de vestra tamen constanti fide et caritate audio. **8.** Quid facere non potuissem, quod fecisti, si voluissem. **9.** Interea nox proelium dirimit, quod nisi diremisset, Bohemi victores civitatis muros intravissent. **10.** Si dictus castellanus hanc concessae libertatis paginam infregerit, nostrae vel successorum

nostrorum camerae libram auri persolvat et amplius nihil iuris habeat in eisdem villis. **11.** Cum temporalia dominia sint instabilia et fragilia, in eorum amissione non est plangendum. **12.** Quia iustis et rationabilibus petitionibus non est denegandus assensus, dotationem dicti altaris confirmamus. **13.** Item senioribus loquentibus nullus se eorum sermoni intromisceat, sed eorum sermonem cum diligentia attendat. Et eorum sermoni finito unusquisque provide loquatur id, quod ei videtur utile, bonum et honestum. **14.** Item quicumque consilium seniorum ot communitatis aliunde detulerit sive illis, quibus non debet revelari, revelaverit, talis ex consensu omnium magistrorum ab artificio deponi debet tali modo, ut numquam plus illo artificio utatur. **15.** Principes Poloniae ei resistere non valentes, mediante Wladislao, duce Bohemiae, gratiam caesaris consequuntur et nudis gladiis sua submittentes colla datis obsidibus et praestitis iuramentis pro satisfactione promittunt contra Mediolanenses in auxilium imperatori trecentos armatos milites se missuros esse. **16.** Patet almoniacos velut primos et praecipuos haereticos ab omnibus fidelibus rospuendos, et si commoniti non resipiscant, ab exteris etiam potestatibus opprimendos esse.

aequivalens, ntis	rovnocenný
/aliunde	jinde, jinam, odjinud
/amissio, onis f.	ztráta
attendo, ere, ndi, ntum	napnout (ducha), pozorovat
/aureus, a, um	zlatý
caesar, is m.	císař
/camera, ae f.	komora, pokladna
caritas, atis f.	vážnost, láska
carus, a, um	drahý, milý
/collum, i n.	šíje, krk
commoneo, ere, ui, itum	napomínat, upomínat
communitas, atis f.	obec, společenství
concedo, ere, cessi, cessum	ustoupit, připustit, dovolit,
constans, ntis	stálý
contentus, a, um	spokojený
defero, ferre, tuli, latum	donášet, oznamovat
denego, are, avi, atum	odepřít
dirimo, ere, emi, emptum	rozdělit, zmařit, přerušit
dominium, ii n.	panství
dotatio, onis f.	darování, dotace
exterus, a, um	vnější, cizí, světský
/fatum, i n.	osud
finio, ire, ivi, itum	končit, omezovat
fragilis, e	křehký
gladius, i m.	meč
gratia, ae f.	milost, dík
/inchoatus, a, um	začatý
instabilis, e	nestálý
interea	zatím, mezitím

/intromisceo, ere, ui, mixtum	vměšovat se, míchat se
/lamentabilis, e	politováníhodný
libra, ae f.	váha, libra, hřivna
licet (spojka)	ačkoli, přestože
/medio, are,	dělit (se), zprostředkovat
non modo - sed etiam	nejen - ale i
/nudus, a, um	nahý
/obses, idis m., f.	rukojmí
oculus, i m.	oko
/pateo, ere, ui	být otevřený zřejmý,
petitio, onis f.	žádost, prosba
plango, ere, planxi, planctum	hořekovat
praecipuus, a, um	obzvláštní, znamenitý
/rapio, ere, ui, ptum	uchvátit, uloupit
rationabilis, e	rozumný
repente	náhle, nečekaně
/resipisco, ere, ii, -	přijít k sobě, vzpamatovat s
/respuo, ere, ui, -	vyplivnout, odmítnout
/revelo, are, avi, atum	odhalit, vyjevit
satisfactio, onis, f.	zadostiučinění
sermo, onis m.	rozmluva, řeč, kázání
simoniacus, i m. (i adj.)	svatokupec, svatokupecký
solutio, onis f.	uvolnění, placení, zaplacen
/subicio, ere, ieci, iectum	podřídit, podrobit
temporalis, e	dočasný, pomíjející, světský
victor, oris m.	vítěz

IV.

1.

Denique barones regni Bohemiae, qui iam dudum per dissensiones se opposuerant duci Carinthiae supradicto, audientes virginem Elizabeth captivitatis suae vincula evasisse, singuli concurrebant ad eam et qualiter eundem Henricum, ducem Carinthiae, expellere possent de regno, consilium inierunt. Copiosum exercitum congregant, Pragam adeunt et praedictum Henricum tunc in castro Pragensi morantem potenter invadunt. Inde fit, ut inter barones regni et gentes dicti Carinthiae ducis bellum maximum exoriatur. Postremo tamen gentibus ducis Carinthiae per barones regni bello victis plures capti sunt et reliqui, qui poterant, in Pragense castrum confugerunt praefato duce Carinthiae in turri prima castri Pragensis sedente et damnosum sibi spectaculum hoc vidente. Cum rex Iohannes, Elizabeth regina et omnis eorum exercitus civitatem Pragensem intravissent, Henricus, dux Carinthiae, media nocte cum domina Anna, coniuge sua, ac tota familia latenter nemine persequente fugit de Pragensi castro eo post se apertis ianuis relicto.

2.

Cum iam exercitus convenissent, rex Bohemiae cum filio suo, electo rege Romanorum, viriliter congressi aciem belli tenuerunt. Sed quia eventus bellorum

dubius esse frequentius dinoscitur, multis maxime per sagittas prostratis et interemptis maior pars Francigenarum terga vertit et multis aliis occasionem fugae dederunt. Cum autem nobiles regni Bohemiae conspicerent periculum vitae affuturum esse, suaserunt regi, ut cum eis de bello secederet. Qui respondit se nolle hoc crimen gloriae suae inferre et famam suam ex hac causa denigrare, sed mandavit eis, ut ducerent eum, ubi maior impetus et vigor belli esset fragorque armorum. Cui unus ex nobilibus Bohemiae respondit: "Nos illuc vos ducemus, unde amplius vobiscum non redibimus." Cumque hoc effectui mancipavissent, rex Bohemiae, heu, cum pluribus principibus, baronibus et militibus de diversis mundi partibus cecidit et est interemptus, glorioso principe Karulo difficulter cum vita transeunte et pauca militia secum manente. Post haec rex Angliae cum suis nobilibus regem Bohemiae et alios principes, qui in bello ceciderant, honorificae sepulturae tradiderunt.

26.

Gerundivum.

1. Ad capellam Bethlehem pro praedicatione verbi dei erectam frequens concursus fidelium ad audiendum verbum dei fit. **2.** Singulae solutiones conventionis singulis annis solvendae ad certos terminos accurate divisae sunt. **3.** Corpori aegro frigus et sol vitandus est. **4.** Ne mors quidem est timenda in petenda libertate. **5.** Rex castri expugnandi causa militiam magnam congregavit. **6.** Nullius generis arma viderunt, tantum sagittas et has propter feriendas feras habuerunt. **7.** Item pro faciendis statutis viri docti de universitate eligantur. **8.** Super oneribus ecclesiae explendis volumus declarari, per quem expleri debeant, an solum per episcopum aut per episcopum et capitulum. **9.** In defendenda urbe omnibus civibus fortiter est pugnandum. **10.** Cuius fossati perficiendi causa dominus Thobias, Pragensis episcopus, per IV annorum spatium contulit libertatem et ad hoc opus supradictum consummandum nos obligamus. **11.** Donamus dictis fratribus curiam seu allodium cum vinea et cum pratis et pascuis in perpetuum possidendam, tenendam et habendam libere. **12.** Tunc is, cuius causa in iudicio non obtinuit palmam, indignatus terram ter baculo percussit et exclamat: "O, iniuria viris haud toleranda!" **13.** Consideratis gratis obsequiis nobis per Blahutonem pannicidam exhibitis et inantea exhibendis ei medietatem curiae unius contulimus. **14.** Rex Wladislaus in propria persona cum suis principibus et forti militia ad obsidendum Mediolanum, regalem Lombardiae civitatem antiquissimam, se iturum esse promisit. **15.** In nostra Pragensi civitate instituendum et de novo creandum esse duximus studium generale. **16.** Wenceslaus autem civibus Pragensibus pro tempore custodiendus traditur, a quibus, ne ad marchionis potestatem perveniat, cum diligentia custoditur.

accuratus, a, um	pečlivý, důkladný
/aeger, aegra, aegrum	churavý, nemocný
allodium, ii n.	svobodný statek

baculum, i n.	hůl, berla
capitulum, i n.	kapitula
caro, carnis f.	maso, tělo
causa (s předcházejícím 2.p.)	pro, kvůli
concursus, us m.	sběh, nával
consummo, are, avi, atum	sečíst, dokončit
conventio, onis f.	úmluva, ujednání, nájem
creo, are, avi, atum	tvořit, volit
custodio, ire, ivi, itum	hlídat, střežit
declaro, are, avi, atum	objasnit, oznámit, ohlásit
duco, ere, duxi, ductum	vést,mít za to, pokládat
erigo, ere, rexi, rectum	pozvednout, vybudovat
exclamo, are, avi, atum	zvolat, zavolat
expleo, ere, evi, etum	vyplnit, splnit
fera, ae f.	šelma, divoké zvíře
/ferio, ire, -, -	udeřit, porazit, skolit
frequens, ntis	častý, hojný
/frigus, oris n	zima, chlad, mráz
genus, eris n.	rod, druh
gratus, a, um	milý, vděčný
haud	ne
inantea	nadále
indignor, ari, atus sum	horšit se, rozčilovat se
medietas, atis f.	střed, polovina
obsideo, ere, sedi, sessum	obsadit, obléhat
opus, eris n.	dílo, práce
/palma, ae f.	dlaň, palma, vítězné znamení
pannicida, ae f.	soukeník, kraječ sukna
pascua, orum n.	pastviny
percutio, ere, cussi, cussum	vrazit, udeřit, zasáhnout
perficio, ere, feci, fectum	udělat, dokončit
/sagitta, ae f.	šíp, střela
statuta, orum n.	ustanovení, zásady, statuta
studium generale, -ii -is n.	vysoké učení, univerzita
tolero, are, avi, atum	snášet, trpět
vinea, ae f.	vinice

Cvičení:

a) Doplňte vhodné tvary gerundiva:

terrae (opprimere) causa, ad pacem (petere), hostis (timere), ad opus (perficere), obsequiis (exhibere), duas curias (possidere) vendimus, pecunias (solvere), in bello (gerere), de agris (dividere), in libris (scribere).

b) Utvořte od sloves participium perfekta pas. a gerundivum a připojte je k substantivům v závorce. Spojení přeložte.

defendere (castrum), capere (urbs), gerere (bella), mittere (militia), legere (liber), dicere (verba), delere (villae), liberare (patria), vincere (hostes), servare (iura), eligere (rex), facere (omnia), ferre (leges), exhibere (servitium), dare (signum).

c) Přeložte se slovníkem:

ad captandam benevolentiam, decemviri legibus scribendis, exceptis excipiendis, mutatis mutandis, proditor pro hoste habendus, publicum privato est praeferendum.

27.

Gerundium.

1. Acerrimus ex omnibus nostris sensibus est sensus videndi. **2.** Breve tempus aetatis nostrae satis longum est ad bene honesteque vivendum. **3.** Dubitando ad veritatem pervenimus. **4.** Nemo potest impetrare a papa bullam numquam moriendi. **5.** Rector eligatur per universitatem vel eius maiorem partem, de modo autem eligendi et de electoribus deliberetur. **6.** Plebanus magistro scolae ibidem tribuere expensas debebit nullam dationem pecuniarum ab eodem exigendo. **7.** Non solum Bohemicum, sed Gallicum, Lombardicum, Theutonicum et Latinum ita loqui, scribere et legere scivimus, ut una lingua istarum sicut altera ad scribendum, legendum, loquendum et intellegendum nobis esset apta. **8.** Boemi manus sacrilegas ad destruendum altare extendere non verentur. **9.** Sabbato post festum Omnium sanctorum campanae magnae in Pragensi civitate pro concursu populi pulsantur ad subveniendum illis, qui de Thabor versus Pragam tendendo in itinere per barones regni insidiis positis impediebantur. **10.** Pro cuius capellae et eius rectoris dote census et reditus meos annuos perpetuos nihil pro me reservando do, assigno et de eis condescendendo. **11.** M. Tullius Cicero putabat rectam vivendi viam litteris explicandam esse. Itaque philosophiae Graecae Latinis libris illustrandae studebat. **12.** Quattuor capitaneos in Antiqua et quattuor in Nova constituunt civitatibus, quibus auctoritatem omnia ad defensam spectantia providendi, ordinandi et agendi committunt. Duobus vero aliis reformationem murorum, turrium et singulorum aedificiorum civitatis debent committere, qui muros respiciendo, quidquid in eis meliorandum et reformandum esse invenerint, reparari iubeant.

acer, acris, acre	ostrý, bystrý, prudký
aptus, a, um	vhodný, připravený
/bulla, ae f.	vypouklá ozdoba, kovová pe
campana, ae f.	zvon
campana pulsatur	zvon zvoní
datio, onis f.	dávání, dávka, daň
/defensa, ae f.	obrana
delibero, are, avi, atum	uvažovat, rozmýšlet se

dos, dotis f.	věno
exigo, ere, egi, actum	vymáhat, vykonat
explico, are, avi, atum	vykládat, vysvětlovat
ibidem	tamtéž, tam
illustro, are, avi, atum	osvětlovat, objasňovat
impetro, are, avi, atum	dosáhnout něčeho, dostat
insidiae, arum f.	nástrahy, úklady
intellego, ere, lexi, lectum	porozumět, poznat, pochopit
ita, itaque	tak, a tak
lingua, ae f.	jazyk, řeč, mluva
litteris	písemně
melioro, are, avi, atum	zlepšit
numquam (i nunquam)	nikdy
ordino, are, avi, atum	uspořádat, zařídit, ustanovit
pono, ere, posui, positum	položit, odložit, složit
provideo, ere, vidi, visum	předvídat, starat ae, opatřit
/pulso, are, avi, atum	bít, tlouci (v. campana)
rector, oris m.	řídící, vládce, rektor
rectus, a, um	rovný, přímý, správný
reformo, are, avi, atum	přetvořit, opravit, napravit
/reparo, are, avi, atum	nahradit, napravit, obnovit
reservo, are, avi, atum	vyhradit
respicio, ere, spexi, spectum	ohlížet se, hledět, brát ohled
	na někoho, něco
sabbatum, i n.	sobota
sacrilegus, a, um (i subst.)	svatokrádežný, svatokrádce
sensus, us m.	smysl, cit
studeo, ere, ui, - (+ 3.p.)	usilovat o, snažit se
subvenio, ire, veni, ventum	přijít na pomoc
undecumque	odevšad, ze všech stran
vereor, eri, veritus sum (+4.p.)	bát se někoho, něčeho
versus (+ 4.p.)	k, směrem k

Cvičení:

a) Doplňte vhodné tvary gerundia, přeložte:

necessitas (parere) legibus, ad bene (vivere), (deliberare) discitur sapientia, ius (possidere), cupiditas beate (vivere), ars (scribere), iniurias (ferre), ad celeriter (legere).

b) Nahraďte gerundivní vazbu gerundiem:

ad pacem petendam, libris legendis discimus, occasio urbis defendendae, ad epistulam scribendam, cupiditas patriae liberandae, civitate delenda, de hostibus persequendis, de pugna commitenda, pro pecuniis exigendis.

c) Přeložte s pomocí slovníku:

Docendo discimus. Ridendo dicere verum. Fama crescit eundo. Modus vivendi. Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo. Orator est vir bonus dicendi peritus. Amor sceleratus habendi.

28.

Opakování I.

1. Qui verbis non prohibentur, poena non deterrentur. **2.** Nihil magis dubium est, quam belli fortuna, varietas eius magna est.
3. Antiqui Bohemi "meum" dicere nesciebant, sed quae habebant ore, corde, opere "nostrum" appellabant. **4.** Quoniam me una vobiscum servare non possum, vestrae quidem saluti provideam. **5.** In anniversario patris nostri praefatus altarista dabit canonicis, qui exsequiis intererunt, centum grossos. **6.** Erat eo tempore quidam vir praecipuus nomine Tyr, qui in proelio nullum timore, nemini scivit cedere. **7.** Pragae de novo palatium magnum et pulchrum cum magnis sumptibus aedificari procuravimus, prout hodierna die apparet intuentibus. **8.** Per Iohannem regem, loca aliena frequenter visitantem permultaque proelia committentem extra suum regnum, inaestimabilia debita contrahuntur. **9.** Eo die Wilhelmus dictus Zagiecz cum aliis dominis intromiserunt se de castro Pragensi. **10.** Rodlinus duas marcas grossorum census Cruciferis pro suae et praedecessorum suorum animarum remedio salutari donavit.

anima, ae f.	duše
anniversarium, ii n.	výroční den, pobožnost
appareo, ere, ui, -	být zjevný, objevit se
apparet	je zřejmé, jasné
cedo, ere, cessi, cessum	ustoupit, postoupit něco
contraho, ere, traxi, tractum	stahovat, sjednat, shromáž
contrahere debita	nadělat dluhy
cor, cordis n.	srdce
dubius, a, um	pochybný, nejistý
exsequiae, arum f.	pohřeb, pohřební obřady
extra (+ 4.p.)	vně, mimo
fortuna, ae f.	štěstěna, osud
hodiernus, a, um	dnešní
/inaestimabilis, e	neodhadnutelný, obrovský
/intueor, tueri, intuitus sum	pohlížet, dívat se
os, oris n.	ústa
palatium, ii n.	palác
praedecessor, oris m.	předchůdce
procuro, are, avi, atum	starat se, dát příkaz
pulcher, chra, chrum	krásný
quidem (vždy za slovem)	věru, jistě, aspoň
quoniam	protože

remedium, ii n.	lék, léčení, spása
salutaris, e	blahodárný, prospěšný
sumptus, us m.	vydání, výdaj, útrata
una	spolu, zároveň
varietas, atis f.	rozmanitost, nestálost
visito, are, avi, atum	navštěvovat

Cvičení:

a) Skloňujte v sing. i v plur.:
ille dies longus, hoc tempus felix, quae domus pulchra

b) Doplňte náležitý tvar adjektiva nebo zájmena:
civium (noster), rebus (pertinens), terrae (hic), auctoritate (regius), heredes (suus), manu (dexter), ad gentem (aliqui), pro (quidam) possessionibus (meus), in ecclesias (idem), hominum (armatus), anno (ille), plebanum (is), (hic unus) re, cum (omnis) pertinentiis.

c) Doplňte správný tvar substantiva. Adjektiva převeďte do 2. a 3. stupně:
cum magna (potentia), ad bonam (pars), (ius) dubia, a (miles) forti, multi (homo), pauperes (rusticus), firmos (exercitus), facilium (res), (promissio) dulcibus, nobilem (vir), acri (pugna), (vulnus) gravium.

d) Přeložte, podtržená spojení vyjádřete latinsky jinou formou:
nullus laicorum, ex altera parte, potentior rege, ad medium noctis, carissimus amicorum, in praesentia cleri, primus eorum, nominibus quibuscumque vocetur, severior hoste, pessimus omnium, brevior quam dies, clarissima ex urbibus.

e) Utvořte 2. os. sing. a 3. os. plur.
- indikativu všech časů sloves: invenire, uti
- konjunktivu všech časů sloves: dare, vereri

f) Určete následující slovesné tvary a uveďte celou stupnici užitých sloves:
times, faciam, potuerant, collatum erit, timeant, contulerimus, mitte, recepturus, comparatum iri, timebat, faceretis, misisset, timentibus, recepisse, tribuunt, poterit, orti eramus, compararetur, orientur, comparabuntur, dictum est, compares, dicturos esse, tribui, mitteris, possimus, tribuebatis, recipieris, dixerat, missus es, compareris, ortus sit, fecissem, facti, tribue, oriris, collata essent, mitti, poteratis, dicent, diceremus, tribues, timuistis, oriatur, ortam esse, contulerunt, orirentur.

Opakování II.

1. Rex Franciae ait suis principibus: "Ne committamus bellum cum adversariis nostris, quoad recedant ab his locis tutis et munitis. **2.** Priusquam ad exordium narrationis veniamus, situm terrae huius Bohemicae et unde nomen sit sortita breviter exponere temptabimus. **3.** Si quispiam de dictis civibus Olomucensibus testamento non facto ab hac luce migraverit, eius bona ad uxorem, pueros seu heredes proximos legitimos devolvi sine diminutione qualibet debent. **4.** Quicumque aliquam rebus et personis ad claustrum pertinentibus iniuriam intulerit, in bannum regium cadat. **5.** Et illum censum damus dictis fratribus pro pitanciis, obligantes nos et nostros successores in perpetuum in dicto censu non impedire vel ad alios usus vertere. **6.** Si diutius vixisset, omnia vitia correxisset. **7.** Rex Nicolao, pictori suo, potestatem dat, ut bona sua in vita vel in morte libere disponere valeat. **8.** Gloriae te esse avidissimum, licet sis sapiens, non negabis. **9.** Ad sustentationem monachorum ibidem Deo servientium contulimus villam V. ante monasterium cum omni familia et terra sufficienti. **10.** Moravia, regio Slavorum, antiquis temporibus fama memorante creditur Christi fidem percepisse, Bulgarii attamen longe ante eadem potiti esse referuntur gratia. **11.** Si in praefato termino hic census persolutus non erit, extunc omnes et quilibet eorum, qui in solvendo neglegentes vel neglegens fuerit, post quattuordecim dies a dicto termino continue computandos, duplicem censum secundum agrorum quantitatem nomine poenae solvere teneantur vel teneatur. **12.** Reinhardus clericus coram vicario petivit, ut ad ecclesiam in Hossin confirmaretur, quamquam super resignatione eiusdem ecclesiae causa vertitur cum rectore Plachone. Vicarius a Reinhardo consueta iuramenta recipiens, eundem ad ecclesiam in Hossin instituit et confirmavit. **13.** Sbinco, presbyter de Czestin, recognoscit se C grossos de pecuniis bonae memoriae Marae, relictae Welfing, civis Maioris civitatis Pragensis in mutuo recepisse, pro quibus unam domum sitam in Fossato (Příkopy) in Nova civitate Pragensi emit, de cuius quidem una medietate Petro capellano, exsecutori ultimae voluntatis Maraem condescendit et alteram medietatem sibi in possessionem assignavit. **14.** Georgius, plebanus ecclesiae in Horka, in iudicio archiepiscopali coram Iohanne Pomuk, vicario generali, confessus est se ab altari ss. Philippi et Iacobi in ecclesia Pragensi alienavisse ornatum, librum missalem ac calicem, quae res ad idem altare pertinuerunt, et obligavisse certis personis sub certa summa pecuniae. Sed promisit omnes redimere et dicto altari restituere infra tempus ad festum s. Georgii proxime venturum.

adversarius, ii m.	protivník
ait (aiunt)	říká, tvrdí (říkají, tvrdí)
alieno, are, avi, atum	zcizit, odcizit
ante (i předl. + 4.p.)	dříve, předtím (před)
/attamen	přece však
/avidus, a, um	dychtivý, chtivý
bannus, i m.	vyhláška, trest, klatba

cado, ere, cecidi, -	padnout, upadnout
/computo, are, avi, atum	počítat
/corrigo, ere, rexi, rectum	opravit, napravit
diminutio, onis f.	zmenšení
dispono, ere, posui, positum	urovnat, uspořádat, nakládat
duplex, duplicis	dvojí, dvojitý
exsecutor, oris m.	vykonavatel, správce
/exordium, ii n.	začátek
fama, ae f.	pověst
familia, ae f.	rodina, čeleď
/gloria, ae f.	sláva
lux, lucis f.	světlo
/memoro, are, avi, atum	připomínat, vypravovat
migro, are, avi, atum	stěhovat se
migrare de luce, de vita	zemřít
missalis, e	mešní
missalis liber	misál
monachus, i m.	mnich
/mutuus, a, um	vzájemný, vypůjčený
mutuo (in mutuo)	jako půjčku, úvěr
/narratio, onis f.	vypravování
nego, are, avi, atum	popřít, zamítat, říkat, že ne
ornatus, us m.	ozdoba, oblečení, ornát
percipio, ere, cepi, ceptum	uchopit, pochopit
pictor, oris m.	malíř
pitantia, ae f.	obživa, přilepšení ke stravě
potior, iri, potitus sum (+ 6.p.)	zmocnit se, získat
priusquam	dříve než
quantitas, atis f.	množství
quousque	až pokud, dokud ne
/recedo, ere, cessi, cessum	ustoupit
regio, onis f.	kraj, území
relicta, ae f.	vdova
resignatio, onis f.	zřeknutí se, resignace
restituo, ere, ui, utum	znovu ustavit, obnovit
secundum (+ 4.p.)	vedle, podle
situs, us m.	poloha
/sortior, iri, titus sum	dostat, zvolit, vyhledat
sufficio, ere, feci, fectum	stačit, postačit
sustentatio, onis f.	vydržování, obživa
/tempto, are, avi, atum	pokoušet, pokusit se
tutus, a, um	bezpečný

1.

Fuerunt autem duci Bolezlao ex coniuge nobili duo fratres, scilicet Odalricus et Iaromir. Sed Iaromir iuvenis patris est nutritus in aula, Odalricus autem a pueritia traditus erat imperatoris Henrici in curiam, quo addisceret morem et eorum astutiam et teutonicam linguam. Post haec transacto non longo tempore supradictus dux Mesco et Bolezlaus in condicto loco conveniunt ad colloquium et data fide et iuramento, firmata inter se pace dux Mesco invitat Bolezlaum, ut dignaretur venire ad eius convivium. At ille sicut erat vir columbinus et sine felle, suorum consilio familiarium dixit se omnia facturum esse. Sed quae pestis nocentior quam familiares inimici? Quorum quia non potuit contraire dolosis consiliis, vocat ad se nobiliores et eos, quos relicturus erat in regno, qui videbantur ei fideliores, et his dictis eos affatur: "Si quid forte mihi, quod absit, aliter et praeter fidem atque spem in Polonia evenerit, hunc meum natum Iaromir vestrae fidei committo et mei in loco ducem vobis relinquo." Sicque dispositis regni negotiis it cariturus lumine et intrat urbem Cracow sinistro omine perfidi ducis Mesconis ad convivium. Nam mox inter prandendum pax, fides, ius hospitale rumpitur, dux Bolezlaus capitur atque oculis privatur suosque omnes alios carceri tradunt. Interea ducis Bolezlai domestici et familiares inimici, gens invisa, generatio mala, Wirssowici, operabantur abominale malum et antea inauditum. Quorum primus et quasi caput totius iniquitatis erat Kochan, vir scleratissimus et omnium malorum hominum pessimus. Hic et sui propinqui, homines iniqui, ducis cum filio Iaromir venientes venationis ad locum, qui dicitur Weliz, postquam referente fama perceperunt, quae facta erant de duce in Polonia. "Quis iste est," inquiunt, "qui super nos debeat esse maior et dominus vocari? An non invenitur inter nos melior, qui et dignior sit dominari?" Capiunt dominum suum et crudeliter ligant. Quod videns unus de servis nomine Dovora, velociter currens Pragam, quod factum erat, ducis nuntiat amicis et eadem hora deducit eos ad turpe bravium sine mora. Quos ubi viderunt iniquitatis operarii armatos super se repente irruere, diffugiunt. At illi, ubi invenerunt ducem seminecem, solventes eum et vehiculo ponentes deferunt Wissegrad in urbem. Servo autem Dovorae, omni laude digno ducis amico, talis gratia redditur merito: nam voce praeconica indicitur ubique per fora, ut quam ipse Dovora tam eius proles postera sit inter nobiles et ingenuos in aeternum. Insuper dant ei et dignitatem venatoriam, quae pertinet ad curtem Stbecnam, quam ex tunc et usque modo per generationes eius possident nepotes.

2.

Iniquitatem vero iniquitati post haec Chorinthianus apposuit, quando id, quod indebite conventui Scedlicensi receperat, iniuste quod pro tempore possederat, abbati ad redimendum pro maxima pecunia exhibet et praestat. Cumque quidam viri honestiores montani, fautores Scedlicensis monasterii, Chorinthianum ducem urburam ad claustrum pertinentem non permitterent tollere, aut sibi per violentiam usurpare, novum extorsionis modum coepit Chorinthianae avaritiae iniquitas cogitare. Rogat namque dominum Heidenricum, abbatem Scedlicensem, minas miscendo precibus, ut nunc tantam et iterum tantam pecuniae ei mutuet quantitatem. Importuna igitur et impia exactio pium abbatem praestare multotiens compulit mutuum exactori violento, pro mutuo vero multarum marcarum quandoque abbati redditum erat pignus,

Multa datur marca, redduntur pignera parca,
littera scripta datur, per quam nil ratificatur,
nam quasi scintilla, velut ignis parva favilla,
sic prosunt illa chartis appensa sigilla.

Illi autem infortunio, quo domus Scedlicensis angustiabatur interius, non suffecit, sed adhuc ei gravamen aliud exterius sociavit.

Bertholdus namque, dictus Pirchneri, montanus, quem pecuniae copia de subterraneis foveis extracta ultra metas civilis condicionis extulerat, inter Montem et claustrum Scedlicense Pirkenstein castellum construxerat, ubi plus curiositate, quam necessitate saepius manebat. Cumque idem Bertholdus magis Friderico, duci Austriae, quam Henrico, principi Chorinthiae, favore amoreque adhaereret nec ea res lateret, ne in Chorinthiani manus quandoque graviter incideret, de Kuthnis clam ad ducem Austriae confugit, castrumque suum suis famulis custodiendum reliquit. Hi autem, qui in munitione relicti erant, depraedari transeuntes minime formidabant. Congregatus est itaque copiosus exercitus tam nobilium quam montanorum illud castellum obsidentium. Venerat tamen illuc plurimi ad iussum Chorinthiani non proeliandi causa, sed ut occasionem haberent pauperes spoliandi. Totum pondus illius proelii dumtaxat incubuit vicinae domui Scedlicensi, populus namque universus castra metatus est in circuitu domus illius. Chorinthianus itaque tam pro se, quam pro exercitu suo expensas exigit et recipit ab hoc monasterio. Hi etiam, qui castrum defendebant, a claustro victualia exigebant et nisi iuventur, ignem et gladium minatorie pollicentur. Inter has angustias non repugnabat, sed tamen omnibus dabat id, quod habere poterat, domus Scedlicensis misera, omni iam fere auxilio destituta. Sequitur ex hac pugna Scedlicensi sancto collegio paupertas extrema.

3.

Item anno eodem feria IV post Assumptionem beatae Virginis Mariae, quae erat dies XVI mensis Augusti, rex Bohemiae Wenceslaus hora quasi vesperorum apoplexia percussus cum magno clamore et rugitu quasi leonis subito est exstinctus in Novo castro prope Pragam. Cuius corpus post dies aliquot propter timorem populi tempore nocturno ad castrum Pragense est deductum et in capella sancti Wenceslai, Bohemorum patroni, collocatum et post septimanas aliquot abinde in monasterium Aulae Regiae, ubi sepulturam sibi eligerat, noctis tempore miserrime traductum et a piscatoribus, pistoribus et conversis monasterii eiusdem sepultum. Cuius mors et acta cunctis regibus debent esse in exemplum, ut deum timeant et eius legem ac veritatem defendant.

Item feria V post Assumptionem beatae Mariae Virginis, alias die XVII mensis Augusti, sequenti scilicet die post mortem regis Wenceslai, quidam ex populo communi seu vulgo congregati, magistri civium Antiquae civitatis Iohannis scilicet Bradati cum consensu per ecclesias et monasteria in civitate sita Pragensi omni tempore postposito discurrebant et organa ac imagines ecclesiarum praecipue illarum, in quibus communio calicis minime admittebatur, plebanis ecclesiarum ac religiosis fugam ineuntibus seque a conspectu vulgi eius abscondentibus prae timore, confringebant, comminuebant ac volabant, adversariis veritatis timore magno ac tremore arescentibus.

Item anno eodem die sancti Wenceslai multitudo magna populi sexus utriusque de Praga et diversis regni partibus ad montem Krzizkonum prope Ladwy confluit et ibidem praedicationibus variis ad se in deo diligendum et Christi veritatem

viriliter prosequendum a sacerdotibus auditis magna cum devotione corpori et sanguini domini communicat. Moxque die eodem cum sacramento eucharistiae omnis quasi illa multitudo Pragam cum Pragensibus se transfert et noctis tempore castrum Wyssegradense, in quo familiares multi olim regis Wenceslai pro tunc morabantur, penetrando Pragensem ingreditur civitatem et magna cum sollemnitate luminumque copiositate ac campanarum pulsu a Pragensibus excipitur et in monasterio sancti Ambrosii se deponendo per Pragenses victualibus diebus aliquantis sustentatur. Tandem autem Pragensibus et praecipue senioribus treugas pacis ad tempus certum cum regalibus, castrum Pragense et Wyssegradense possidentibus, firmantibus, omnes extranei seu advenae multis insultibus in ecclesiis ac monasteriis per imaginum confractionem et praecipue in ecclesia sancti Michaelis in antiqua civitate factis ad propria redierunt.

Item feria III post festu s. Galli, alias die XVII mensis Octobris, regina Bohemiae Sophia et barones certi regni eius et praesertim dominus Czenko de Wartemberg, castri Pragensis purgravius supremus, Wilhelmus de Hazemburg, dictus Zagiecz, castrum Pragense, monasterium Strahow, monasterium sancti Thomae curiamque archiepiscopi obsiderunt, Theutonicos et alios exteros in adiutorium sibi contra Pragenses super thesauris per mortem regis Wenceslai derelictis vocando. Sicque graves contentiones et guerrae his diebus inter reginam et barones praefatos et inter Pragenses occasione liberandae veritatis Christi et signanter calicis communionis, pro qua illa Pragensis communitas instabat, insurrexerunt. Item die XXV mensis Octobris, communitas Novae civitatis obsedit castrum Wissegradense, familia olim regis Wenceslai inde depulsa. Cui communitati Iohannes Zizka, familiaris praefati regis, se adiunxit.

Item anno eodem sabbato post festum Omnium sanctorum, alias die IV mensis Novembris, hora quasi XXI ad incitationem presbiterorum quorundam et praesertim Ambrosii de Hradecz Reginae campanae magnae Pragae pro concursu populi pulsantur ad subveniendum illis, qui de Thabor versus Pragam tendendo in itinere per barones regni et officiales regios insidiis positis impediebantur. Multitudo ergo magna populi cum armis de Antiqua et Nova civitatibus congregata est et Nicolao de Hus ductore ad pontem procedit, regalibus de castro Pragensi, curia archiepiscopi et domo ducis Saxoniae de bombardis sagittantibus et, ne ad Parvam partem proveniat gens illa, prohibentibus. Communitas tamen Pragensis vi valva iuxta domum ducis Saxoniae expugnata, civitatem Parvae partis ingreditur et certamine cum regalibus inito parte ex utraque aliqui occiduntur, tandem regales Pragensibus resistere minime valentes vespere facto ad castrum Pragense de curia archiepiscopi, domo ducis Saxoniae, monasterio s. Thomae et aliis hospitiis confugiunt, equis multis armisque et aliis bonis prae timore derelictis, de quibus se Pragenses intromittunt et magnis in Parva parte factis spoliis, ea ad Antiquam deferunt et Novam civitates, totaque quasi nocte illa campanae magnae ad insultum pulsabantur. Fuit ergo nox illa multis nox angustiae, nox maestitiae et luctus, novissimae quasi diei assimulata. Sic regina Sophia cum domino Ulrico de Rosis prae timore in medio noctis de castro Pragensi fugierunt, regalibus vix hoc castrum ab acquirendo per Pragenses conservantibus. Circa decimam vero horam noctis, paucis admodum ex Pragensibus in Parva parte manentibus, regales de castro descendentes praetorium Parvae partis, thesauris et libris communitatis inde ablatis, ignis consumunt voragine una cum casis adiacentibus.

SLOVNÍK

A

ā, ab (+ 6.p.)	od
abbās, ātis m.	opat
abbātissa, ae f.	abatyše
abbātissatus, ūs m.	úřad abatyše
abdūcō, ere, dūxi, ductum	odvádět, odvracet
abiciō, ere, iēci, iectum	odhodit, odvrhnout, odmítnout
abinde	odtud
abōminābilis, e	hrozný, ohavný
abscondō, ere, didi, ditum	skrývat (se)
absentia, ae f.	nepřítomnost
absolvō, ere, vi, -	uvolnit, osvobodit, dát rozhřešení
absum, abesse, āfui	být nepřítomen, vzdálen
abundō, āre, āvi, ātum	oplývat
ac v. atque	
accēdit, ere, cessit	přistupovat, přidávat se
accipiō, ere, cēpi, ceptum	přijímat, dostávat, brát
accrescō, ere, crevi, cretum	narůst, přibývat
accūrātus, a, um	pečlivý, důkladný
ācer, ācris, ācre	bystrý, ostrý, prudký
aciēs, ēi f.	šik, vojsko, bitva
acquīrō, ere, quisivi, quisitum	získat, dosáhnout, dobýt
actor, ōris m.	vykonavatel, žalobce
actū	skutečně, fakticky
actum, i n.	skutek, čin
acuō, ere, ui, ūtum	ostřit, brousit
ad (+ 4.p.)	k, u, při, do
addiscō, ere, didici, -	naučit se, přiučit se
adduco, ere, dūxi, ductum	přivádět, přivážet
adeō, ire, ii, itum	přicházet, předstoupit
adhaereō, ere, haesi, haesum (+ 3.p.)	vězet, lpět, přilnout
adhibeō, ere, ui, itum	přibrat, přidat, užívat
adhūc	dosud, posud, ještě
adiaceō, ere, iacui, -	ležet u, přiléhat
adiciō, ere, iēci, iectum	přidat, dodat, připojit
adiungō, ere, iūnxi, iūnctum	připojit, přidat
adiūtorium, ii n.	přispění, pomoc
administrātiō, ōnis f.	správa, řízení
admittō, ere, misi, missum	dovolit, připustit
admodum	ovšem, nadmíru, docela
adsum, esse, affui, -	být zde, přítomen, pomoci
advena, ae m., f.	příchozí, cizinec

advenio, ire, veni, ventum	přijít, přiblížit se
adversarius, ii m.	protivník
aedificium, ii n.	dům, stavba, budova
aedifico, are, avi, atum	stavět, budovat
aeger, aegra, aegrum	nemocný, chorý
aegrotus, a, um (i subst.)	nemocný
aequivalens, ntis	rovnocenný
aequus, a, um	stejný, rovný, spravedlivý
aestas, atis f.	léto
aestimo, are, avi, atum	oceňovat, hodnotit, posuzovat
aetas, atis f.	věk, doba, stáří, život
aeternus, a, um	věčný
affluo, ere, affluxi, -	přitékat, proudit, hrnout se
affor, affari, affatus sum	oslovit, promluvit
ager, agri m.	pole, pozemek, lán
agnosco, ere, novi, nitum	poznat
ago, ere, egi, actum	hnát, konat, jednat
ait (aiunt)	říká, říkají
albus, a, um	bílý
alea, ae f.	kostka (na hraní)
alias	jinak, jindy
alieno, are, avi, atum	zcizit, odcizit, zbavit
alienus, a, um	cizí
aliquantus	nějak veliký, nějaký
aliqui, aliqua, aliquod	některý, nějaký
aliquis, aliquid	někdo, něco
aliquot	několik
aliter	jinak, jiným způsobem
aliunde	odjinud, jinde, jinam
alius, a, ud	jiný
allodium, ii n.	svobodný statek (bez lenního závazku)
almus, a, um	živný, živící
altare, is n.	oltář
altarista, ae m.	oltářník
alter, a, um	druhý, jiný, jeden (ze dvou)
alter - alter	jeden - druhý
altus, a, um	vysoký, hluboký
ambo, ae, o	oba, oba dva
amicabilis, e	přátelský
amicitia, ae f.	přátelství
amicus, i m.	přítel
amissio, onis f.	ztráta
amo, are, avi, atum	mít rád, milovat
amor, oris m.	láska
amplus, a, um	rozsáhlý, velkolepý, vznešený
amplius	více, dále

anathema, atis n.	církevní klatba
angustiae, arum f. (neklas. i angustia, ae f.)	tíseň, úzkost, nouze
angusto, are, avi, atum	sužovat, trápit
anima, ae f.	duše
animus, i m.	duch, duše
anniversarium, ii n.	výroční den, výr. pobožnost
annullo, are, avi, atum	zrušit, prohlásit za neplatné
annus, i m.	rok
annuus, a, um	roční
ante (i předl. + 4.p.)	dříve, předtím, před
antea	dříve, předtím
antiquus, a, um antiqui, orum m.	starý, starobylý, bývalý staří, předci
aper, apri m.	kanec
aperio, ire, aperui, apertum	otevřít, odhalit, zjevit
apoplexia, ae f.	mrtvice
apostatrix, icis	odpadlický
apostolicus, a, um (i subst.)	papežský, papež
appareo, ere, ui, - apparet	objevit se, být zjevný je zřejmé, patrné
appello, are, avi, atum	nazývat
appendo, ere, pendi, pensum	přivěšovat, věšet
appensio, onis f.	přivěšení, zavěšení
appono, ere, posui, positum	přikládat, připojit
approbo, are, avi, atum	schvalovat, souhlasit
appropinquo, are, avi, atum	blížit se, přibližovat se
aptus, a, um	vhodný, příhodný
apud (+ 4.p.)	u, při
aqua ae f.	voda
aratura, ae f.	popluží
arbiter, tri m.	rozhodčí, smírčí soudce
arbitrator, oris m.	---- " ---- " ----
arbitrium, ii n.	rozhodnutí
archiepiscopalis, e	arcibiskupský
archiepiscopus, i m.	arcibiskup
aresco, ere, arui, -	usychat, schnout
argentum, i n.	stříbro
argumentum, i n.	důvod, důkaz, obsah
arguo, ere, ui, utum	prokázat, usvědčit, obvinit
arma, orum n.	zbraně
armatus, a, um (i subst. m.)	ozbrojený, ozbrojenec, zbrojnoš
arresto, are, avi, atum	zadržet, uvěznit
arripio, ere, ripui, reptum iter arripere	popadnout, uchopit, chopit se vydat se na cestu
ars, artis f.	umění, dovednost, řemeslo
articulus, i m.	článek

artificium, ii n.	dovednost, řemeslo, cech
ascendo, ere, endi, ensum	vystupovat
asper, aspera, asperum	drsný, obtížný, svízelný
assensus, us m.	souhlas
assentatio, onis f.	přikyvování, pochlebování
assigno, are, avi, atum	připsat, přiřknout
assimulo, are, avi, atum	připodobnit, přirovnávat
assuesco, ere, suevi, suetum	přivyknout, zvyknout si
Assumptio b.Mariae Virginis	Nanebevzetí P. Marie
astrum, i n.	hvězda
astutia, ae f.	zchytralost, úskočnost
at, autem	avšak, však, ale
atque, ac	a, i
attamen	přece však
attendo, ere, ndi, ntum	napnout ducha, pozorovat
auctoritas, atis f.	vážnost, pravomoc
audax, acis	statečný, odvážný
audeo, ere, ausus sum	odvážit se, opovážit se
audientia, ae f.	slyšení
audio, ire, ivi, itum	slyšet, poslouchat
aufero, ferre, abstuli, ablatum	odnést, sebrat, vzít
augeo, ere, xi, ctum	rozmnožovat, zvětšovat
aula, ae f.	síň, dvůr
Aula Regia	Královská síň - Zbraslavský klášter
aureus, a, um	zlatý
aurifaber, bri m.	zlatník
aurum, i n.	zlato
autem	však, pak
auxilior, ari, atus sum	pomáhat
auxilium, ii n.	pomoc
avaritia, ae f.	lakota
ave	buď zdráv
avena, ae f.	oves
averto, ere, verti, versum	odvrátit
avidus, a, um	dychtivý

B

baccalarius, ii m.	bakalář
baculum, i n.	hůl, berla
ballista, ae f.	kuše
bannus, i m. (i bannum, i n.)	vyhláška, trest, klatba
baptizo, are, avi, atum	křtít
barba, ae f.	vousy, brada
barbatus, a, um	vousatý
baro, onis m.	pán, šlechtic

Bawaria, ae f.	Bavorsko
beatus, a, um	šťastný, blažený, svatý
bellator, oris m.	bojovník, voják
bellum, i n.	válka
bene	dobře
beneficiatus, i m.	držitel obročí, obročník
benevolentia, ae f.	přízeň, náklonnost
bestia, ae f.	zvíře
bis	dvakrát
bombarda, ae f.	velká puška, dělo
bonus, a, um	dobrý
bona, orum n.	statky, jmění, majetek
bravium, ii n.	odměna, cena
brevis, e	krátký, stručný
bulla, ae f.	vypouklá ozdoba, kovová pečeť

C

cado, ere, cecidi, -	padat, upadnout
caelum, i n.	nebe, obloha
caesar, is m.	císař
calix, icis m.	kalich
camera, ae f.	komora, pokladna
campana, ae f.	zvon
campana pulsatur	zvon zvoní
campanula, ae f.	zvonek
campus, i m.	pole, rovina, pláň
canis, is m.	pes
canonicus, a, um	kanonický, zákonný
canto, are, avi, atum (missam)	zpívat, (sloužit zpívanou mši)
cantharus, i m.	pohár
capella, ae f.	kaple
capellania, ae f.	kaplanství, úřad kaplana
capellanus, i n.	kaplan
capio, ere, cepi, captum	chytit, zajmout, zmocnit se
capitalis, e	hlavní, úhlavní, hrdelní
capitaneus, ei m.	hejtman
capitulum, i n.	kapitula, kapitola
captivitas, atis f.	zajetí
captivus, i m.	zajatec
capto, are, avi, atum	chytat, lapat
caput, capitis n.	hlava, hlavní věc, osoba
carcer, eris m.	vězení, žalář
careo, ere, ui, - (+ 6.p.)	postrádat, nemít, být zbaven
Carinthia, ae f. (Cha-, Ka-)	Korutany
Carinthianus, a, um	korutanský, Korutanec

caritās, ātis f.	vážnost, láska
carmen, inis n.	báseň, píseň
carnifex, icis m.	řezník, kat
caro, carnis f.	maso, tělo
carpo, ere, psi, ptum	trhat, rvát
carus, a, um	milý, drahý
castellānus, i m.	správce hradu, kastelán
castellum, i n.	tvrz, hrad, zámek
castra, ōrum n.	tábor, ležení
castrum, i n.	hrad
castus, a, um	čistý, bezúhonný
casus, ūs m.	pád, případ
causa, ae f.	příčina, spor, pře
causā (s předcházejícím 2.p.)	kvůli, pro
cautus, a, um	opatrný
caveō, ēre, cāvi, cautum	střící se, mít se na pozoru
cavo, are, avi, atum	hloubit, vymílat
cēdo, ere, cessi, cessum	ustoupit, postoupit něco
celebro, are, avi, atum (missam)	konat, slavit, sloužit mši
celer, celeris, celere	rychlý
censeo, ēre, censui, censum	hodnotit, soudit, myslet si
census, ūs m.	majetek, plat, daň, úrok
cerno, ere, crevi, crētum	vidět, spatřit, pozorovat
certāmen, minis n.	zápas, závod, boj
certus, a, um	jistý
ceteri, ae, a	ostatní
charta, ae f.	list papíru, listina
Chorinthianus v. Carinthianus	
christiānus, a, um (i subst.)	křesťanský, křesťan
chronica, ae f.	letopis, kronika
circā (+ 4.p.)	kolem, u
circuitus, ūs m.	obvod, okruh, okolí, újezd
circulus, i m.	kruh
circumvallō, āre, āvi, ātum	obléhat
citō	rychle
citō, āre, āvi, ātum	předvolávat, obeslat, pohnat
cīvilis, e	občanský, měšťanský
cīvitās, ātis f.	obec, město
clam	tajně
clāmo, āre, āvi, ātum	volat, křičet
clāmor, ōris m.	křik
clārus, a, um	jasný, slavný
claudo, ere, clausi, clausum	zavřít, uzavřít
claustrum, i n.	závora, zámek, klášter
clāvis, is f.	klíč
clenodium, ii n.	klenot, šperk
clēricus, i m.	duchovní, klerik

clērus, i m.	duchovenstvo
coepi, coepisse	začínat
cōgito, āre, āvi, ātum,	přemýšlet, uvažovat, myslet
cognātus, a, um	příbuzný
cognōmen, inis n.	příjmení, jméno, přízvisko
cognōsco, ere, nōvi, nitum	poznávat
cōgo, ere, coegi, coactum	shánět, dohánět, nutit
collecta, ae f.	sebrané peníze, daň, berně
collēgium, ii n.	sbor, bratrstvo, kolej
colligo, ere, legi, lectum	sbírat, vybírat
colloco, are, avi, atum	umístit, usadit, pronajmout
colloquium, ii n.	rozhovor, rozmluva
collum, i n.	šíje, krk
colo, ere, colui, cultum	ctít, pěstovat, vzdělávat
columbinus, a, um	holubí, holubičí
comes, comitis m.	průvodce, druh, hradský správce, hrabě
comminuō, ere, ui, ūtum	roztříštit, rozbít, zmenšit
commissārius, ii m.	pověřenec, zmocněnec, komisař
committo, ere, misi, missum	spojovat, spáchat, přenechat
proelium committere	svést bitvu
commodum, i n.	prospěch
commoneō, ēre, ui, itum	napomínat, upomínat
communico, are, avi, atum (+ 3.p.)	sdílet, dělit se, stýkat se, přijímat (tělo Páně)
communiō, ōnis f.	společenství, svaté přijímání
communiō calicis	přijímání z kalicha
communis, e	společný, obecný
communitās, ātis f.	obec, společenství
comparātiō, ōnis f.	srovnání
comparo, are, avi, atum	srovnávat, přirovnávat, opatřovat, získat
compellō, ere, pulī, pulsum	dohnat, donutit
comprimo, ere, pressi, pressum	stisknout, potlačit, zkrotit
computo, are, avi, atum	počítat
concedo, ere, cessi, cessum	připustit, dovolit, povolit
concilium, ii n.	shromáždění, koncil
concivis, is m.	spoluobčan, spoluměštan
concordo, are, avi, atum	souhlasit, shodnout se
concurro, ere, curri, cursum	sbíhat se
concursus, ūs m.	sběh, shluk, shon
condescendo, ere, ndi, nsum (+ 4.p. nebo de + 6.p.)	postoupit někomu něco
condicio, ōnis f.	podmínka, stav, povolání
condico, ere, dixi, dictum	smluvit (se), ujednat
condo, ere, didi, ditum	založit
confero, ferre, contuli, collatum	snášet, odevzdat, svěřit

conficio, ere, feci, fectum	udělat, složit, vyhotovit
confirmo, are, avi, atum	upevňovat, potvrzovat
confiteor, eri, fessus sum	vyznat, dát najevo, zpovídat se, prohlásit
conflictus, us m.	srážka, střetnutí
confluo, ere, fluxi, -	stékat, sbíhat se, hrnout se
confractio, onis f.	rozbití
confringo, ere, fregi, fractum	zlomit, zničit, rozbít
confugio, ere, fugi, -	utíkat se někam, uchýlit se
congredior, di, gressus sum	sejít se, střetnout se
congrego, are, avi, atum	shromáždit
congruus, a, um	shodný, úplný
coniunx, gis m., f.	manžel, manželka
consecratio, onis f.	vysvěcení
consecro, are, avi, atum	vysvětit, zasvětit
consensus, us m.	souhlas, schválení
consentio, ire, sensi, sensum	souhlasit
consequor, sequi, secutus sum (+ 4.p.)	dosáhnout něčeho, získat něco
conservo, are, avi, atum	uchovat, zachovat
considero, are, avi, atum	vzít v úvahu, uvážit, zvážit
consilium, ii n.	rada, úmysl, shromáždění
consistorium, ii n.	shromáždění, zasedání, konsistoř
conspectus, us m.	dohled, pohled, pozorování
conspicio, ere, spexi, spectum	hledět, pohlížet
constans, ntis	stálý, pevný
constantia, ae f.	stálost
constat, are, constitit	je známo
constituo, ere, tui, tutum	postavit, stanovit, zřídit
constituor, ui, utus sum (coram + 6.p.)	dostavit se k někomu, stanout před někým
consto, are, constiti, -	pevně stát, spočívat v něčem
construo, ere, uxi, uctum	stavět
consuesco, ere, suevi, -	být zvyklý
consuetudo, inis f.	zvyk, obyčej
consuetus, a, um	obvyklý
consul, is m.	konzul, konšel
consulo, ere, sului, sultum (+ 4.p. de + 6.p.)	radit se, ptát se na radu
consummo, are, avi, atum	sečíst, dokončit, vykonat
consumo, ere, sumpsi, sumptum	strávit, spotřebovat, vynaložit
contentio, onis f.	spor, zápas, soupeření
contentus, a, um	spokojený
contiguus, a,um	sousední, vedlejší
contineo, ere, ui, -	držet pohromadě, obsahovat
contingit, ere, contigit	stává se, přihází se
continuus, a, um	souvislý, nepřetržitý, stálý
contra (+ 4.p.)	proti

contraeo, ire, ii, itum	protivit se, odporovat
contrafacio, ere, feci, factum (+ 3.p.)	jednat proti něčemu
contraho, ere, traxi, tractum	stahovat, shromáždit
contrahere debita	dělat dluhy
contrarius, a, um	opačný, protikladný, škodlivý
controversia, ae f.	spor, rozepře
contumelia, ae f.	pomluva, urážka, potupa
convenio, ire, veni, ventum	sejít se, shodnout se, najmout
conventio, onis f.	úmluva, smlouva, nájem, pacht
conventor, oris m.	nájemce
conventus, us m.	shromáždění, sněm, konvent
conversus, i m.	bratr laik, konvrš
converto, ere, ti, versum	obrátit, zvrátit
convinco, ere, vici, victum	usvědčit
convivium, ii n.	hostina, hody
copia, ae f.	zásoba, množství
copiositas, atis f.	množství, hojnost
copiosus, a, um	hojný, bohatý, obsáhlý
cor, cordis n.	srdce
coram (+ 6.p.)	tváří v tvář, před kým
corporalis, e	tělesný, osobní
corpus, oris n.	tělo
corrigo, ere, rexi, rectum	opravit
corruptela, ae f.	zkaženost
cothurnus, i m.	střevíc
cottidie	každodenně
cras	zítra
crastinus	zítřejší
creditor, oris m.	věřitel
credo, ere, didi, ditum	věřit, myslet
cremo, are, avi, atum	spálit, shořet
creo, are, avi, atum	tvořit, volit, určit
cresco, ere, evi, -	růst, narůstat
crimen, criminis n.	obvinění, zločin, vina
cruciata, ae f.	křížová výprava
crudelis, e	krutý
crux, crucis f.	kříž, ukřižování, mučení
culpa, ae f.	vina, chyba
cultor, oris m.	pěstitel, ctitel
cultus, a um	obdělaný, upravený, vzdělaný
cum (+ 6.p.)	s, (i spojka: když)
cunctus, a, um	veškerý, celý
cupio, ere, ivi, itum	toužit, přát si
cur	proč
cura, ae f.	péče, starost
curia, ae f.	kurie, dvůr
curia apostolica	papežský dvůr

curia araturae	poplužní dvůr
curiositas, atis f.	zvědavost
curo, are, avi, atum (+ 4.p.)	starat se, pečovat o
curriculum, i n.	běh
curro, ere, cucurri, cursum	běžet
curtis, is f.	dvůr
custodio, ire, ivi, itum	hlídat, střežit

D

damno, are, avi, atum (morti)	odsoudit (k smrti)
damnosus, a, um	škodlivý, zhoubný
damnum, i n.	škoda, újma
Danai, orum m.	Danaové, Řekové
datio, onis f. (datia, ae f.)	dávání, dávka
debello, are, avi, atum	přemoci, zcela pokořit
debeo, ere, ui, itum	muset, mít povinnost, dlužit
debitum, i n.	dluh, závazek
decanus, i m.	děkan
decedo, ere, cessi, cessum	odcházet, vzdalovat se
decedere de vita	zemřít, skonat
decerno, ere, crevi, cretum	rozhodnout, usnášet se, určit
decido, ere, cidi, -	spadnout, klesnout
decima, ae f.	desátek
decipio, ere, cepi, ceptum	klamat
declaro, are, avi, atum	objasnit, vysvětlit
deduco, ere, duxi, ductum	odvádět, svádět
defendo, ere, fendi, fensum	bránit, hájit
defensa, ae f.	obrana
defero, ferre, tuli, latum	snášet, odnášet, oznamovat
deficio, ere, feci, fectum	chybět, nedostávat se
defunctus, a, um	zemřelý, zesnulý
missa defunctorum	mše za zemřelé, zádušní mše
deicio, ere, ieci, iectum	shodit, vyhodit, vyhnat
delecto, are, avi, atum	těšit, bavit se
delego, are, avi, atum	odesílat, odkázat, svěřit
deliberatio, onis f.	porada, úvaha
deliberatione praehabita	po předchozí úvaze
delibero, are, avi, atum	uvažovat, zvažovat
deliro, are, avi, atum	jednat nerozumně, bláznit
demonstro, are, avi, atum	ukazovat, vykládat
demum	teprve, konečně
denego, are, avi, atum	odepřít
denigro, are, avi, atum	očernit
denique	konečně, nakonec
denuntio, are, avi, atum	ohlásit, oznámit

depello, ere, puli, pulsum	zahnat, odehnat
depono, ere, posui, positum	odložit, uložit
depraedor, ari, atus sum	kořistit, plenit, loupit
derelinquo, ere, liqui, lictum	opustit, nechat, zůstavit
descendo, ere, ndi, nsum (+ 6.p.)	sestoupit, postoupit něco
desertum, i n.	pustina, poušť
desidero, are, avi, atum	přát si
despicio, ere, spexi, spectum (+ 4.p.)	pohrdat, opovrhovat
destino, are, avi, atum	určit, stanovit
destituo, ere, ui, utum	zůstavit, opouštět, zbavit
destruo, ere, uxi, uctum	zničit, zbořit
desum, deesse, defui	chybět, scházet
desuper	shora, ohledně toho
detego, ere, texi, tectum	odkrýt, odhalit
deterreo, ere, ui, itum	odstrašit, zastrašit
detestor, ari, atus sum	proklínat, odmítat
detrimentum, i n.	škoda, újma
deus, i m.	bůh
devolvo, ere, volvi, volutum	spadnout, svalit, v pas.: svalit se, připadnout
devotio, onis f.	zbožnost, oddanost
dico, ere, dixi, dictum	říkat, mluvit
dictus, a, um	řečený, tento
dies, ei m. i f.	den
differo, ferre, distuli, dilatum	odkládat, lišit se
difficilis, e	nesnadný, obtížný
difficulter	obtížně, nesnadno
diffugio, ere, fugi, -	rozprchnout se
dignitas, atis f.	důstojnost, hodnost
dignor, ari, atus sum	pokládat za hodna, ráčit
dignus, a, um (+ 6.p.)	důstojný, hodný čeho, přiměřený
dilectus, a, um	milý, oblíbený
diligentia, ae f.	pečlivost, svědomitost, píle
diligo, ere, lexi, lectum	oblíbit si, vážit si, milovat
dilucesco, ere, luxi, -	rozsvětlit se, rozednít se
dimidium, ii n.	polovina
dimidius, a, um	poloviční, půl
diminutio, onis f.	zmenšení
dimitto, ere, misi, missum	propustit, poslat, opustit
dinosco, ere, novi, -	rozeznávat
dinoscitur	je známo
dioecesis, is f.	správní okres, diecéze
directus, a, um	přímý, rovný
dirigo, ere, rexi, rectum	řídit, vést, uspořádat
dirimo, ere, emi, emptum	rozdělit, zmařit, přerušit
diripio, ere, ripui, reptum	uchvátit, uloupit
discedo, ere, cessi, cessum (ab + 6.p.)	rozcházet se, odcházet, ustoupit,

disco, ere, didici, - (+4.p.)	vzdálit se
discordia, ae f.	učit se, poznávat
discurro, ere, curri, cursum	nesvár, nesvornost
dispono, ere, posui, positum	rozběhnout se, pobíhat
disputo, are, avi, atum	nakládat s čím, urovnat, uspořádat
dissensio, onis f.	rozprávět, hovořit
distribuo, ere, bui, butum	neshoda, spor, roztržka
diu	rozdělovat, rozdávat
diversus, a, um	dlouho
dives, itis (i subst. m.)	různý, rozličný
divido, ere, visi, visum	bohatý, boháč
divinus, a, um	rozdělit
divinum officium	božský, boží, svatý
divisim	bohoslužba
divisio, onis f.	rozděleně
divitiae, arum f.	rozdělení
do, are, dedi, datum	bohatství
doceo, ere, docui, doctum	dát, věnovat
dolor, oris m.	učit, poučovat
dolosus, a, um	bolest
domesticus, a, um	lstivý, podvodný
dominica, ae f.	domácí, rodinný
dominium, ii n.	neděle
dominor, ari, atus sum	panství
dominus, i m.	vládnout, panovat
domus, us f.	pán
domus consilii	dům
dono, are, avi, atum	radnice
donum, i n.	dát, darovat
dos, dotis f.	dar
dotatio, onis f.	věno dar
dubito, are, avi, atum	darování, příspěvek, dotace
dubium, ii n.	pochybovat, váhat
dubius, a, um	pochybnost
ducatus, us m.	pochybný, nejistý
duco, ere, duxi, ductum	knížectví, vévodství
ductor, oris m.	vést, mít za to, pokládat
dudum	vůdce, velitel
dulcis, e	odedávna, již dlouho
dum	sladký, příjemný, milý
dumtaxat	zatím co, dokud, když
duplex, duplicis	nanejvýš, přinejmenším, aspoň
duro, are, avi, atum	dvojí, dvojitý
dux, cis m.	trvat
	vůdce, kníže, vévoda

ecclesia, ae f.	kostel, církev
effectus, us m.	vykonání, působení, výsledek
effero, ferre, extuli, elatum	vynést, zdvihnout do výše
efficio, ere, feci, fectum	způsobit, vykonat, provést
efficitur	následuje, vyplývá
egeo, ere, ui, -	mít nedostatek, postrádat
elabor, bi, lapsus sum	uniknout, uplynout
electio, onis f.	volba, výběr
elector, oris m.	volič, kurfiřt
electus, a, um (i subst.)	vybraný, zvolený, zvolenec
eligo, ere, legi, lectum	vybrat, zvolit
eloquentia, ae f.	výmluvnost
emo, ere, emi, emptum	koupit
emphiteoticus, a, um	emfyteutický
emptio, onis f.	koupě
enim	totiž
enitesco, ere, nitui, -	zazářit, vyniknout
eo, ire, ii, itum	jít
episcopalis, e	biskupský
episcopatus, us m.	biskupství
episcopus, i m.	biskup
eques, equitis m.	jezdec, rytíř
equus, i m.	kůň
erectus, a, um v. erigo	
erigo, ere, rexi, rectum	vztyčit, postavit, zřídit
eripio, ere, ripui, reptum	vyrvat, odejmout
erubesco, ere, rubui, -	červenat se, stydět se
etiam	také, rovněž
eucharistia, ae f.	svátost oltářní, přijímání
evado, ere, vasi, vasum	vyváznout, uniknout
evanesco, ere, vanui, -	zmizet, rozplynout se
evenio, ire, veni, ventum	vycházet, dopadnout, stát se
eventus, us m.	výsledek, konec
evoco, are, avi, atum	vyvolat, povolat, předvolat
ex, e (+ 6.p.)	z, kvůli, podle
exactio, onis f.	vymáhání, vybírání
exactor, oris m.	vykonavatel, výběrčí
excipio, ere, cepi, ceptum	vybírat, přijímat, vítat
exclamo, are, avi, atum	zvolat
excommunicatio, onis f.	vyobcování, klatba
excommunico, are, avi, atum	dát do klatby, vyobcovat
executor v. exsecutor	
exemplum, i n.	příklad
exequiae v. exsequiae	
exerceo, ere, cui, itum	zaměstnávat, cvičit, provádět

exercitus, ūs m.	vojsko
exhibeo, ere, ui, itum	podávat, prokazovat, poskytovat, předkládat
exhibitor, ōris m.	doručitel, předkladatel
exigo, ere, ēgi, actum	vymáhat
exilium, ii n.	vyhnanství
exordium, ii n.	začátek
exorior, iri, ortus sum	povstat, vzniknout, vypuknout
expello, ere, puli, pulsum	vyhánět
expensa, ae f.	náklady, výlohy
expleo, ēre, ēvi, ētum	vyplnit, splnit
explico, āre, āvi, ātum	rozvinout, vyložit, vysvětlit
expono, ere, posui, positum	vyložit, vynaložit, vydat, pronajmout
expugno, āre, āvi, ātum	dobývat, útočit, obléhat
exsecutor, ōris m.	vykonavatel, správce
exsequiae, ārum f.	pohřeb, pohřební obřady
exspecto, āre, āvi, ātum	očekávat
exstinguo, ere, stinxi, stinctum	zhasit, usmrtit, zemřít
exstirpo, āre, āvi, ātum	vyvrátit
extendo, ere, tendi, tentum	vztáhnout, roztáhnout
extendere se (in + 6.p.)	činit, obnášet, záležet v
exter, extera, exterum	vnější, cizí
exterminatio, onis f.	skončení, uplynutí
exterus, a, um	vzdálený, cizí
extinguo v. exstinguo	
extorsio, onis f.	vymáhání, vynucení
extra (+ 4.p.)	mimo, kromě
extraho, ere, axi, actum	vytáhnout, vytrhnout
extraneus, a, um	cizí
extremus, a, um	poslední, nejzazší
extunc	od té doby, tehdy

F

faber, bri m.	výrobce, řemeslník, kovář
fabula, ae f.	bajka, pohádka
facies, ēi f.	tvář, obličej
facilis, e	snadný
facio, ere, fēci, factum	dělat, konat
factum, i n.	čin, skutek, skutečný stav
facultas, ātis f.	možnost, schopnost, fakulta
falsus, a, um	falešný, klamný, lživý
fama, ae f.	pověst, zpráva
familia, ae f.	rodina, čeleď
familiaris, e (i subst.)	rodinný, domácí, důvěrný

famosus, a, um	proslulý, pověstný
famulus, i m.	služebník, sluha
fastigium, ii n.	vrchol, vysoké postavení, důstojnost
fatum, i n.	osud, sudba
fautor, ōris m.	příznivec, ochránce
favilla, ae f.	popel
favor, ōris m.	přízeň, náklonnost
fel, fellis n.	žluč, hněv
felicitas, ātis f.	štěstí
felix, felicis	šťastný
femina, ae f.	žena
fera, ae f.	zvěř, šelma
fere	skoro, téměř
feria, ae f. (secunda)	všední den (pondělí)
ferialis, e	všední
ferio, ire, -, -	tlouci, bít, zabíjet
fero, ferre, tuli, lātum	nést, přinášet
ferox, ferocis	divoký, zuřivý
ferrum i n.	železo
festum, i n.	svátek, slavnost
feudalis, e (i subst.)	lenní, leník
feudum, i n.	léno
fideiussor, ōris m.	ručitel
fidelis, e (i subst.)	věrný, věřící
fidelitas, ātis f.	věrnost
fides, ēi f.	věrnost, víra, důvěra
filius, ii m.	syn
fingo, ere, finxi, fictum	předstírat, vymýšlet, tvořit
finio, ire, ivi, itum	končit, ohraničovat
finis, is m.	konec, cíl, účel
fines, ium m.	končiny, území
fio, fieri, factus sum	stát se, dít se
firmo, āre, āvi, ātum	upevnit
firmus, a, um	pevný
fiscus, i m.	společná pokladna
flecto, ere, exi, exum	ohýbat
flectere genua	pokleknout
flumen, inis n.	řeka
fluvius, ii m.	řeka
forma, ae f.	tvar, podoba
formido, āre, āvi, ātum	hrozit se, strachovat se
fors, fortis f.	náhoda, štěstí, osud
forte fortuna	šťastnou náhodou
fortis, e	statečný, pevný
fortuna, ae f.	osud, štěstěna
forum, i n.	náměstí, trh, tržiště

fossātum, ī n.	příkop
fovea, ae f.	jáma, příkop, důl
fragilis, e	křehký
fragor, ōris m.	lomoz, hřmot
Francigena, ae m.	Francouz
frāter, trĭs m.	bratr, (i řeholní), mnich
frēnum, ī n.	uzda
frequēns, ntis	častý, hojný
frigus, ŏris n.	zima, mráz, chlad
fructus, ūs m.	plod, užitek, výnos
frugālĭtas, ātis f.	řádnost, poctivost, šetrnost
fruor, ī, - (+ 6.p.)	těšit se z čeho, užívat
fuga, ae f.	útěk
fugio, ere, fūgi, - (+ 4.p.)	utíkat, vyhýbat se
fumales, ium (denarii)	poplatek z komínů, podýmné
fūmus, ī m.	kouř, dým
fundo, āre, āvi, ātum	založit
fundo, ere, fūdi, fūsum	lít, prolévat
fūr, fŭris m.	zloděj
furibundus, a, um	zuřivý, vzteklý
futūrus, a, um	budoucí, nastávající

G

gaudeō, ēre, gāvīsus sum	radovat se
gaudium, ii n.	radost
genealogia, ae f.	rod
gener, eri m.	zeť, švagr
generālis, e	všeobecný, hlavní
generātio, ōnis f.	pokolení, generace
gens, gentis f.	národ, lid, kmen
genu, us n.	koleno
genus, eris n.	rod, druh
gerō, ere, gessi, gestum	nést, vést, konat
geritur, geruntur	děje se, stává se
gladius, i m.	meč
glōria, ae f.	sláva
glōriōsus, a, um	slavný, proslulý
grandis, e	velký, statný
grātia, ae f.	milost, dík
grātias agere	děkovat, vzdávat díky
gratus, a, um	milý, vítaný
gravāmen, minis n.	tíha, obtíž
gravis, e	těžký, obtížný, závažný
grex, gregis m.	stádo, dav
grossus, i m.	groš

gubernāculum, ī n.	kormidlo, řízení, vláda
gubernō, āre, āvi, ātum	řídit, spravovat
guerra, ae f.	válka, boj
gustus, ūs m.	chuť
gutta, ae f.	kapka
Gurimensis, e	kouřimský

H

habeō, ēre, ui, itum	mít, mít za, pokládat
habitus, ūs m.	zevnějšek, vzhled, šat, stav
habundō v. abundō	
haereticus, a, um, (i subst.)	kacířský, kacíř
haud	ne
hereditārius, a, um	dědičný, dědický
hereditās, ātis f.	dědictví, dědina
hērēs, ēdis m. i f.	dědic
hic	zde,na tomto místě, tu
hic, haec, hoc	tento, ten
hiems, hiemis f.	zima
hinc	odtud, z toho
hinc - inde	tu a tam, porůznu
hircus, hirci m.	kozel
hodiernus, a, um	dnešní
homagium ii n.	poddanství, slib věrnosti, lenní přísaha
homicīdium, ii n.	vražda
homō, minis m.	člověk, poddaný
honestās, ātis f.	důstojnost, čestnost
honestus, a, um	čestný
honor, ōris m.	čest, pocta, hodnost
honorābilis, e	ctihodný
hōra, ae f.	hodina
hortor, āri, ātus sum	vybízet, povzbuzovat
hortus, i m.	zahrada
hortus ferarum	obora
hospes, itis m.	host, poutník, cizinec
hospitāle, is n.	špitál, útulek pro nemocné a chudé
hospitālis, e	pohostinný, pohostinský
hospitium, ii n.	pohostinství, pohoštění, hostinný dům, hospoda
hostis, is m.	nepřítel
huiusmodi (neskl.)	takový, tento
hūmānus, a, um	lidský
hūmidus, a, um	vlhký, mokrý

humilis, e	pokorný
	I
iaceō, ēre, uī, -	ležet
iaciō, ere, iēci, iactum	házet, vrhat
iam	již
iānua, ae f.	brána
Iānuārius, ii m.	leden
ibi	zde, tam
ibidem	tamtéž
idcirco	proto
idem, eadem, idem	týž, tentýž
idōneus, a, um	vhodný, příhodný
ieiūnium, ii n.	půst
igitur	tedy. zkrátka
ignis, is m.	oheň
ille, illa, illud	onen, on
illūc	sem
illustrō, āre, āvi, ātum	osvětlit, objasnit
imāgō. inis f.	obraz, podoba
imber, imbris m.	déšť
imitor, āri, ātus sum	napodobovat
immediātus, a, um	bezprostřední
impeccābilis, e	bez hříchu, nemohoucí hřešit
impediō, ire, ivi, itum (+4.p.)	bránit, zabraňovat (někomu, něčemu)
impendō, ere, endi, ensum	vynaložit
imperātor, ōris m.	císař
imperium, ii n.	říše
imperō, āre, āvi, ātum	vládnout, rozkazovat, panovat
imperpetuum	navždy, navěky
impetrō, āre, āvi, ātum (+ 4.p.)	dosáhnout čeho
impetus, ūs m.	útok, válečná vřava
impius, a, um	bezbožný, hříšný
impōnō, ere, posui, positum	vložit, uložit, dosadit
importūnus, a, um	těžký, obtížný, bezohledný
impugnō, āre, āvi, ātum	napadat
impūne	beztrestně
in (+ 6.p. - kde)	v, při
in (+ 4.p. - kam)	do, na, proti
inaestimābilis, e	neodhadnutelný, obrovský
inantea	nadále
incarnātiō, ōnis f.	vtělení
incarnātiō dominica	vtělení Páně
incassum	nadarmo, zbytečně

incendium, ii n.	požár, žhářství
incendō, ere, endi, ensum	zapálit
incertus, a, um	nejistý
inchoātus, a, um	začatý
incidō, ere, cidi, - (+ 3.p.)	upadnout, dopadnout
incipiō, ere, cēpi, ceptum	začínat
incitātiō, ōnis f.	pohánění, prudkost, popud
inclinō, āre, āvi, ātum	sklánět, přiklonit (se)
inclitus, a, um	chvalně známý, slavný
incola, ae m.	obyvatel
incorruptus, a, um	neporušený, nezkažený
increpō, āre, āvi, ātum	řinčet, vyčítat, obořit se
incultus, a um	nepěstěný, neobdělaný
incumbō, ere, cubui, cubitum	ulehnout, dolehnout
inde	odtud, od té doby, proto
indēbitus, a, um	nezasloužený, nepatřičný
indicō, ere, dixi, dictum	oznámit, vyhlásit
indignor, ari, atus sum	horšit se, rozčilovat se
indignus, a, um	nehodný
indulgentia, ae f.	shovívavost, přízeň, odpustek
indulgeō, ēre, dulsi, -	promíjím, dovoluji
ineō, ire, ii, itum	vejít, vstoupit, začínat
inire consilium	pojmout úmysl, zamýšlet
inire fugam	dát se na útěk
inermis, e	bezbranný, neozbrojený
infāmis, e	bezectný, nečestný
inferius	níže
inferō, ferre, intuli, illātum	vnášet, přinášet, působit
infidēlis, e	nevěrný, nevěřící
infirmus, a, um	slabý, nemocný
infligō, ere, ixi, ictum	zasadit, způsobit
infligere poenam	uložit trest
informō, āre, āvi, ātum	poučit, zpravit
infortūnium, ii n.	neštěstí, nehoda
infra (i předl. + 4.p.)	dole, pod
infra annum	během roku, do roka
infra tempus	načas, včas
infrascriptus, a, um	níže psaný
infringō, ere, fregi, fractum	zlomit, zeslabit, porušit
ingenuus, a, um	vrozený, svobodný, důstojný
inglōrius, a, um	neslavný
ingravēscō, ere, -, -	zhoršovat se
ingredior, gredi, gressus sum (+ 4.p.)	vstoupit, vpadnout
inimicus, a, um (i subst.)	nepřátelský, nepřítel
iniquitas, atis f.	nerovnost, bezpráví
iniquus, a, um	nestejný, nespravedlivý
initium, ii n.	počátek, původ

iniūria, ae f.	křivda, bezpráví
iniūstus, a, um	nespravedlivý
inoboediens, entis	neposlušný
inquam	
obv. 3.os. sg. a pl.: inquit, inquiunt	pravím, říkám
inquisitiō, ōnis f.	vyšetřování
inscribō, ere, psi, ptum	zapsat, vepsat
insero, ere, serui, sertum	vkládat, vsunout, přimísit
insidiae, ārum f.	nástrahy, úklady
insolentia, ae f.	opovážlivost, smělost
instabilis, e	nestálý
instituo, ere, tui, -	ustanovit
insto, are, institi, -	naléhat, nastávat
instrumentum, i n.	nářadí, prostředek, listina
insultus, ūs m.	napadení, útok, urážka
insuper	nadto, k tomu
insurgo, ere, rexi, -	povstat, zdvihnout se
intellegō, ere, lexi, lectum	rozumět, pochopit
intendo, ere, tendi, tentum	napnout, zamýšlet, usilovat
intentiō, ōnis f.	úsilí, námaha, péče
inter (+ 4.p.)	mezi
intercedo, ere, cessi, cessum	vstoupit mezi, zakročit
intercludo, ere, ūsi, ūsum	uzavřít, obklíčit
interea	zatím, mezitím
interficiō, ere, fēci, fectum	zabít, usmrtit
interrogo, are, āvi, ātum (+ 4.p. nebo dē + 6.p.)	ptát se nač
intersum, esse, fui (+ 3.p.)	zúčastnit se, být při něčem
intra (i předl. + 4.p.)	uvnitř, v, do, během
intrō, are, āvi, ātum (+4.p.)	vstoupit, vniknout
introduco, ere, duxi, ductum	uvést, předložit (žalobu)
intromisceo, ere, ui, mixtum	vměšovat se
intromitto, ere, misi, missum	vpustit, poslat dovnitř
intromittere se (dē + 6.p.)	ujmout se držby, vlastnictví
intueor, tueri, intuitus sum	pohlížet, dívat se
inūtilis, e	neužitečný, nepoužitelný
invado, ere, vāsi, vāsum	vtrhnout, vniknout, napadnout
invalēsco, ere, valui, -	zesílit, nabýt síly
invenio, ire, veni, ventum	najít, shledat, vynalézat
invicem	střídavě, navzájem
invideō, ēre, vidi, visum	závidět
inviolābilis, e	neporušitelný
invisus, a, um	nenáviděný, nenávidící, nepřátelský
invītō, āre, āvi, ātum	zvát, pozvat
ioppula, ae f.	kazajka
ipse, ipsa, ipsum	sám, on

īra, ae f.	hněv
irruo, ere, rui, -	vyřítit se na, hnát se
is, ea, id	on, ten
ita, itaque	tak, a tak
item	tak, též, rovněž
iter, itineris n.	cesta, pochod
iubeō, ēre, iussi, iussum (+ 4.p.)	rozkazovat (někomu)
iūdaeus, a, um (i subst.)	židovský, žid
iūdex, icis m.	soudce, rychtář
iūdicium, ii n.	soud, rychta
iūdicō, āre, āvi, ātum	soudit, myslet, rozhodovat
iūrāmentum, i n.	přísaha
iūrati, ōrum m.	přísežní, konšelé
iūs, iūris n.	právo, pravomoc
iussum, i n.	rozkaz, nařízení
iussū	na rozkaz, z příkazu
iūstitia, ae f.	spravedlnost
iūstus, a, um	spravedlivý
iuvenis, is m.	mladík, tovaryš
iuvō, āre, iūvi, - (+ 4.p.)	podporovat, pomáhat
iuxtā (+ 4.p.)	vedle, podle

L

labor, ōris m.	práce
laboro, are, avi, atum	pracovat
lacrima, ae f.	slza
laetālis, e	smrtelný
laicus, i m.	laik
lāmentābilis, e	žalostný, smutný
lāneus, i m.	lán
lapis, idis m.	kámen
largior, iri, itus sum	štědře dávat, uštědřovat
latens, entis	skrytý, tajný
lateō, ēre, ui, -	být skryt, tajit se
laudo, are, avi, atum	chválit
laus, laudis f.	chvála, sláva
lavo, are, lavi, lautum	mýt
lector, oris m.	čtenář
legitimus, a, um	zákonný, řádný
legō, ere, legi, lectum	sbírat, číst
leo, leonis m.	lev
levis, e	lehký
lex, legis f.	zákon
libellus, i m.	knížka
libenter	rád, ochotně, dobrovolně

liber, bri m.	kniha
liber, era, erum	svobodný, volný
libero, are, avi, atum	osvobodit, uvolnit
libertas, atis f.	svoboda, volnost, osvobození
libra, ae f.	váha, libra
licentia, ae f.	libovůle, dovolení, oprávnění
licet, ere, cuit (neos.)	je dovoleno
licet (spojka)	ačkoli, třeba i
lignum, i n.	dřevo
ligo, are, avi, atum	vázat, svázat
limen, inis n.	práh
lingua, ae f.	jazyk, řeč
litigo, are, avi, atum	hádat se, přít se
littera, ae f.	písmeno
litterae, arum f.	dopis, list, listina
litteris	písmeny, písemně
litteralis, e	písemný
loco, are, avi, atum	umístit, zakládat, pronajmout
locus, i m.	místo
longus, a, um	dlouhý
loquor, loqui, locutus sum	mluvit
luctus, us m.	žal, smutek
lumen, inis n	světlo
lux, lucis f.	světlo

M

macellum, i n.	krámek, stánek, masný krám
maestitia, ae f.	smutek, zármutek
magister, stri m.	mistr, učitel
magister civium	purkmistr
magnificus, a, um	velkolepý, skvělý
maiestas, atis f.	majestát
maiores, um m.	předkové
malo, malle, malui, -	raději chtít, dávat přednost
malum, i n.	zlo, neštěstí
malus, a, um	zlý, špatný
mancipo, are, avi, atum	odevzdat
mancipare vinculis	spoutat
mandatum, i n.	rozkaz, příkaz, úkol
mando, are, avi, atum	přikazovat, svěřovat
mane	ráno, zrána
maneo, ere, mansi, mansum	trvat, zůstávat, pobývat
manus, us f.	ruka
marca, ae f.	hřivna
marchio, onis m.	markrabě

mare, is n.	moře
maritus, i m.	manžel
martyr, is m.	mučedník
mater, matris f.	matka
maturus, a, um	včasný, zralý
medicamen, minis n.	lék
medicus, i m.	lékař
medietas, atis f.	polovina, střed
medio, are, avi, atum	dělit (se), prostředkovat
mediocris, e	prostřední
non mediocriter	značně, nemálo
medius, a, um	prostřední, poloviční
media sexagena	půl kopy
media nocte	o půlnoci
melioro, are, avi, atum	zlepšit
memini, isse	pamatovat (si)
memoria, ae f.	paměť
memoro, are, avi, atum	připomínat, vypravovat
mens, mentis f.	mysl, smýšlení, úmysl
mensis, is m.	měsíc
mensura, ae f.	míra, měření, výměra, měřice
merces, edis f.	mzda, žold, cena
merito	po zásluze
meta, ae f.	hranice, konec, cíl
metor, ari, atus sum	měřit, vyměřovat
meus, a, um	můj
migro, are, avi, atum	stěhovat se
migrare de luce, de vita	zemřít
miles, itis m.	voják, rytíř
militia, ae f.	vojenská družina, vojsko
milliarium, ii n.	milník, míle (česká 11,2 km)
minae, arum f.	hrozby, vyhrůžky
minatorie	hrozebně, výhružně
mirus, a, um	divný, zvláštní, podivuhodný
misceo, ere, miscui, mixtum	míchat, mísit, spojovat
miser, era, erum	ubohý, nešťastný
misericordia, ae f.	milosrdenství
missa, ae f.	mše
missalis, e	mešní
missalis liber	misál
mitto, ere, misi, missum	posílat
modicus, a, um	mírný, skrovný, nepatrný
modo	jen, pouze, hned
modus, i m.	způsob, míra, pravidlo
molendinum, i n.	mlýn
monachus, i m.	mnich
monasterium, ii n.	klášter

moneo, ere, ui, itum	napomínat, upomínat
monitio, onis f.	napomenutí, upomínka
mons, montis m.	hora
Mons C(h)utna	Kutná Hora
montanus, i m.	horal, horník, obyvatel horního města
monumentum, i n.	památník
mora, ae f.	prodlení, zdržení
morbus, i m.	nemoc
morior, mori, mortuus sum	zemřít, umírat
moror, ari, atus sum	zdržovat se, dlít, pobývat
mors, tis f.	smrt
mortuus, a, us	mrtvý
mos, moris m.	mrav, zvyk, obyčej
moveo, ere, movi, motum	hýbat, pohybovat, dojímat
mox	brzy
mulier, ris f.	žena
multitudo, inis f.	množství, dav
multotiens	mnohokrát
multus, a, um	mnohý
mundus, i m.	svět
munio, ire, ivi, itum	opevnit, chránit
munitio, onis f.	opevnění, tvrz, ochrana
munitus, a, um	opevněný, chráněný
murus, i m.	zeď, hradba
muto, are, avi, atum	vyměnit, změnit
mutuo, are, avi, atum	půjčit
mutuus, a, um	vzájemný, vypůjčený
mutuo (in mutuo)	jako půčku, úvěr

N

nam	neboť, totiž
narratio, onis f.	vypravování
narro, are, avi, atum	vyprávět
nascor, nasci, natus sum	narodit se, vznikat
natio, onis f.	národ
natura, ae f.	příroda, přirozená povaha
natus, a, um	syn, dítě
- ne ... -an	zda ... či
ne ... quidem	ani
nec (neque)	a ne, ani
nec ... nec	ani ... ani
nec non	rovněž, zajisté také
necessitas, atis f.	nouze, nutnost
nefas (jen 1. a 4.p)	co není dovoleno, nedovolené

neglego, ere, lexi, lectum	zanedbávat, opomíjet
nego, are, avi, atum	popírat, říkat, že ne
negotium, ii n.	záležitost, věc, obchod
nepos, otis m.	vnuk, potomek
neque (nec)	a ne, ani
neque ... neque	ani ... ani
nescio, ire, ivi, itum	nevědět, neznat
nihil (nil)	nic
nimis	příliš
nisi (po záporu)	leda, než
nobilis, e (i subst. m.)	urozený, šlechtic
nobilitas, atis f.	urozenost, vznešenost
nocens, entis	škodlivý
noceo, ere, nocui, nocitum	škodit
nocturnus, a, um	noční
nolo, nolle, nolui, -	nechtít
nomen, inis n.	jméno
nomine	jménem, ve jménu, jako
nomino, are, avi, atum	jmenovat
non modo - sed etiam	nejen - ale i, také
nonnullus, a, um	některý, nějaký
nonnumquam	někdy
nosco, ere, novi, notum	poznávat, znát
noster, nostra, nostrum	náš
notarius, ii m.	notář
notus, a, um	známý
notum facere	učinit známým, oznámit
November, bris m.	listopad
novus, a, um	nový
novissimus	nejnovější, krajní, poslední
nox, noctis f.	noc
nudus, a, um	nahý, obnažený
nullus, a, um	žádný, nikdo
numquam (i nunquam)	nikdy
numquid	cožpak
nunc (nunc - nunc)	nyní (hned - hned)
nuntio, are, avi, atum	oznamovat, zvěstovat
nuntius, ii m.	posel, vyslanec, legát
nuper	nedávno
nutrio, ire. ivi, itum	živit, vychovat

O

ob (+ 4.p.)	pro, kvůli
obitus, us m.	smrt, záhuba
obligo, are, avi, atum	zavázat, dát do zástavy
oboedientia, ae f.	poslušnost

oboedio, ire, ivi, itum (+ 3.p.)	poslouchat, být poslušný
obsequium ii n.	poslušnost, poddanost, služba
observo, are, avi, atum	pozorovat, zachovávat
obses, idis m., f.	rukojmí
obsideo, ere, sedi, sessum	obléhat
obsto, are, obstiti, -	překážet, bránit, stát v cestě
obsum, obesse, obfui, -	škodit
obtineo, ere, ui, tentum	obdržet, získat, držet
obviam	vstříc
occasio, onis f.	příležitost
occasus, us m.	západ
occido, ere, cidi, -	zapadat, padnout, zahynout
occido, ere, occidi, occisum	zabíjet, usmrtit
occulto, are, avi, atum	skrývat
occultus, a, um	skrytý, tajný
occupo, are, avi, atum	obsadit, zmocnit se
occurro, ere, curri, cursum	běžet vstříc
October, bris m.	říjen
oculus, i m.	oko
odium, ii n.	nenávist
offero, ferre, obtuli, oblatum	podávat, nabízet
officialis is m.	úředník
officium, ii n.	úřad, povinnost, služba
olim	kdysi, dříve, dávno
omen, inis n.	znamení
omnis, e	všechen, každý, celý
onus, eris n.	břemeno, tíha, obtíž
operarius, i m.	dělník, řemeslník
operor, ari, atus sum	pracovat, provádět, dělat
opitulor, ari, atus sum	přinášet pomoc, pomáhat
oppidum, i n.	město, městečko
oppono, ere, posui, positum	klást (na)proti, protivit se
opprimo, ere, pressi, pressum	utiskovat, potlačovat, ničit
opto, are, avi, atum	přít si, žádat
opus, eris n.	dílo
oratio, onis f.	řeč, modlitba
orator, oris m.	řečník
orbis, is m.	svět
ordino, are, avi, atum	uspořádat, zařídit, stanovit
ordo, inis m.	řada, řád, pořádek, pravidlo
organum, i n.	hudební nástroj, varhany
origo, originis f.	počátek, původ
orior, iri, ortus sum	vzniknout, vycházet
ornatus, us m.	ozdoba, oblečení, ornát
oro, are, avi, atum	prosit, modlit se
os, oris n.	ústa
os, ossis n.	kost

pactum, i n.	smlouva, dohoda, nájem, pacht
pagamentum, i n.	ražba, ražení
pagina, ae f.	stránka, list, listina
palatium, ii n.	palác
palma, ae f.	dlaň, palma, vítězství
pannicida, ae f.	střihač sukna, soukeník
pannus, i m.	kus látky, látka, sukno
papa, ae m.	papež
par, paris	stejný, rovný, sudý
paratus, a, um	připravený, hotový
parcus, a, um	šetrný, skrovný, střídmý
pareo, ere, ui, - (+ 3.p.)	poslouchat, být poslušen
paro, are, avi, atum	připravovat, chystat
parochialis, e	farní
parochianus, i m.	farník
pars, tis f.	část, díl, strana
partes, ium f.	kraj, končina, země
parvulus, a, um	maličký
parvus, a, um	malý
pascua, orum n.	pastviny
passio, onis f.	utrpení, mučení, umučení
pastor, oris m.	pastýř
pastoralis, e	pastýřský
pateo, ere, ui, -	rozkládat se, být otevřený, být zřejmý, známý
pater, patris m.	otec
patior, pati, passus sum	trpět, snášet
patria, ae f.	vlast
patruus, i m.	strýc
pauci, ae, a	málokteří, nemnozí, málo
pauper, is	chudý
paupertas, atis f.	chudoba
pax, pacis f.	mír
pecco, are, avi, atum	hřešit
pecunia, ae f.	peníze
pecunia debita	dlužné peníze, dluh
pecus, oris n.	dobytek
penetro, are, avi, atum	vnikat, pronikat, projít
penitus	vůbec, zcela, úplně
per (+ 4.p.)	skrze, přes, po
perago, agere, egi, actum	dokončit, dodělat
percipio, ere, cepi, ceptum	uchopit, pochopit
percutio, ere, cussi, cussum	udeřit, zasáhnout
perditio, onis f.	zkáza, záhuba, ztráta

perdo, ere, didi, ditum	ztratit, zkazit, zahubit
perennis, e	trvalý, stálý
pereo, ire, ii, , -	zahynout, zaniknout
perficio, ere, feci, fectum	zhotovit, dokončit, udělat
perfidus, a, um	nevěrný, nepoctivý, úskočný
pergo, ere, perrexi, perrectum	spěchat, pokračovat, postupovat
periculum, i n.	nebezpečí
peritus, a, um	znalý, zkušený
periurus, a, um	křivopřísežný
permitto, ere, misi, missum	svěřit, odevzdat, dovolit
permutatio, onis f.	proměna, výměna
permuto, are, avi, atum	vyměnit
pernicies, ei f.	zkáza, záhuba
perniciosus, a, um	zhoubný
perpetro, are, avi, atum	vykonat, spáchat
perpetuus, a, um	věčný, nepřetržitý, stálý
in perpetuum (imperpetuum)	na věky
persequor, sequi, secutus sum	provázet, (pro)následovat
persolvo, ere, solvi, solutum	zaplatit
persona, ae f.	osoba
personо, are, ui, -	hlaholit, rozléhat se, volat
perspicio, ere, spexi, spectum	spatřit, prohlédnout, poznat
pertinax, acis	vytrvalý, neústupný
pertineo, ere, nui, -	dosahovat, týkat se
pertinere (ad + 4.p.)	patřit někomu, k něčemu
pervenio, ire, veni, ventum	dojít, dospět
pes, pedis m.	noha, chodidlo
in pede pontis	u paty mostu
pestilentia, ae f.	mor
pestis, is f.	nákaza, mor, záhuba
petitio, onis f.	žádost, prosba
peto, ere, ivi, itum	směřovat, žádat, prosit
pictor, oris m.	malíř
pictorius, a, um	malířský
ars pictoria	malířství, malířský cech
pignus, oris n.	zástava, záruka
pingo, ere, pinxi, pictum	malovat
piscator, oris m.	rybář
piscina, ae f.	rybník
pistor, oris m.	pekař
pitantia, ae f.	obživa, zlepšení stravy
pius, a, um	zbožný
placeo, ere, ui, -	líbit se, zalíbit se
placet mihi	líbí se mi, schvaluji
planctus, us m.	pláč, nářek
plango, ere, planxi, planctum	hořekovat, naříkat
planities, ei f.	pláň, rovina

planto, are, avi, atum	pěstovat, sázet
plebanus, i m.	farář, plebán
plebs, plebis f.	lid
plenus, a, um	plný, úplný
poena, ae f.	trest
poeta, ae m.	básník
polliceor, eri, licitus sum	slibovat
pompa, ae f.	nádhera, přepych, lesk
pondus, eris n.	váha, závaží, břímě
pono, ere, posui, positum	klást, položit
pons, pontis m.	most
pontificalis, e	biskupský
populus, i m.	lid
porta. ae f.	brána
portio, onis f.	díl, část, podíl
porto, are, avi, atum	nosit
possessio, onis f.	majetek, vlastnictví
possideo, ere, sedi, sessum	mít v držení, vlastnit
possum, posse, potui, -	moci
post (i předl. + 4.p.)	vzadu, později, za, po
postea	potom, později
posterus, a, um	následující, příští
posteri, orum m.	potomci
postpono, ere, posui, positum	odložit, nechat stranou
postquam	jakmile, když
postremo	nakonec
potens, entis	mocný
potentia, ae f.	moc, síla
potestas, atis f.	moc, vláda
potior, iri, potitus sum (+6.p.)	zmocnit se, získat, mít v moci
potis, e	schopný, mocný
potius	spíše
prae (+ 6. p.)	před, pro, kvůli
praecedo, ere, cessi, cessum	předcházet, předčit
praeceptum, i n.	příkaz, rada, nauka
praecipitium, ii n.	sráz, záhuba
praecipuus, a, um	obzvláštní, znamenitý
praeconicus, a, um	hlasatelův, hlasatelský
praecordialis, e	srdečný
praedecessor, oris m.	předchůdce
praedicatio, onis f.	kázání
praedicator, oris m.	kazatel
praedico, are, avi, atum	hlásat, velebit, kázat
praefatus, a, um	dříve řečený, tento
praelatus, i m.	kněz, prelát
praepositura, ae f.	proboštství
praepositus, i m.	představený, probošt

praesens, ntis	přítomný, tento
praesentes (litterae)	tato listina
praesentatio, onis f.	návrh, právo navrhovat
praesentia, ae f.	přítomnost
praesertim	zvláště, především
praesto, are, stiti, stitum	vynikat, prokazovat, vykonat
praestare iuramentum	složit přísahu
praestat (neos.)	je lépe
praestolor, ari, atus sum	čekat, očekávat
praesul is m.	představený, biskup, opat
praesumo, ere, sumpsi, sumptum	opovážit se, odvážit se
praesumptio, onis f.	opovážlivost
praeter (+ 4.p.)	kromě
praetermitto, ere, misi, missum	opomenout, vynechat
praetorium, ii n.	radnice
praevenio, ire, veni, ventum	předejít, předhonit
prandeo, ere, prandi, pransum	snídat
pratum, i n.	louka
preces, um f.	prosby
presbyter, eri m.	kněz
pretiosus, a, um	cenný, drahocenný
pridie	den předtím, den před
primates, um m.	předáci, přední mužové
primum	nejprve
princeps, cipis m.	kníže, přední muž
principatus, us m.	knížectví
principium, ii n.	začátek, počátek
prior, prius	přednější, dřívější
priusquam	dříve než
privilegium, ii n.	výsada, privilegium
privo, are, avi, atum (+6.p.)	zbavit, zprostit něčeho
pro (+ 6.p.)	pro, kvůli, za
proavus, i m.	praotec, praděd
probitas, atis f.	poctivost, řádnost
probo, are, avi, atum	schvalovat, zkoušet, dokázat
procedo, ere, cessi, cessum	postupovat, prospívat
procurator, oris m.	právní zástupce, prokurátor
procuro, are, avi, atum	starat se, obstarávat, činit opatření
proditor, oris m.	zrádce
prodo, ere, didi, ditum	zradit, prozradit
proelior, ari, atus sum	bojovat
proelium, ii n.	boj, bitva
profectus, us m.	prospěch, užitek
proficiscor, sci, fectus sum	táhnout, vydat se na cestu
profiteor, eri, fessus sum	vyznávat, prohlašovat
prohibeo, ere, bui, bitum (+ 4. p.)	překážet, zabraňovat, zakazovat
proicio, ere, ieci, iectum	odhodit, zahodit, odvrhnout

proles, is f.	dítě, potomek, pokolení
promitto, ere, misi, missum	slibovat
pronuntiatio, onis f.	prohlášení, rozhodnutí
prope (+ 4.p.)	u, při, blízko
properus, a, um	spěšný, kvapný
propino, are, avi, atum	dávat pít, připíjet
propinquus, a, um	blízký, příbuzný
propono, ere, posui, positum	navrhovat, předkládat
propositum, i n.	návrh, záměr
proprius, a, um	vlastní, zvláštní
propter (+ 4.p.)	pro, kvůli
propugnaculum, i n.	opevnění
prosequor, sequi, secutus sum	pronásledovat, provázet
prosper, era, erum	zdárný, šťastný
prosterno, ere, stravi, stratum	porazit, skácet, zničit
prosum, prodesse, profui, -	prospívat
protectio, onis f.	ochrana
prout	tak, jak, jako
provenio, ire, veni, ventum	přicházet, vzcházet, dařit se
proventus, us m.	výnos, výsledek, důchod
provideo, ere, vidi, visum	předvídat, opatrovat
providere (+ 3.p., de + 6.p.)	starat se o koho, co
providere (+ 4.p.)	opatřit něco
providus, a, um	opatrný, prozíravý
provincia, ae f.	kraj, země, území
proximus, a, um	nejbližší
prudens, entis	moudrý, rozumný, prozíravý
publicus, a, um	obecný, veřejný, státní
puer, pueri m.	chlapec, dítě
pueritia, ae f.	dětství
pugna, ae f.	bitva
pugno, are, avi, atum	bojovat
pulcher, chra, chrum	krásný
pulso, are, avi, atum	tlouci, bít
pulsus, us m.	tlučení, bití, úder
pulvis, eris m.	prach
pumilio, onis m.	trpaslík
purgravius	purkrabí
puto, are, avi, atum	myslet, soudit, domnívat se

Q

quaero, ere, sivi, situm	hledat, vyhledat, nabýt
quaerere (ex + 6.p.)	ptát se někoho
quaestio, onis f.	dotazování, vyšetřování
materia quaestionis	látka, předmět vyšetřování

quāliter	jak
quamquam	ačkoli, přestože
quamvīs	ačkoli
quandō	kdy, když, někdy
quantitās, ātis f.	množství
quantus, a, um	jak veliký
quasi	jakoby, jako
quātenus	pokud, až kam, aby
quater	čtyřikrát
quattuor tempora	suché dny
qui, quae, quod	který, jaký
quia	protože, že
quīcumque, quaecumque, quodcumque	kterýkoli
quidam, quaedam, quoddam	kterýsi, nějaký
quidem (vždy za slovem)	věru, jistě, ovšem
quiēs, ētis f.	klid, pokoj
quiētus, a um	klidný
quilibet, quaelibet, quodlibet	kterýkoli, nějaký
quō - eō	čím - tím, kam - tam
quōminus	aby ne
quoniam	protože
quotiēns - totiēns	kolikrát - tolikrát
quotiēnscumque	kolikrátkoli, pokaždé
quousque	jak dlouho, až

R

rapiō, ere, ui, tum	uloupit, uchvátit
rārō	zřídka
ratificō, āre, āvi, ātum	činit platným, potvrzovat
ratiō, ōnis f.	rozum, důvod, účet
rationē	z důvodu, kvůli
rationābilis, e	rozumný
Ratispona, ae f.	Řezno
recēdō, ere, cessi, cessum	ustoupit, odejít
receptiō, ōnis f.	přijetí, přijímání
recipiō, ere, cēpi, ceptum	přijímat, vzít, dostat
recognitiō, ōnis f.	prozkoumání, uznání
recognōscō, ere, gnōvi, gnitum	poznávat, prohlížet, vyznávat
rector, ōris m.	řídící, ředitel, správce
rectus, a, um	přímý, rovný, správný
recūsō, āre, āvi, ātum	odmítat, vzpírat se
reddō, ere, didi, ditum	vrátit, odevzdat, dát
redeō, ire, ii, itum	vrátit se, přijít zpět
redimō, ere, dēmi, dēmptum	vykoupit, koupit zpět
reditus, ūs m.	návrat, příjem, důchod

referō, ferre, tulī, lātum	nést zpět, donést, oznámit
reformātiō, ōnis f.	oprava, náprava
reformō, āre, āvi, ātum	přetvořit, opravit, obnovit
rēgālis, e	královský
rēgimen, inis n.	řízení, vedení, vláda
rēgina, ae f.	královna
regiō, ōnis f.	kraj, území, země
rēgius, a, um	královský
regnō, āre, āvi, ātum	vládnout, panovat
regnum, i n.	království
regō, ere, rexi, rectum	řídit, ovládat
relicta, ae f.	opuštěná, vdova
religiō, ōnis f.	náboženství
religiōsus, a, um (i subst.)	zbožný, posvátný, řádový, mnich
relinquō, ere, liqui, lictum	zanechat, opustit
relinquitur	zbývá
reliquus, a, um	zbylý, zbývající
remedium, ii n.	lék
remedium animae	spása duše
reparō, āre, āvi, ātum	nahradit, opravit, obnovit
repente	náhle, znenadání
reperiō, īre, repperi, repertum	nalézat, objevit, shledat
repleō, ēre, ēvi, ētum	naplnit, doplnit
reportō, āre, āvi, ātum	nést zpět, přinést zprávu
repugnō, āre, āvi, ātum	odporovat, bojovat proti
reputō, āre, āvi, ātum	vypočítat, uvážit, rozvážit
reputare + dvojí akuzativ (tē bonum)	pokládat (tebe za dobrého)
requiēscō, ere, ēvi, ētum	odpočívat, odpočinout si
rēs, reī f.	věc, záležitost
rēs pūblica	stát
rēs gestae	činy
reservō, āre, āvi, ātum	chovat, uchovat, vyhradit
residuus, a, um	zbylý
resignātiō, ōnis f.	vrácení, zřeknutí se
resipiscō, ere, ii, -	přijít opět k rozumu, vzpamatovat se
resistentia, ae f.	odpor
resistō, ere, restitī, -	odporovat, stavět se na odpor
respiciō, ere, spexi, spectum (+ 4.p.)	ohlížet se, prohlížet, mít ohled, mít na zřeteli
respondeō, ēre, spondī, spōnsum	odpovídat
responsum, i n.	odpověď
respuō, ere, uī, -	vyvrhnout, odmítnout
restituō, ere, uī, ūtum	obnovit, znovu dosadit, vrátit
reus, a, um	obžalovaný
revēlō, āre, avi, ātum	odhalit
revertor, i, reverti	vrátit se

revoco, are, avi, atum — odvolat se
rex, regis m. — král
rideo, ere, si, sum — smát se
rite — řádně, náležitě
roboro, are, avi, atum — posílit, upevnit
robur, oris n. — síla, pevnost
rogo, are, avi, atum — žádat
ruboeus, a, um — ostružinový, rudý
rugitus, us m. — řvaní, řev
rumpo, ere, rupi, ruptum — zlomit, roztrhnout, zrušit
ruo, ere, rui, - — řítit se, hnát se
rupes, is f. — skála, sráz, propast
rusticus, a, um (i subst.) — venkovský, hrubý, sedlák

S

sabbatum, i n. — sobota
sacerdos, dotis m. — kněz
sacramentum, i n. — přísaha, svátost
sacrilegus, a, um (i subst.) — svatokrádežný, svatokrádce
saecularis, e — stoletý, časný, světský
saeculum, i n. — věk, století, časnost, svět
saepe — často
sagitta, ae f. — šíp, střela
sagittarius, i m. — lučištník
sagitto, are, avi, atum — střílet
sal, salis m. — sůl
saltus, us m. — skok
salus, utis n. — zdraví, blaho, spása, pozdrav
salutaris, e — zdravý, zdraví prospěšný
saluto, are, avi, atum — zdravit
sanctimonia, ae f. — svatost, bezúhonnost
sanctimonialis, is f. — jeptiška
sanctus, a, um — svatý
sanguis, inis m. — krev, rodina, potomstvo
sano, are, avi, atum — uzdravovat, léčit
sanus, a, um — zdravý, rozumný
sapiens, entis — moudrý, mudrc
sapientia, ae f. — moudrost
sapio, ere, ii, - — chutnat, poznávat, rozumět
satisfacio, ere, feci, factum (de + 6.p.) — učinit zadost v čem, nahradit
satisfactio, onis, f. — zadostiučinění
satus, us m. — setba, setí
Saxones, um m. — Sasové
sceleratus, a, um — zločinný
schisma, atis n. — rozkol, schisma

scientia, ae f. — věda, vědění, znalost
scilicet — to jest, rozumí se, totiž
scintilla, ae f. — jiskra
scio, scire, scivi, scitum — vědět, znát, umět
scola, ae f. — škola
scribo, ere, scripsi, scriptum — psát
scriptura, ae f. — psaní, Písmo, citát z bible
scriptus, a, um — napsaný, psaný, písemný
secedo, ere, cessi, cessum — odejít
secundum (+ 4.p.) — vedle, podle
securitas, atis f. — bezpečnost
sed — ale
sedeo, ere, sedi, sessum — sedět
sedes, is f. — sídlo, stolec, trůn
sedes apostolica — Svatá stolice
sella, ae f. — sedadlo, křeslo
seminex, cis — polomrtvý
semper — vždy
senectus, utis f. — stáří
senex, senis (i subst.) — starý, stařec
senior, oris (i subst.) — starší, stařešina
sensus, us m. — vnímání, smysl, mínění
sententia, ae f. — mínění, rozsudek, výrok
sepelio, ire, ivi, itum — pohřbívat
septimana, ae f. — týden
septimanalis, e — týdenní
sepultura, ae f. — pohřební, pohřeb, hrob
sequor, sequi, secutus sum — následovat, provázet
serenus, a, um — jasný
sermo, onis m. — řeč, kázání
sero, ere, sevi, satum — sít, sázet, v pas.: vzejít
servilis, e — otrocký, nevolnický
servio, ire, ivi, itum — sloužit
servitium, ii n. — otroctví, poddanství, služba
servo, are, avi, atum — zachovávat, dodržovat
servus, i m. — otrok, sluha, poddaný
seu — nebo
severus, a, um — přísný, krutý
sexagena, ae f. — kopa
sexus, us m. — pohlaví
si — jestliže
sic, sicut — tak, takto, jako, tak jako
sidus, eris n. — hvězda, souhvězdí
sigillum, i n. — pečeť
signanter — zřetelně, jasně, hlavně
signo, are, avi, atum — označovat, znamenat
signum, i n. — znamení, značka

silens, tis	tichý, mlčící
silentium, ii n.	ticho
sileo, ere, ui, -	mlčet
siligo, inis f.	pšenice
silva, ae f.	les
similis, e	podobný
simoniacus, a, um (i subst.)	svatokupecký, svatokupec
simul	zároveň, spolu, současně
simulatio, onis f.	předstírání, přetvářka
sine (+ 6.p.)	bez
singuli, ae, a	jednotliví, po jednom
sinister, tra, trum	levý, nepříznivý
sinus, us m.	záhyb, ohyb, náruč, klín
situs, a, um	ležící, položený
situs, us m.	položení, poloha
sive, sive - sive	nebo, buď - nebo
socer, ceri m.	tchán
socio, are, avi, atum	spojovat, sdílet, připojit
socius, ii m.	druh, společník, tovaryš
sol, solis m.	slunce
soleo, ere, solitus sum	mít ve zvyku, obvykle činit
sollemne, is n.	slavnost
sollemnis, e	slavnostní
sollemnitas, atis f.	slavnost, sláva
solum	jen, pouze
solus, a, um	sám, jediný
solutio, onis f.	uvolnění, zaplacení
solvo, ere, solvi, solutum	uvolnit, platit
sonus, i m.	zvuk
soror, oris f.	sestra
sors, sortis f.	los, osud
sortior, iri, titus sum	dostat, zvolit, vyhledat
sparsim	porůznu, jednotlivě
spatium, ii n.	vzdálenost, doba, lhůta
specialis, e	zvláštní, obzvláštní
species, ei f.	pohled, zjev, podoba, způsob
spectaculum, i n.	představení, podívaná
specto, are, avi, atum (ad + 4.p.)	hledět na, dívat se patřit někomu, k něčemu
spero, are, avi, atum	doufat
spes, ei f.	naděje
spiritualis, e	duchovní
spolio, are, avi, atum	loupit, vykrádat
spolium, ii n.	loupež
statim	hned
status, us m.	stav, postavení, poměry
statuta, orum n.	ustanovení, stanovy

sto, are, steti, -	stát
stricho, onis m.	strych
stuba, ae f.	světnice
studeo, ere, ui, - (+ 3.p.)	snažit se, usilovat
studium, ii n.	snaha, úsilí
studium generale	vysoké učení, univerzita
stultus, a,um	hloupý
suadeo, ere, suasi, suasum	radit
sub (+ 6.p. - kde) (+ 4.p. - kam)	pod
subicio, ere, ieci, iectum	pod
subito	podložit, podmanit
sublevo, are, avi, atum	náhle
submitto, ere, misi, missum	pozvednout, podporovat
subterraneus, a, um	podřídit, podrobit
subvenio, ire, veni, ventum	podzemní
succedo, ere, cessi, cessum (+ 3.p.)	přijít na pomoc, pomáhat
successor, oris m.	nastoupit po někom, na něčí místo
sufficio, ere, feci, fectum	nástupce
suffoco, are, avi, atum	stačit, dostačovat
summa, ae f.	zadusit, umlčet
summus, a, um	částka
sumptus, us m.	nejvyšší
super (+ 6.p.)	vydání, útrata
superbia, ae f.	nad, přes, o, ohledně
superbus, a, um	pýcha, zpupnost
supremus, a, um	pyšný, zpupný
supradictus, a, um	nejvyšší, poslední
surdus, a, um	výše řečený, onen
suscipio, ere, cepi, ceptum	hluchý
sustentatio, onis f.	přijímat, podstoupit
sustento, are, avi, atum	vydržování, obživa
suus, sua, suum	podporovat, vydržovat, živit
	svůj

T

tabula, ae f.	deska, tabule, obraz
tabulae terrae	zemské desky
taceo, ere, ui, itum	mlčet
taedium, ii n.	ošklivost, znechucení
talis, e	takový
tamen	přece
tamquam	tak jako, jako
tandem	konečně, nakonec
tantus, a, um	tak veliký
tantum	jenom, toliko

temporālis, e	pomíjející, světský
tempto, āre, āvi, ātum	pokusit se, pokoušet
tempus, oris n.	čas, doba
tendō, ere, tetendi, tentum	mířit, napínat, rozpínat, vztahovat
teneō, ere, uī, -	držet, mít v držení, ovládat
teneor, eri, -	muset, být povinen, dlužit
tenor, oris m.	běh, smysl, obsah
tenore praesentium	podle této listiny
tentōrium, ii n.	stan
tergum, i n.	hřbet, záda
terga vertere	obrátit se zády, na útěk
terminus, i m.	mez, hranice, termín
terra, ae f.	země
territōrium, ii n.	území
testamentum, i n.	závěť
testimōnium, i n.	svědectví
testis, is m.	svědek
testor, ārī, ātus sum	brát za svědka, zapřísahat se, svědčit
teutonicus, a, um	německý
thesaurus, i m.	poklad, pokladnice
timeō, ēre, uī, - (+ 4.p.)	bát se někoho
timēre (+ 3.p.)	bát se o někoho
timor, ōris m.	strach, obava
tolerō, āre, āvi, ātum	snášet
tollō, ere, sustulī, sublātum	odnést, zvednout
totiens v. quotiens	
tōtus, a, um	celý
tractatus, ūs m.	jednání, pojednání
trādō, ere, didi, ditum	předávat, vypravovat
trāduco, ere, dūxi, ductum	převést, přepravit
trahō, ere, traxi, tractum	táhnout
trāduco, ere, dūxi, ductum	převést, přepravit
trānseō, īre, ii, itum	přejít
transfero, ferre, tuli, lātum	přenést
transigō, ere, ēgi, actum	probodnout, provést, skončit
transiliō, īre, uī, -	přeskočit, vynechat
tremor, ōris m.	chvění, otřes, strach
treuga, ae f.	příměří, mír
Treverensis, e	trevírský
tribuō, ere, uī, ūtum	udělit, přidělit, prokázat
triticum, i n.	pšenice, obilí
tritūra, ae f.	cep
trucidō, āre, āvi, ātum	zabít, zavraždit
truncō, āre, āvi, ātum	osekat, zmrzačit, usmrtit
truncare capite	useknout hlavu, stít
tunc	tehdy

turbō, āre, āvi, ātum	uvést ve zmatek, znepokojovat
turma, ae f.	četa, tlupa, zástup, dav
turpis, e	hanebný, potupný
turris, is f.	věž
tūtus, a, um	bezpečný, jistý
tuus, a, um	tvůj

U

ubi	kde
ubique	kdekoli, všude
ulciscor, sci, ultus sum	mstít se
ulterius	dále
ultimus, a, um	poslední, nejvzdálenější
ultrā (+ 4.p.)	nad, za
ūna	společně, zároveň
ūnanimiter	jednomyslně
unde	odkud, a proto, pročež
undecumque	odkudkoli, odevšad
Ungaria, ae f.	Uhry
ūniversitas, ātis f.	všeobecnost, univerzita
ūniversus, a, um	všechen, veškerý
ūnus, a, um	jeden
urbs, urbis f.	město
usque	veskrze, stále
usque ad (+ 4.p.)	až do, až potud
ūsura, ae f.	užívání, půjčka, úrok
ūsurpō, āre, āvi, ātum	osobovat si, přivlastňovat si
ūsus, ūs m.	užívání, zvyk, prospěch
ut	že, aby, jak
uterque, utraque, utrumque	jeden i druhý, oba
ūtilis, e	prospěšný, užitečný
ūtilitās, ātis f.	užitek, výnos
ūtinam	kéž
ūtor, ūtī, ūsus sum (+ 6.p.)	užívat, používat
uxor, ōris m., f.	manželka

V

vacō, āre, āvi, ātum	být prázdný, neobsazený
vādō, ere, vāsi, -	kráčet, ubírat se, jít
vae	běda
valdē	velmi
valeō, ēre, uī, -	být zdráv, mít sílu, platnost
validus, a, um	zdravý, silný, důležitý

valor, ōris m.	cena, hodnota, platnost
valvae, ārum f.	veřeje, dveře
valva, ae f.	brána
varietas, ātis f.	rozmanitost, nestálost
varius, a, um	různý
vasallus, i m.	leník, vazal
vasto, āre, āvi, ātum	plenit, pustošit
vectigal, ālis n.	daň, poplatek
vehemens, entis	náhlý, rozhodný, silný, mocný
vehiculum, i n.	vůz, povoz
vel, vel - vel	nebo, buď - nebo
velox, ocis	rychlý
velut	jako
venatio, ōnis f.	lov, honba, štvanice
venatorius, a, um	lovecký
dignitas venatoria	úřad lovčího
venditio, ōnis f.	prodej, dražba
vendo, ere, dĭdi, ditum	prodávat
venio, īre, veni, ventum	přicházet
verbum, i n.	slovo
vereor, ēri, veritus sum (+ 4.p.)	bát se něčeho
veritas, ātis f.	pravda
vero	pak, však
versus (+ 4.p.)	směrem, k
verto, ere, verti, versum	obracet, připadat (o datu), probíhat (o sporu)
vērum, i n.	pravda
verus, a, um	pravý, opravdový
vesper, ēri m.	večer
vesperi, orum (vespera, ae)	podvečerní hodinky, nešpory
vespere	zvečera, večer
vester, vestra, vestrum	váš
vestio, īre, īvi, ītum	oblékat, šatit
vestis, is f.	šat, oděv
veto, āre, ui, itum (+ 4.p.)	zakázat někomu
vexillum, i n.	praporec, korouhev
vicārius, ii m.	zástupce, vikář
vicinus, a, um (i subst.)	sousední, soused
victor, ōris m.	vítěz
victoria, ae f.	vítězství
victualia, ōrum n.	potraviny
vidēlicet	totiž
video, ēre, vīdi, vīsum	vidět
viduo, āre, āvi, ātum (+6.p.)	učinit vdovou, zbavit
vigor, ōris m.	síla, moc
vilicus, i m.	správce statku, šafář
villa, ae f.	statek, dvůr, vesnice

vinco, ere, vīci, victum	vítězit, přemáhat
vinculum, i n.	pouto
vinea, ae f.	vinice
vinum, i n.	víno
violentia, ae f.	násilnost, divokost
violentus, a, um	násilný, divoký, zuřivý
violo, āre, āvi, ātum	porušit
vir, viri m.	muž
virgo, inis f.	panna
viriliter	statečně, mužně
virtus, ūtis f.	statečnost, mužnost, zdatnost, ctnost
vis (vim, vi), vīres, ium f.	síla, moc, násilí
visito, āre, āvi, ātum	navštěvovat
vita, ae f.	život
vitis, is f.	vinná réva
vitium, ii n.	vada, chyba, neřest, hřích
vito, āre, āvi, ātum (+ 4.p.)	vyhýbat se něčemu
vivo, ere, vixi, -	žít
vix	sotva, stěží
vocabulum, i n.	název, jméno, pojmenování
voco, āre, āvi, ātum	volat, nazývat
volo, velle, volui, -	chtít
voluntas, ātis f.	vůle
volvo, ere, volvi, volūtum	válet, zmítat
vorago, inis f.	propast, vír
votum, i n.	oběť, slib, přání, prosba
vox, vocis f.	hlas
vulgariter	lidově, obecně
vulgus, i n.	lid
vulnero, āre, āvi, ātum	zranit
vulnus, eris n.	rána, zranění
vultus, ūs m.	obličej

Z

zēlo, āre, āvi, ātum	horlit, horlivě milovat